

ÅRSREDOVISNING

kyrkanspensionskassa.se

**MARIANNE TRIVS MED PENSIONÄRSLIVET NYTT PENSIONSAVTAL EKONOMISK TRYGGHET
FÖR DIN FAMILJ ALLT OM PENSIONSANMÄLAN SÅ VÄXER PENSIONSPENGARNA**

Den finansiella styrkan fortsätter att förbättras för tredje året i rad

2017 VAR MITT tredje bokslut som vd för Kyrkans pensionskassa och samtidigt pensionskassans 18:e verksamhetsår. Pensionskassans finansiella situation står sig mycket väl jämfört med våra tjänstepensionskollegor. Solvensgraden var vid årsskiftet 185 % vilket är en av branschens absolut starkaste! Våra premieinkomster ligger stabilt på drygt 590 miljoner kronor. Kapitalet har ökat med ytterligare en och en halv miljard och uppgår nu till 17,7 miljarder kronor. Detta ger Kyrkans pensionskassa en stabil grund att fortsätta att utveckla verksamheten på ett robust och kostnadseffektivt sätt vilket också ger möjlighet till en konkurrenskraftig strategisk tillgångsportfölj.

Våra parter har belönat oss väl och gett oss förtroende att förvalta och administrera ett helt nytt pensionsavtal TPA18 Svenska kyrkan med start 1 januari 2018.

KYRKANS PENSIONS KASSA HAR under året slutfört sin planerade omorganisation. Verksamheten är nu mer fokuserad gentemot våra två huvudprocesser Försäkringsadministration och Kapitalförvaltning. Vi har helt enligt plan lanserat ett nytt försäkringssystem som ger våra medlemmar ett modernt verktyg som är byggt för att det ska vara både effektivt och enkelt att jobba i. Inom kapitalförvaltningen har vi fortsatt att diversifiera våra investeringar och våra alternativa placeringar främst i form av fastigheter uppgår nu till 15 %. På så sätt har vi anpassat verksamheten såväl inför kommande förändringar av lagstiftningen inom tjänstepensionsområdet som inför nya tuffa utmaningar inom det finansiella området.

”

Kapitalet har ökat med ytterligare en och en halv miljard.

Sist men inte minst har Kyrkans pensionskassa tagit fram en helt ny hållbarhetspolicy som tydligt visar våra ambitioner på området. Den nya strategin innebär att vi ska vara en aktiv ägare och att hållbarhet utgör en integrerad del av kapitalförvaltningen. Vi redovisar tydligt vilka krav vi har på våra externa kapitalförvaltare. Vi ska eftersträva att investera i bolag som bidrar till en hållbar utveckling genom sina produkter och tjänster. Vi ska även undvika att investera i företag som arbetar inom följande områden: alkohol, fossil energi, pornografi, spel om pengar, tobak samt vapen. Som kapitalplacerare har vi en stor möjlighet att påverka och den möjligheten måste tas tillvara.

Kan Kyrkans pensionskassa kombinera att ha en konkurrenskraftig avkastning samt låga driftkostnader och samtidigt bidra till en bättre värld för kommande generationer så bidrar pensionskassan till fortsatt medlemsnytta.

/CARL CEDERBERG,
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

Bild: Kristofer Hedlund

ÅRSREDOVISNINGEN 2017

Ges ut av Kyrkans pensionskassa
Ansvarig utgivare: Carl Cederberg, vd i Kyrkans pensionskassa
Projektledning: Claudia Philipsson Produktion: Oh My! AB, Halmstad
Tryck: Bohlins Grafiska, 2018 Omslagsbild: Patrik Ljungman

Sylvia Edler, försäkringsansvarig på Kyrkans pensionskassa.

Nya pensionsavtalet – så påverkas du

Svenska kyrkans anställda har fått ett nytt kollektivavtal för tjänstepension. Avtalet, TPA18 Svenska Kyrkan, gäller från och med 1 januari 2018 och omfattar alla födda 1959 eller senare.

– Den största förändringen är att tjänstepensionen nu blir helt premiebestämd, säger Sylvia Edler, försäkringsansvarig på Kyrkans pensionskassa.

Att din tjänstepension är premiebestämd innebär att en fast procent av inkomsten varje år betalas in till en pensionsförsäkring hos Kyrkans pensionskassa. För dig som tjänar upp till 7,5 inkomstbasbelopp, det vill säga 38 438 kronor i månaden (2017), är premien 4,5 procent.

I det tidigare avtalet KAP-KL Svenska kyrkan hade anställda med en inkomst över 7,5 basbelopp förutom den avgiftsbestämda avsättningen på 4,5 procent även en förmånsbestämd pensionsdel. I det nya kollektivavtalet är istället den del av lönen som överstiger 38 438 kronor helt premiebestämd, med en premie på 30 procent.

För personer födda mellan 1959 och 1978, som hade haft rätt till en förmånsbestämd tjänstepension enligt det gamla avtalet, finns en övergångsbestämmelse.

– Vid pensioneringstillfället gör Kyrkans pensionskassa en jämförelse mellan det nya och det gamla avtalet. Om det visar sig att den förmånsbestämda tjänstepensionen skulle ha blivit högre, så träder garantin in och kompenserar för det. Beroende på ålder garanteras du en nivå på 80-95 procent av vad KAP-KL skulle ha gett, förklarar Sylvia Edler.

För att omfattas av garantin ska man ha varit anställd i Svenska kyrkan före den 1 januari 2018.

SYLVIA EDLER BETONAR att inga tidigare intjänade förmåner försvinner för att man byter pensionsavtal.

– Har du en förmånsbestämd tjänstepension eller en intjänad pensionsrätt, så finns de kvar i form av fribrev fram tills den dagen du tar ut din pension.

En nyhet är att det inte längre finns någon undre åldersgräns, utan du börjar tjäna ihop till din tjänstepension från första anställningsdagen. Pensionspremierna betalas fortfarande året efter att de har tjänats in.

Nytt är också att du som omfattas av det nya avtalet kan komma överens med din arbetsgivare om så kallad lönevaxling, det vill säga att byta en del av bruttolönen mot en inbetalning till din tjänstepension.

Precis som tidigare ingår efterlevandepension som en del av tjänstepensionen, och för den som vill, finns möjligheten att teckna återbetalningsskydd.

– Det kan vara bra att se över sitt försäkringsskydd nu när hela pensionen blir premiebestämd och omfattas av återbetalningsskyddet, säger Sylvia Edler.

Vilka är fördelarna med det nya avtalet?

– Med ett premiebestämt pensionsavtal blir kopplingen mellan premien och din pensionsgrundande inkomst tydligare. Det blir enklare att förstå att pensionspremierna exempelvis minskar om du varit sjuk och haft en lägre inkomst, på samma sätt som den ökar när du får en löneförhöjning. För arbetsgivarnas del, så är det mycket enklare att göra prognoser på sina kostnader för pensionsavsättningar, både löpande och till exempel inför en nyanställning. «

FAKTA » NYTT AVTAL FÖR TJÄNSTEPENSION

» TPA18 Svenska Kyrkan gäller för alla anställda födda 1959 eller senare (anställda som är födda 1958 eller tidigare behåller det tidigare avtalet KAP-KL Svenska kyrkan).

» Tjänstepensionen tjänas in på inkomster upp till 30 inkomstbasbelopp (153 750 kronor) i månaden.

» Premien är 4,5 procent på inkomster upp till taket vid 7,5 inkomstbasbelopp och 30 procent på den del av inkomsten som ligger över taket.

OM KYRKANS PENSIONSKASSA

14

**KYRKANS
PENSIONSKASSA
STÄRKER UPP
AVDELNINGEN
EKONOMI-FINANS**

9-12

**INTERVJUER
PER STARKE**

Stiftsdirektor,
"Jag är länken mellan
förtroendevalda och
tjänstemän."

KAJSA ÅSLIN

Pressekreterare
& informatör, som
alltid har jobbmobilens
med sig.

**MARIANNE
LARSSON**

Pensionerad
barnimmeledare
"Jobbet har gett
många kontakter
med människor."

- 4 FÅ KOLL PÅ DIN PENSION**
Allmän pension, tjänstepension och eget sparande – vi reder ut begreppen.
- 5 TRYGGHET FÖR DIN FAMILJ**
Det här är återbetalningsskydd, efterlevandepension och tjänstegrupppliv.
- 6 DAGS ATT ANSÖKA OM PENSION?**
Allt du som arbetsgivare behöver veta.
- 8 SÅ GÅR DU I PENSION**
Steg för steg-guide för dig som ska gå i pension.

15

**KAPITAL-
FÖRVALTNING**

Så får vi pensions-
pengarna att växa.

16-17

ROBERT JOHNSON
Kapitalförvaltnings-
ansvarig: "Kyrkans
pensionskassa vill vara
en aktiv kapitalägare".

Bilder: Patrik Ljungman, Kristofer Hedlund, Julia Sjöberg & Kerstin Sticker

20 VD HAR ORDET
21 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

- 21** 1. Beslutsorganisation
- 22** 2. Viktiga händelser under året
- 23** 3. Försäkringsrörelsen
- 24** 4. Kapitalförvaltningen
- 30** 5. Hållbarhetsredovisningen

34 FINANSIELLA RAPPORTER

- 34** Femårsöversikt
- 34** Resultaträkning
- 34** Resultatanalys
- 35** Balansräkning
- 35** Förändring i eget kapital
- 35** Kassaflödesanalys

36 NOTER

- 36** Not 1. Redovisningsprinciper
- 38** Not 2. Risker och riskhantering
- 41** Not 3. Premieinkomst
- 41** Not 4. Kapitalavkastning, intäkter
- 41** Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar
- 41** Not 6. Försäkringsersättningar
- 41** Not 7. Driftkostnader
- 41** Not 8. Kapitalavkastning, kostnader
- 41** Not 9. Orealiserade förluster på placeringstillgångar
- 41** Not 10. Skatt
- 41** Not 11. Immateriella anläggningstillgångar
- 41** Not 12. Aktier och andelar i intressebolag

- 42** Not 13. Kategorisering av finansiella instrument
- 42** Not 14. Värderingskategori för finansiella instrument värderade till verkligt värde
- 43** Not 15. Aktier och andelar
- 43** Not 16. Obligationer och andra räntebärande värdepapper
- 43** Not 17. Övriga lån
- 43** Not 18. Övriga finansiella placeringstillgångar
- 43** Not 19. Fodringar direktförsäkring
- 44** Not 20. Försäkringstekniska avsättningar
- 44** Not 21. Övriga skulder
- 44** Not 22. Ställda säkerheter
- 44** Not 23. Ansvarförbindelser
- 44** Not 24. Åtaganden

- 44** Not 25. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

- 44** Not 26. Uppllysning om revisorers arvode

- 45** Not 27. Närstående

- 45** Not 28. Förväntade återvinnings-tidpunkter för tillgångar och skulder

- 45** Not 29. Vinstdisposition

- 45** Not 30. Händelser efter bokslutsdagen

46 STYRELSEN
46 UNDERSKRIFTER
47 REVISIONSBERÄTTELSE

ORDLISTAN »

Tjänstepension - enkelt uttryckt

» AVGIFTSBESTÄMD TJÄNSTEPENSION

Ett annat ord för premiebestämd tjänstepension, se nedan.

» FÖRMÅNSBESTÄMD TJÄNSTEPENSION

Du som är född 1958 eller tidigare och har en inkomst över taket för allmän pension kan ha rätt till en förmånsbestämd tjänstepension. För dig som är född 1959 eller senare är den här delen av tjänstepensionen i stället premiebestämd.

» FÖRMÅNSTAGARFÖRORDNANDE

Du som har återbetalningsskydd kan välja vem eller vilka som ska få pensionen när du avlider.

» INTJÄNAD PENSIONSÄTT (IPR)

År 1998 (2000 för präster) fick Svenska kyrkans anställda ett nytt pensionsavtal. Du som arbetade inom kyrkan före det kan ha rätt till en intjänad pensionsätt.

» KOLLEKTIVAVTALAD TJÄNSTEPENSION

Bygger på en överenskommelse mellan arbetsgivare och fackliga organisationer och betalas av din arbetsgivare.

» PENSIONSGRUNDANDE LÖN

Motsvarar i normalfallet din årslön.

» PENSIONSÅLDER

Du väljer själv när du vill gå i pension mellan 61 och 67 års ålder.

» PREMIE

Pensionsavgiften som betalas av din arbetsgivare till Kyrkans pensionskassa.

» PREMIEBESTÄMD TJÄNSTEPENSION

Din arbetsgivare betalar en bestämd procent av din inkomst till din framtida tjänstepension. Det slutliga pensionsbeloppet bestäms av dina inbetalda premier samt vilken avkastning och vilka avgifter pensionskassan har.

» TAKET

Så kallas gränsen för allmän pension, som går vid 7,5 inkomstbasbelopp. Du som tjänar mer än 38 438 kronor per månad (2017) har en inkomst "över taket".

» TPA18 SVENSKA KYRKAN

Nytt kollektivavtal för anställda inom Svenska kyrkan födda 1959 eller senare. Pensionsavtalet börjar gälla 1 januari 2018. Tidigare avtal, KAP-KL Svenska kyrkan, fortsätter att gälla för dig som är född 1958 eller tidigare.

» UTBETALNINGSTID

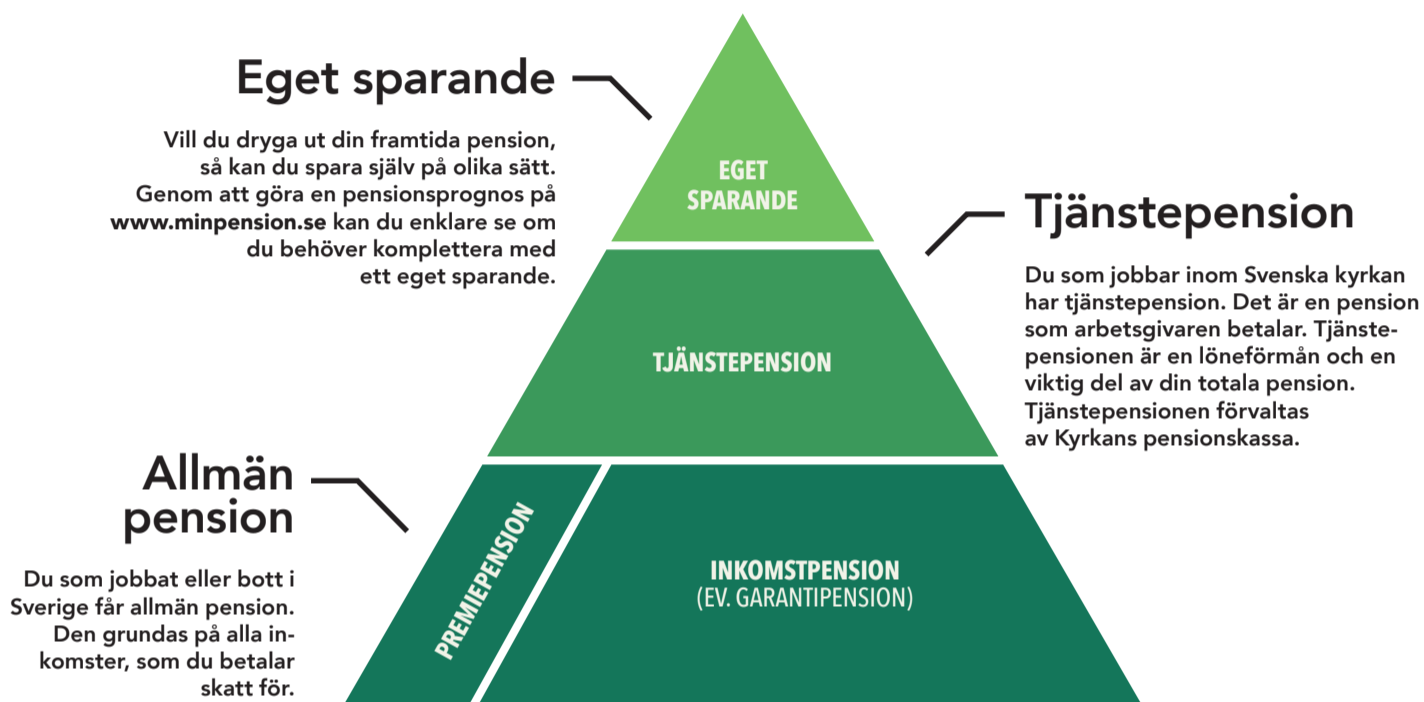
Den premiebestämda tjänstepensionen betalas ut livsvarigt eller under en bestämd tid på 15, 10 eller 5 år. Den förmånsbestämda tjänstepensionen betalas ut så länge du lever.

» ÅTERBETALNINGSSKYDD

Om du väljer att ha återbetalningsskydd på din premiebestämda tjänstepension betalas pensionskapitalet ut till dina anhöriga ifall du avlider.

Få koll på din pension

Du tjänar ihop till din pension under hela ditt yrkesliv. Den växer när du arbetar, studerar, är föräldraledig eller sjukskriven. För att få fram din totala pension den dag du bestämmer dig för att gå i pension lägger du ihop den allmänna pensionen, din tjänstepension och ditt privata sparande.

ALLMÄN PENSION

DEN ALLMÄNNA pensionen är en statlig pension som betalas ut av Pensionsmyndigheten. Den består av tre delar: inkomstpension, premiepension och garantipension.

Varje år avsätts 18,5 procent av din inkomst till den allmänna pensionen. 16 procent går till inkomstpensionen och 2,5 procent går till premiepensionen.

INKOMST- & GARANTI-PENSION

INKOMSTPENSIONEN beräknas på alla dina inkomster upp till taket för allmän pension vid 461 250 kronor i årsinkomst (2017). Det motsvarar en månadslön på 38 438 kr.

Garantipensionen är ett grundskydd för dig som har haft en låg eller ingen inkomst alls.

PREMIE-PENSION

VARJE ÅR avsätts 2,5 procent av dina inkomster till din premiepension. Det här är den delen av den allmänna pensionen som du kan påverka själv genom att välja vilka fonder dina pengar ska placeras i. Gör du inget val placeras premiepensionspengarna i statens alternativ, fondportföljen AP7 Säfa.

TJÄNSTEPENSION

ALLA ANSTÄLLDA inom Svenska kyrkan har tjänstepension, som är en förmån utöver lönen. Varje år betalar din arbetsgivare in pensionspremier till Kyrkans pensionskassa. Hur stort beloppet är beror på hur mycket du tjänar.

Det nya pensionsavtalet TPA18 Svenska kyrkan, som gäller för alla födda 1959 eller senare, är helt premiebestämt. På inkomster upp till 38 438 kronor i månaden (2017) är premien 4,5 procent. För dig med en inkomst över taket är premien 30 procent på den delen av lönen som överstiger 38 438 kronor. Tjänstepension tjänas in på inkomster upp till 30 inkomstbasbelopp (153 750 kronor) i månaden. I tjänstepensionen ingår också en efterlevandepension.

EGET SPARANDE

SEDAN DEN 1 januari 2016 får du som privatperson inte längre göra avdrag i deklARATIONEN för privat pensionssparande. Men det kan ändå vara idé att spara långsiktigt inför den dagen du ska gå i pension.

Exempel på alternativa sätt att själv spara till din pension är:

- Investeringssparkonto (ISK)
- Att amortera på ditt bostadslån
- Löneväxling. Du som omfattas av det nya pensionsavtalet TPA18 Svenska kyrkan kan komma överens med din arbetsgivare om att byta en del av bruttolönen mot en inbetalning till din tjänstepension.

Bild: Alex & Martin / Ikon

Ekonomisk trygghet om det värsta skulle hända

Visste du att det i tjänstepensionen ingår försäkringar som ger din familj en ekonomisk trygghet om du skulle avlida? Efterlevandepension och tjänstegruppliv är försäkringar som omfattar alla anställda i Svenska kyrkan. Dessutom kan du välja att ha återbetalningsskydd på din tjänstepension.

– Det är viktigt att veta att när det gäller återbetalningsskyddet, så behöver du själv ta ställning och göra ett aktivt val, säger Sylvia Edler, försäkringsansvarig på Kyrkans pensionskassa.

PÅ DEN PREMIEBESTÄMDA tjänstepensionen kan du välja till återbetalningsskydd, som en extra trygghet. Det innebär att de pensionspengar du tjänat in betalas ut till din familj om du avlider – oavsett om du fortfarande är mitt i arbetslivet eller redan har gått i pension.

Att ha återbetalningsskydd kostar inget extra, men din tjänstepension blir något högre om du väljer att inte ha det. Det beror på att de som inte har återbetalningsskydd får vara med och dela på arvsvinster från övriga försäkrade. Sista chansen att lägga till eller ta bort återbetalningsskyddet har du när du gör

din ansökan om att ta ut pensionen.

Du har också möjlighet att välja vem eller vilka som ska få din pension om du avlider genom att ange förmånstagare.

– Det här är saker som man helst inte vill tänka på, men om något förändras i din privata situation, till exempel om du blir förälder, gifter dig eller separerar, så är det viktigt att se över dina val, säger Sylvia Edler.

SJÄLVKLART SER BEHOVET olika ut beroende på var i livet du befinner dig – om du är singel, sambo eller gift. Med små barn att försörja kan återbetalnings-

Det här är saker som man helst inte vill tänka på.

skyddet vara en viktig trygghet, men kanske behövs det inte längre när de har flyttat hemifrån?

Som anställd inom Svenska kyrkan omfattas du också av en tjänstegrupplivförsäkring, som ger dina efterlevande ett engångsbelopp om du skulle avlida, samt av en försäkring som kan ge rätt till efterlevandepension, läs mer i spalten till höger!

På efterlevandeguiden.se finns information om vad du behöver tänka på när en närstående har avlidit.

VÅRA FÖRSÄKRINGAR »

PREMIEBESTÄMD TJÄNSTEPENSION

Din arbetsgivare betalar in pengar till den premiebestämda tjänstepensionen under hela din anställningstid. Sjukdom, föräldraledighet och ledig tid för fackligt uppdrag påverkar inte premien.

FÖRMÅNSBESTÄMD TJÄNSTEPENSION

Du som är född 1958 eller tidigare och tjänar mer än 38 438 kronor per månad (2017) kan ha rätt till en förmånsbestämd tjänstepension. Du som är född 1959 eller senare omfattas av det nya pensionsavtalet, som är helt premiebestämt (läs mer på sidan 2).

EFTERLEVANDEPENSION

Så länge du är anställd inom Svenska kyrkan ingår en efterlevandepension som kan ge din familj rätt till ersättning om du avlider. Som familj räknas make/maka/registrerad partner, dina barn och i vissa fall sambo. Dina efterlevande har rätt till efterlevandepension om du antingen är anställd, får ersättning från sjukförsäkringen AGS-KL, som är tecknad av arbetsgivaren, får arbetsskadelivränta, som samordnas med sjuk- eller aktivitetsersättning eller har särskild avtalspension.

Mer information hittar du på www.kyrkanspensionskassa.se

ANDRA FÖRSÄKRINGAR »

Svenska kyrkan har även andra kollektivavtalade försäkringar som ökar tryggheten för dig som anställd och dina anhöriga. De ger bland annat rätt till ersättning vid långvarig sjukdom, olycksfall i arbetet eller om du avlider, samt stöd och hjälp om du blir uppsagd.

» OM DU BLIR SJUK

AGS-KL är en sjukförsäkring. Den ger cirka 10 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten vid sjukdom från dag 91 till dag 360. Vid fortsatt sjukdom, och om Försäkringskassan beviljar sjukersättning, garanterar försäkringen en månadsersättning. **Försäkras av AFA.**

» OLYCKSFALL I JOBBET

TFA-KL är en trygghetsförsäkring vid olycksfall, skada eller sjukdom i arbetet liksom olycksfall på väg till och från jobbet. Försäkringen ersätter kostnader och inkomstbortfall. **Försäkras av AFA.**

» TRYGGHET FÖR FAMILJEN

TGL-KL är en tjänstgrupplivförsäkring när en anställd avlider. Efterlevande får ett engångsbelopp. Beloppet beror på den anställdes ålder och familjens storlek. **Försäkras av KPA.**

» OM DU BLIR UPSAGD

Kyrkans Trygghetsråd träder in när anställda sägs upp på grund av arbetsbrist. Den ger dig rätt till åtgärder för ett nytt jobb. Du kan också få ersättning vid arbetslöshet eller vid nytt jobb med lägre lön. **Försäkras av Kyrkans Trygghetsråd.**

SÅ FUNKAR ÅTERBETALNINGSSKYDD

MED ÅTERBETALNINGSSKYDD

DIN PENSION » DIN FAMILJ

Dina pensionspengar betalas till din familj om du avlider. Att ha återbetalningsskydd ger en ekonomisk trygghet för din familj.

UTAN ÅTERBETALNINGSSKYDD

DIN PENSION » ANDRA FÖRSÄKRAD

Om du avlider går dina pensionspengar till övriga försäkrade som inte har återbetalningsskydd. Att inte ha återbetalningsskydd ger en högre pension.

ARBETSGIVARE

Det är till Ulrika Staaf, Carina Selling Jonsson, Helene Erixon och Jessica Sundholm på kundservice som alla pensionsansökningar kommer.

Pensionsanmälan – allt du

Dags för pensionsanmälan – men vem gör egentligen vad? Som arbetsgivare gäller det att ha koll på rutinerna och kunna svara på frågor när en anställd ska gå i pension.

– Det är viktigt att föra en dialog med den blivande pensionären, så att det blir tydligt vem som ska anmäla pensionsuttaget och inga missuppfattningar uppstår, säger Jessica Sundholm, pensionsspecialist på kundservice.

TEXT: MONICA FORSBERG BILD: KRISTOFER HEDLUND

Svenska kyrkans tjänstepension består av tre delar: den premiebestämda tjänstepensionen, som alla anställda omfattas av, en förmånsbestämd tjänstepension för de som har en inkomst över taket för allmän pension samt intjänad pensionsrätt för anställda som arbetade inom Svenska kyrkan före 1998 (2000 för präster), då nya pensionsavtal började gälla.

Steg ett när du har fått veta att en anställd planerar att gå i pension är att kontrollera om hon eller han har rätt till en förmånsbestämd tjänstepension eller intjänad pensionsrätt. Det är nämligen förmåner du som arbetsgivare anmäler uttaget av.

– Det enklaste sättet att ta reda på vilka förmåner en anställd har rätt till är att leta upp individen i SKAPA-systemet och testa att göra en pensionsansökan, säger Jessica Sundholm.

Det är också i SKAPA, som du anmäler

”

Det gäller att prata igenom hur den anställda har tänkt ta ut sin tjänstepension.

när en anställd ska ta ut sin förmånsbestämda tjänstepension eller intjänad pensionsrätt.

Den förmånsbestämda tjänstepensionen betalas ut livsvarigt och kan tas ut på heltid eller deltid. Även intjänad pensionsrätt betalas i normalfallet ut under resten av livet, men kan tas ut på kortare tid vid uttag före 65 års ålder.

– Det gäller att prata igenom hur den anställda har tänkt ta ut sin tjänstepension. Om han eller hon vill sluta jobba helt eller gå ner i arbetstid. För att kunna ta ut den förmånsbestämda tjänstepensionen och intjänad pensionsrätt, så måste man minska sin arbetstid i samma omfattning som pensionen tas ut, säger Jessica Sundholm.

NÄR DET GÄLLER den premiebestämda tjänstepensionen är det alltid den anställda själv som ska skicka in pensionsanmälan till kundservice, antingen digitalt via Mina sidor eller på en blankett, som finns

Bild: Gustaf Helsing/Ikon

FYRA SNABBA OM SKAPA

VAD ÄR SKAPA?

SKAPA är Kyrkans pensionskassans nya administrationsverktyg och ersätter det tidigare systemet PAUS.

VAD KAN JAG GÖRA I SKAPA?

Precis som tidigare kan du se alla anställda och information kopplad till dem. Du kan ändra och lägga till uppgifter, ta fram prognoser, rapportera in löner samt anmäla uttag av förmånsbestämd tjänstepension och intjänad pensionsrätt.

VARFÖR SKAPA?

Kyrkans pensionskassa jobbar hela tiden för att utveckla administrationen för arbetsgivarna. SKAPA är ett modernt verktyg, som är byggt för att det ska vara både effektivt och enkelt att jobba i.

HUR KOMMER JAG ÅT SKAPA?

Du använder samma inloggningsuppgifter som du hade till PAUS. SKAPA är en del av Svenska kyrkans gemensamma IT-system och för att få behörighet vänder du dig till den som är behörighetsansvarig i din församling eller ditt pastorat.

behöver veta

Jessica Sundholm,
pensionsspecialist
på kundservice.

för utskrift på Kyrkans pensionskassas hemsida.

– Det är jätteviktigt att arbetsgivaren har kunskap om, och informerar den anställda om, vad som gäller för tjänstepensionens olika delar. Ett vanligt

fel är att den ena förmånen blir anmäld och inte den andra, till exempel bara den förmånsbestämda delen av tjänstepensionen, och ofta är orsaken bristande kommunikation, säger Jessica Sundholm.

KUNDSERVICE BEHÖVER HA in pensionsanmälan minst två hela månader före den första pensionsutbetalningen. Det gäller såväl för den premiebestämda och den förmånsbestämda tjänstepensionen, som för intjänad pensionsrätt.

– Vi betalar inte ut pensionen retroaktivt. Om en ansökan kommer in för sent, så påbörjas pensionsutbetalningarna i stället en månad senare, förklarar Jessica Sundholm.

Inom två veckor efter att pensionsanmälan har gjorts skickar Kyrkans pensionskassa ut en bekräftelse, både till arbetsgivaren och den blivande pensionären. «

TIPS!

På kyrkanspensionskassa.se finns en steg för steg-guide för pensionsanmälan i SKAPA.

HAR DU FRÅGOR? Kontakta kundservice

Har du frågor om Svenska kyrkans tjänstepension? På kyrkanspensionskassa.se finns alltid aktuell information för dig som är arbetsgivare, anställd och pensionär. Här hittar du svar på vanliga frågor, en pensionsordlista som förklarar viktiga begrepp, och blanketter för utskrift.

Självklart kan du också mejla eller ringa till kundservice – vi finns på plats under kontorstid.

kundservice@kyrkanspensionskassa.se eller gå in på kyrkanspensionskassa.se och skicka in din fråga via formuläret. På Mina sidor kan alla anställda se sitt värdebesked och ansöka om pension.

Ring oss på **020-55 45 35** (inom Sverige) **+46 8 787 85 40** (från utlandet)

KUND-SERVICE I SIFFROR

VARJE ÅR...

TAR VI EMOT **6 500**
TELEFONSAMTAL

SVARAR VI PÅ **12 000** MEJL

GÖR VI **220 000** PENSIONS-
UTBETALNINGAR TILL VÅRA
18 500 PENSIONÄRER

SKICKAR VI UT FAKTUROR
PÅ PENSIONSFORMÅNER
FÖR **NÄSTAN 600 MKR**

HALLÅ
DÄR...

Bild: Kristofer Heelind

ULRIKA STAAF
PENSIONSSPECIALIST, KUNDSERVICE

Hur stor blir min tjänstepension?

– I ditt värdebesked på Mina sidor kan du se hur stort ditt intjänade pensionskapital var vid årsskiftet och få en prognos på hur stor tjänstepensionen blir om du jobbar kvar till 65 års ålder. I värdebeskedet kan du också se om du har rätt till en förmånsbestämd tjänstepension och/eller intjänad pensionsrätt, samt om du har valt att ha återbetalningsskydd på din premiebestämda tjänstepension. Du loggar in med e-legitimation eller Bank-ID på www.kyrkanspensionskassa.se/mina-sidor.

Se till helheten när du väljer utbetalningstid

NÄR DET ÄR dags att gå i pension väljer du under hur många år din premiebestämda tjänstepension ska betalas ut. De fyra alternativen är livsvarigt, 15, 10 och 5 år. Alternativet livsvarigt innebär att du får en pensionsutbetalning varje månad resten av livet. Väljer du i stället exempelvis 5 år, så blir månadsbeloppet högre men efter 5 år är pengarna slut och utbetalningarna upphör.

Utgå ifrån din livssituation när du gör valet. Hur mycket pengar behöver du varje månad? På minpension.se kan du räkna på hur stor din totala pension blir beroende på vilket val du gör.

Läs mer på www.kyrkanspensionskassa.se

HAR DU FRÅGOR?

Kontakta kundservice
Telefon: 020-55 45 35
Mejl: kundservice@kyrkanspensionskassa.se

ANSTÄLLD

Så går du i pension!

DU BESTÄMMER SJÄLV NÄR DU VILL GÅ I PENSION MELLAN 61 OCH 67 ÅRS ÅLDER.

SÅ HÄR GÅR DET TILL NÄR DU HAR BESTÄMT DIG FÖR ATT BLI PENSIONÄR – STEG FÖR STEG.

1. BESTÄM TIDPUNKT

Bestäm från vilket datum du vill börja ta ut din pension.

2. VÄLJ UTBETALNINGSTID

Du kan ta ut din premiebestämda tjänstepension livsvarigt (då betalar vi ut pensionen så länge du lever) eller under en bestämd tid på 15, 10 eller 5 år. Tänk på att om du väljer att ta ut din pension under begränsad tid så är dina pensionspengar slut när utbetalningstiden är slut. På minpension.se kan du se en prognos på hur de olika alternativen påverkar din totala pension.

3. PRATA MED DIN ARBETSGIVARE

Om du ska sluta jobba, kom ihåg att informera din arbetsgivare. Det finns inget krav på att avsluta anställningen för att ta ut premiebestämd pension.

4. ANMÄL

Anmäl att du vill börja ta ut din premiebestämda tjänstepension, antingen på Mina sidor eller via blankett (finns att skriva ut på kyrkanspensionskassa.se). Kyrkans pensionskassa behöver ha din anmälan minst två hela månader innan den första utbetalningen.

Har du förmånsbestämd tjänstepension och/eller intjänad pensionsrätt meddelar du din arbetsgivare, som anmäler uttag av pension till Kyrkans pensionskassa. Du får en bekräftelse på att vi tagit emot din anmälan.

5. ANMÄL ANDRA UTTAG

Kom ihåg att anmäla uttag av den allmänna pensionen, eventuellt privat sparande och om du har intjänad pension hos andra pensionsbolag. Mer information finns på www.pensionsmyndigheten.se.

6. PENSIONSBELOPPET

Du får besked om hur stor din tjänstepension blir. Normalt drar vi 30 procent i skatt. Vill du ändra på det kontaktar du Kyrkans pensionskassas kundservice.

7. VÄLJ BANK

Vi betalar ut tjänstepensionen med hjälp av Nordea. Har du ett personkonto hos Nordea och är nöjd med att utbetalningen går dit behöver du inte göra något. Om du vill ha utbetalningen till annat konto eller en annan bank, behöver du anmäla det. Blanketten "Anmälan av bankkonto" finns att skriva ut på www.kyrkanspensionskassa.se. Du kan också ta kontakt med din bank så hjälper de dig.

ARBETAT UTOMLANDS?

Har du varit anställd inom Svenska kyrkan i utlandet?

Från och med 2001 försäkras du hos SPP (BenEx). Före 2001 försäkrades du antingen hos SPV, SPP eller Alecta. Prata med personalavdelningen på Kyrkokansliet i Uppsala om du är osäker på vad som gäller för dig.

ÄR DU PRÄST?

Är du präst och arbetade inom Svenska kyrkan före 2000? Då kan du även ha pensionsrätt som är försäkrad hos Kåpan pensioner (kapan.se).

LÄNK TIPS!

Läs mer om din tjänstepension KYRKANSPENSIONSKASSA.SE

Läs mer om den allmänna pensionen PENSIONSMYNDIGHETEN.SE

Räkna ut hur stor din pension kommer bli MINPENSION.SE

Läs värdebeskedet & anmäl pensionsavgång KYRKANSPENSIONSKASSA.SE/MINA-SIDOR

PER STARKE, STIFTS DIREKTOR

”Jag är väldigt tacksam för den resan jag har gjort”

Per Starke är född i en släkt full med präster, så när det var dags att välja utbildning låg teologi nära till hands. Men nyfikenheten på världen utanför kyrkan tog över och han valde en annan karriärväg.

Efter många år, bland annat som vd i IT-branschen och områdeschef i vården, är han nu tillbaka i kyrkans värld.

– Jag är väldigt tacksam för den resan jag har gjort. I arbetet som stiftsdirektor kastas jag varje dag mellan teologi, IT, socialt ansvar och andra frågor, säger han.

TEXT: MONICA FORSBERG BILD: JULIA SJÖBERG

Per Starke blev inte präst som sin far, men sedan 2013 arbetar han som stiftsdirektor i Göteborgs stift. ”Det var bra för mig att lämna kyrkans värld ett tag, att se den utifrån och få lite distans”, säger han.

Som högsta administrativa tjänsteman i Göteborgs stift är Per Starke länken mellan förtroendevalda och tjänstemän.

– Jag brukar jämföra min funktion med en förvaltningschefs i den kommunala världen. Jag har ansvar för att genomföra det som stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen beslutar om och att budgeten hålls, förklarar Per Starke.

På samma sätt är det han som för upp idéer och förslag från tjänstemännen till de förtroendevalda.

– Det är en ansvarsfull uppgift att ta fram underlag, som de ska bygga sina beslut på. Mycket är självklart för oss som jobbar med det hela dagarna, men kan behöva förklaras för att man ska förstå helheten.

IBLAND KAN DET också vara en svår balansgång att befinna sig mitt emellan tjänstemannaorganisationen och de förtroendevalda.

– Min uppgift är att driva de beslut som fattats, även om jag tycker att något annat hade varit bättre. Det är bara att

”

När jag blir pensionär ska jag bli författare. Jag håller på med en historisk roman, som jag har skrivit på i åtta år.

acceptera det, annars skulle jag inte kunna ha det här jobbet, säger Per Starke.

Sedan han började som stiftsdirektor 2013 har antalet anställda på stiftskansliet i Göteborg fördubblats.

– 2014 fick vi ett nytt uppdrag. Förutom att stötta församlingarna i arbetet med att bedriva gudstjänst, undervisning, diakoni och mission, ska vi också ha koll på hur de sköter sin administration. Vi har därför valt att centralisera den delen, förklarar Per.

Som med många förändringar har omorganisationen väckt oro, ska stiftet ta över nu? Men Per betonar att församlingarna ska fortsätta vara självstyrande och lägga upp sin verksamhet på det sättet de tror på.

– Tanken är att de ska slippa bekymra sig om administrationen och kunna fokusera på sin huvuduppgift. Det brinner jag för.

PER HAR HUNNIT med att skaffa tre olika utbildningar, en teologutbildning, en pedagogutbildning och en IT-utbildning.

– Jag tycker det mesta i livet är intres-

sant. Ägnar jag mig åt IT, så blir jag intresserad av det, samma sak med vård och teologi, säger han.

Innan han började på Göteborgs stift arbetade Per inom Region Halland och på Bräcke diakoni. Dessförinnan var han vd på ett IT-företag i elva år.

– Det är mycket tillfälligheter som har gjort att jag hamnat där jag hamnat. Jag har gått in genom dörrar som har öppnats, helt enkelt. Jag är född in i Svenska kyrkan och hade behov av att få lite perspektiv på den världen. Nu känns det bra att vara tillbaka.

NÄR HAN ÄR ledig tycker Per om att bygga saker, framför allt i trädgården hemma i Mölndal. Murar, gångar och planteringar tar form i huvudet och växer fram.

– Jag tycker om att skapa nytt, men är inte lika bra på att underhålla det som redan finns eller att rensa ogräset i planteringarna... jag är nog lite för mycket entreprenör, säger Per med ett leende.

Att skriva är ett annat stort intresse – och kanske nästa yrkeskarriär?

– När jag blir pensionär ska jag bli

författare! Jag håller på med en historisk roman, som jag har skrivit på i åtta år. Det går inte fort, det blir en sida varje helg, men det är jätteroligt, säger Per.

Tankarna på hur ekonomin som pensionär kommer att bli har alltid funnits där och genom åren har Per haft olika typer av privat sparande.

– Oavsett vad man har för lön, så blir det mindre i pension. Jag tror framför allt att det handlar om att rätta munnen efter matsäcken som pensionär, säger han. «

FAKTA » PER STARKE

Ålder: 57 år.

Familj: Sambo med Jenny, barnen Yuiko, 32, Angelica, 30, Veronica, 28, Cecilia, 25, Nike, 18, och Tristan, 10 år.

Bor: I villa i Mölndal.

Gör: Stiftsdirektor i Göteborgs stift.

Intressen: Skriva, bygga i trädgården och resa ”gärna till platser med en historisk anknytning”.

KAJSA ÅSLIN, PRESSEKRETERARE & INFORMATÖR

Orden är Kajsas viktigaste verktyg

Kajsa Åslin har alltid jobbmobilen med sig, vardag som helg. I hennes jobb som pressekreterare på Härnösands stift är det a och o att vara tillgänglig.

– Jag vill att stiftet ska vara en viktig källa för journalister i kyrkliga ämnen och då måste det gå att nå oss. Verkligheten ser inte ut som sådan att allting händer på kontorstid. Jag vet hur hopplöst det är att sitta som reporter en söndag och inte få tag på en människa, säger Kajsa.

TEXT: MONICA FORSBERG BILD: KERSTIN STICKLER

Ord på papper och att skriva är något som Kajsa alltid har tyckt om. Det i kombination med ett stort intresse för samhällsfrågor och politik ledde fram till beslutet att bli journalist.

– Det var ingen spikrak väg, jag bodde i Uppsala och jobbade inom sjukvården i några år innan jag bestämde mig för att söka till informationslinjen på Mitthögskolan i Sundsvall.

För Kajsa, som är uppvuxen på en bondgård i byn Haddäng i Norra Hälsingland, med Sundsvall som närmsta större stad, var det som att flytta hem. Och sedan har hon blivit kvar.

IDAG HAR HON sin arbetsplats på stiftskansliet i centrala Härnösand, tvärs över gatan från den vackra vita domkyrkan. Här jobbar ett 50-tal personer med att på olika sätt stötta stiftets 98 församlingar i Jämtland, Härjedalen, Medelpad och Ångermanland.

– Vi är tre som arbetar med kommu-

”

Mitt jobb handlar om att skapa trygghet.

nikation och vi hjälps åt, men tyngdpunkten i min tjänst är arbetet som pressekreterare. Jag är ansvarig för stiftskansliets mediekontakter, skriver pressmeddelanden, bearbetar andras texter, kollar fakta inför intervjuer och omvärldsbevakar. Jag har mycket kontakt med biskopen, som är ett viktigt ansikte utåt.

I uppdraget ingår också att finnas till hands för medarbetarna ute i församlingarna om de behöver rådgivning inför en intervju eller funderar på att gå ut med något i media.

– Mitt jobb handlar om att skapa trygghet. Jag upplever att många människor har lite för stor respekt för media och hoppas att de genom några råd från mig kan känna sig mer bekväma.

Kajsas viktigaste tips är ”ge dig själv tid att tänka efter”.

– Om man avsatt en stund innan intervjun och funderat igenom, vad är det jag tycker är viktigt, så är det lättare att ta initiativet och få fram det man vill ha sagt, säger Kajsa.

Hon vet vad hon talar om. Efter utbildningen arbetade Kajsa i mer än 15 år som journalist, bland annat som reporter på Sundsvalls Tidning och producent på Sveriges Radio Västernorrland.

2008 hade hon precis avslutat en projektanställning och var på jakt efter nytt jobb. Då dök ett vikariat som pressekreterare på stiftskansliet upp. Kajsa sökte det – och fick jobbet.

– Jag har alltid varit intresserad av kyrkliga frågor och religion och det kändes roligt att få använda mina kunskaper från journalistiken på ett nytt sätt, säger Kajsa.

ATT BYTA PERSPEKTIV gick snabbare än hon förväntat sig.

– Som frilansjournalist hade jag provat på det när jag skrev för kundtidningar, men här var min roll tydligare. Därför var det lätt att börja säga ”vi”. Det beror nog också på att jag kände mig väldigt välkommen, säger Kajsa.

Att komma från mediabranschen till arbetet på stiftskansliet var en omställning på många sätt. I stället för att tänka på morgondagens tidning eller nästa timmes nyhetssändning, som Kajsa var van vid, handlade det här om att planera för nästa år.

– Miljön är också väldigt annorlunda, jargongen är mjukare här, men samtidigt kan jag ibland sakna de livliga diskussionerna på en nyhetsredaktion, säger Kajsa.

Allra bäst trivs hon på jobbet när hon får ett kvitto på att hon gör skillnad.

– Jag har ju fördelen att få respons direkt, när jag ser att något som jag varit med och lagt grunden för funkar i media.

PENSIONEN ÄR EN fråga som har börjat krypa närmare för Kajsa. Funderingarna finns där, men som många känner hon sig osäker på hur ekonomin som pensionär kommer att bli.

– Jag är en person som tycker om att jobba och kan tänka mig att jobba kvar

länge, men samtidigt kan jag redan nu längta efter mer fritid. Om jag klarar det ekonomiskt skulle jag gärna ta ut pension på halvtid ganska tidigt, säger Kajsa.

Hennes man Kalle, som hon träffade på Sundsvalls Tidning, är pensionär sedan några år tillbaka och sönerna Simon och Filip är utflugna.

Lediga dagar tillbringar Kajsa allra helst med familjen i sommarstugan på Hälsingekusten, inte långt från hennes uppväxttrakter.

– Vi är väldigt glada i den, den ligger fantastiskt nära havet. Jag tycker om att vara ute i naturen och vandra längs kustlinjen. När man sitter vid ett skrivbord hela dagarna på jobbet är det skönt att röra på sig på fritiden, säger Kajsa. «

FAKTA » KAJSA ÅSLIN

Ålder: 57 år.

Familj: Gift med Kalle, sönerna Simon, 23, och Filip, 20 år.

Bor: I radhus i Sundsvall, "ganska centralt och med jättefina friluftsområden inom gångavstånd". Sommarstuga i Sörfjärden på Hälsingekusten.

Gör: Pressekreterare och informatör på stiftskansliet i Härnösand.

Intressen: Samhällsfrågor och politik, "gillar att hänga med i nyhetsrapporteringen". "På sommarhalvåret är jag väldigt mycket i vår sommarstuga - och så spelar jag gärna tennis med mina tjejkompisar".

Jobbet som pressekreterare på Härnösands stift innebär tät kontakt med biskopen, Eva Nordung Byström. "Det finns ett stort intresse för hur hon resonerar i olika frågor och hon får många förfrågningar om intervjuer. Det visar att Svenska kyrkan har en viktig roll i samhället", säger Kajsa Åslin.

” Jag är en person som tycker om att jobba och kan tänka mig att jobba kvar länge.

MARIANNE LARSSON, BARNTIMMELEDARE

”Det bästa med mitt jobb var människorna”

Marianne Larsson har jobbat med människor hela livet. Först med gamla, inom äldreomsorgen, och sedan med barn och föräldrar i Svenska kyrkan.

– Jag tycker om att ha den kontakten. Om man är öppen och bjuder på sig själv, så får man mycket tillbaka. Genom åren har det blivit många fina samtal som man minns, säger Marianne.

TEXT: MONICA FORSBERG BILD: PATRIK LJUNGMAN

I tio år jobbade Marianne Larsson som ledare för kyrkans barn- och öppna förskolan i Halmstads församling innan hon bestämde sig för att bli pensionär.

– Jag gick i pension när jag hade fyllt 61 år. Det finns mer i livet än att bara jobba och det känns skönt att kunna bestämma själv över sina dagar, säger Marianne.

Idag hoppar hon in och hjälper till på kyrkans förskolor och öppna förskolor några timmar en eller två dagar i veckan.

– Det är jättekul att komma dit och träffa de andra som jobbar där, både tidigare arbetskamrater och nyanställda.

Med en ny liten familjemedlem i form av west highland white terriern Sallie går dagarna fort.

– Ja det är fullt upp. Vi har haft hund i 30 år, det är mitt liv. Det är så mysigt att vara ute och gå i skogen och så är det roligt att träffa andra hundägare, säger Marianne.

INTRESSET FÖR ANDRA människor har alltid funnits. Men, efter många års jobb inom hemtjänsten och på äldreboenden sa kroppen ifrån. Marianne fick problem med ryggen och blev sjukskriven.

– Jag började hjälpa till som frivillig i kyrkans soppkök och på så sätt lärde jag känna folk i församlingen, berättar Marianne, som är uppvuxen i Värnamo, men flyttade till Halmstad i mitten på 80-talet när hon träffade sin man Stefan.

Svenska kyrkan hade också en besöksverksamhet, där frivilliga gick och hälsade på gamla, som kanske inte hade någon anhörig på nära håll. Det passade Marianne bra.

– Hade jag varit ung idag, så hade jag velat utbilda mig till diakon. Jag har träffat så mycket trevliga människor genom arbetet som frivillig, säger hon.

En dag sprang hon på chefen för för-

FAKTA » MARIANNE LARSSON

Ålder: 62 år.

Familj: Gift med Stefan, sonen Alexander 28 år, hunden Sallie.

Bor: I villa i Frösakull, Halmstad.

Gör: Pensionär.

Intressen: Att vara ute med hunden, trädgården, bakning, yoga och resor. ”Vi åker gärna till Spanien och hyr ett hus där vi kan rå om oss själva, handla på marknaden och laga mat. Det är jättemysigt.”

samlingens barnverksamhet och frågade, hade inte hon några lediga jobb? Det visade det sig att hon hade – en tjänst i stadsdelen Kärleken, samma område där Marianne börjat inom hemtjänsten när hon först kom till Halmstad.

– Jag tyckte det var jätteroligt att arbeta med öppna förskolan. Det var mysigt att ta emot föräldrarna och barnen och få dem att känna sig välkomna, säger Marianne.

KYRKAN HAR ALLTID varit en självklar del i livet. Som liten gick Marianne i söndagsskola och i kyrkans juniorer, och hennes och Stefans son Alexander gick på församlingens förskola, så att börja som anställd i Svenska kyrkan var inget konstigt.

– Jag upplevde att de värdesatte personalen, man kände sig uppskattad, säger Marianne och berättar om den känslolösa avtackningen när hon och en arbetskamrat skulle gå i pension.

– Det var vid lucia och helt fullsatt i kyrkan, det var jätteroligt att så många kom, då var det svårt att hålla tårarna tillbaka. «

Så styrs Kyrkans pensionskassa

Fullmäktige är Kyrkans pensionskassas högsta beslutande organ och representerar både anställda och arbetsgivare. Här har Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO) och de anställdas fackförbund lika många platser.

Christina Rogestam, fullmäktiges ordförande

SVENSKA KYRKANS ARBETSGIVAR-ORGANISATION (SKAO)

Arbetsgivarorganisationen representerar Svenska kyrkans arbetsgivare.

FACKLIGA ORGANISATIONER*

Fyra fackförbund representerar Svenska kyrkans anställda: Kommunal, Kyrkans akademikerförbund (KyrkA), Vision och Lärarförbundet.

FULLMÄKTIGE 15 LEDAMÖTER & 15 ERSÄTTARE

Fullmäktige utser styrelse och revisorer, samt beslutar om bland annat stadgar, budget och årsredovisning.

ORDFÖRANDE

Ordförande utses gemensamt av SKAO och facken.

ÖVRIGA LEDAMÖTER

SKAO nominerar 7 ledamöter till fullmäktige och facken nominerar 7 (Kommunal, 3, KyrkA, 2, Vision, 1, och Lärarförbundet, 1).

STYRELSEN 6 LEDAMÖTER & 6 ERSÄTTARE

SKAO utser 3 ledamöter, varav en är ordförande. Facken utser 3 ledamöter, varav en vice ordförande. Läs mer om styrelsens ansvarsområden på sidan 18.

ARBETSUTSKOTTET 3 LEDAMÖTER

Styrelsens ordförande och vice ordförande, samt en av styrelseledamöterna som SKAO utsett. Läs mer på sidan 18.

REVISORER 3 REVISORER

Auktoriserad revisor utses av fullmäktige. SKAO:s och fackens ledamöter i fullmäktige utser en lekmanrevisor var. Läs mer i revisionsberättelsen på sidan 47.

ERSÄTTNINGSKOMMITTÉN* 3 LEDAMÖTER

SKAO och facken utser en ledamot var. Fullmäktiges ordförande är självskriven ledamot.

*FAKTA »

Vad gör ersättningskommittén?

Styrelsen tar fram förslag som fullmäktige beslutar om – med ett undantag. När det gäller hur mycket styrelsen, fullmäktige och revisorerna ska ha i arvode för sitt arbete är det istället ersättningskommittén som tar fram förslag. Detta för att undvika att styrelseledamöterna lämnar förslag om sina egna arvoden.

*FAKTA »

Vem företräder fackförbunden?

KOMMUNAL

Har cirka 5 700 medlemmar som arbetar inom Svenska kyrkan. De vanligaste yrkena är park-/trädgårdsmästare, vaktmästare, barnskötare, husmor/församlingsvärd och lokalvärdare.

KYRKANS AKADEMIKERFÖRBUND

Företräder akademiker anställda av Svenska kyrkan och har cirka 5 000 medlemmar. De vanligaste yrkesgrupperna är komminister, kyrkoherde, diakon och pedagog.

VISION

Vision har cirka 4 900 medlemmar inom Svenska kyrkan. Vanliga yrken är administratör, chef, ekonom, församlingspedagog och diakon.

LÄRARFÖRBUNDET

Lärarförbundet har cirka 2 200 medlemmar som är anställda av Svenska kyrkan. De flesta arbetar som kyrkomusiker och förskollärare.

Dag Klackenbergh, styrelsens ordförande

NYTT PÅ HUVUDKONTORET

Maarit och Claudia har koll på ekonomin

Kyrkans pensionskassa stärker upp när det gäller ekonomi-finans och har anställt Maarit Langerfors som redovisningsansvarig.

– Det är en stor fördel att ha redovisningen internt. Vi som arbetar med tjänstepension omfattas av andra lagar och regler än ett vanligt aktiebolag. Därför underlättar det att ha en person här på kontoret, som förstår vår speciella verksamhet och vet vilka frågor som är aktuella inom tjänstepensionsområdet, säger Claudia Philipsson, finanscontroller.

TEXT: MONICA FORSBERG BILD: KRISTOFER HEDLUND

Maarit Langerfors och Claudia Philipsson på ekonomi-finans ser många fördelar med att Kyrkans pensionskassa har tagit hem redovisningsarbetet som tidigare var utlagt på en extern leverantör.

Tillsammans utgör Claudia Philipsson och Maarit Langerfors avdelningen ekonomi-finans. Maarit har ansvar för redovisningsarbetet, som tidigare var utlagt på en extern leverantör.

– Utmaningen som redovisningsansvarig på Kyrkans pensionskassa känns helt rätt. Jag trivs att arbeta i ett mindre team och i en verksamhet med sunda värderingar, säger Maarit Langerfors, som tidigare bland annat arbetat som kamrer på Ersta diakonisällskap och Accounting manager på ett av Telias bolag.

– Jag hoppas kunna bidra med mina redovisningskunskaper och utveckla Kyrkans pensionskassas verksamhet. Det är viktigt att vi jobbar proaktivt och att vi tillsammans känner oss redo att möta framtidens utmaningar, säger Maarit.

REDOVISNINGARBETET innebär löpande redovisning och bokslut. Maarit stämmer av vad som har hänt på pensionskassans konton och betalar leverantörsfakturor.

– Jag sköter bokföringen enligt under-

”

Våra olika arbetsområden går in i varandra och det gör att man får förståelse för helheten.

lag från kundservice och Kammarkollegiet. Kundservice har bland annat hand om våra pensionsutbetalningar och faktureringen av pensionspremier, och Kammarkollegiet hanterar vår finansadministration.

En annan viktig arbetsuppgift är att utveckla pensionskassans rutiner och processer och få bort manuella moment.

– På så sätt får vi mera tid för kontroll och analyser. När året är slut börjar vi att arbeta med årsredovisningen. Det är alltid roligt att få kvittens på hur året har gått. Jag tycker det är viktigt att det finns tid för reflektion, säger Maarit.

NÄR BOKSLUTET ÄR klart tar Claudia Philipsson, finanscontroller vid:

– Jag jobbar med uppföljning, kontroll, rapportering och utveckling. Ett av mina ansvarsområden är kapitalförvaltningsadministrationen, som vi har utlagd hos Kammarkollegiet. Det innebär exempelvis att löpande följa upp köp- och försäljningar, samt att rapporteringen som vi får är rätt. Men även att den utlagda

verksamheten bedrivs i enlighet med avtal och beslutade riktlinjer.

En viktig del i Claudias jobb är att kontrollera så att pensionskassans placeringsriktlinjer följs. När månadsbokslutet är klart skickar hon en ekonomisk rapport till styrelsen. Dessutom arbetar hon med likviditetsplanering, budget och riskanalyser.

– Ingen arbetsdag ser likadan ut. På en liten arbetsplats som Kyrkans pensionskassa blir man involverad i mycket och lär sig hela tiden nya saker. Våra olika arbetsområden går in i varandra och det gör att man får förståelse för helheten, det gör arbetet roligt, säger Claudia Philipsson. «

FAKTA » CLAUDIA PHILIPSSON

Ålder: 48 år.

Familj: Gift med Mikael, barnen Denise, 24, och Daniel, 21 år.

Bor: I villa på Ingarö i Stockholms skärgård.

Gör: Finanscontroller.

Utbildning: IHM Business School, DIHM Ekonomi, juridikstudier vid Stockholms universitet.

Intressen: "Träna, resa och umgås med familj och vänner."

FAKTA » MAARIT LANGERFORS

Ålder: 59 år.

Familj: Gift med Per, 4 bonusbarn, 8 barnbarn, 3 barnbarnsbarn och 2 hundar.

Bor: I villa på landet i Tungelsta, söder om Stockholm.

Gör: Redovisningsansvarig.

Utbildning: Ekonomie magister från Handelshögskolan i Åbo, Finland.

Intressen: "Skogspromenader med hundarna, påta i trädgården och bläddra i kokböckerna."

Så tar vi hand om pensionspengarna

Varje gång du som är anställd inom Svenska kyrkan får din lön betalar arbetsgivaren också in pengar till din framtida pension. Pensionskapitalet, idag drygt 17,5 miljarder kronor, förvaltas av Kyrkans pensionskassa.

– Det räcker egentligen att konstatera att det är andras pengar som vi arbetar med för att inse att det gäller att förvalta så kostnadseffektivt som möjligt, säger Carl Cederberg, vd.

På kommande sidor kan du läsa mer om hur vi placerar dina pengar, vem som fattar besluten, hur det gångna året har gått och om förändringar i portföljen.

AVKASTNING
& SOLVENS

PLACERINGS-
TILLGÅNGAR

ETISKA
INVESTERINGAR

ANSVAR & BESLUT

MÅL & STRATEGI

MÅL & STRATEGI

Så placerar vi dina pengar

Kyrkans pensionskassa ska göra bra investeringar, som skapar god avkastning på dina pensionspengar till en begränsad risk. Placeringsriktlinjerna sätter ramarna för hur det ska gå till. De beskriver vilka placeringar som får göras, vem som beslutar i olika frågor, vilka kontroller som ska genomföras och hur rapportering till styrelsen ska ske.

DU SKA FÅ BRA AVKASTNING

De här målen har Kyrkans pensionskassa när vi placerar dina pengar:

» **AVGIFTSBESTÄMT PENSIONS-KAPITAL**
– Svenska kyrkans anställda ska få minst lika bra avkastning över tid på sina pensionspremier som om kapitalet hade förvaltats hos något annat försäkringsbolag.

» **FÖRMÅNSBESTÄMT PENSIONS-KAPITAL**
– Avkastningen ska finansiera de förmånsnivåer som finns i kollektivavtalet.

SÄKER FÖRVALTNING AV TJÄNSTEPENSIONEN

Kapitalet för avgiftsbestämd pension och förmånsbestämd pension förvaltas var för sig. Tillgångarna i respektive försäkring är uppdelade på två portföljer, skuldtäckningsportföljen och portföljen med fria tillgångar.

AVGIFTS-BESTÄMD PENSION

FRIA TILLGÅNGAR

SKULD-TÄCKNINGSPORTFÖLJ

FÖRMÅNS-BESTÄMD PENSION

FRIA TILLGÅNGAR

SKULD-TÄCKNINGSPORTFÖLJ

» **SKULD-TÄCKNINGSPORTFÖLJEN** ska motsvara den skuld som pensionskassan har till dagens och framtidens pensionärer och täcka utbetalningarna av tjänstepensioner. Det innebär att löptiderna på placeringarna så långt som möjligt anpassas efter kommande pensionsutbetalningar. Skuldtäckningsportföljen består av räntebärande tillgångar och obelånade fastigheter.

» **PORTFÖLJEN MED FRIA TILLGÅNGAR** ska motsvara eget kapital, det vill säga pensionskassans buffert. Fria tillgångar består av aktier, fastigheter och alternativa placeringar.

Roberts jobb – att få pensionskapitalet att växa

Cirka 17,5 miljarder kronor – så stort är det totala tjänstepensionskapitalet för Svenska Kyrkans anställda. Kyrkans pensionskassas uppgift är att förvalta pengarna och se till att du till en begränsad risk får så god avkastning som möjligt.

– Vi vill sprida riskerna och har därför placeringar globalt och inom flera olika tillgångsslag, så det gäller att hålla sig uppdaterad på världsläget och vad som händer på de olika marknaderna, säger Robert Johnsson, kapitalförvaltningsansvarig på Kyrkans pensionskassa.

TEXT: MONICA FORSBERG BILD: KRISTOFER HEDLUND

Roberts jobb är bland annat att följa upp och utvärdera pensionskassans placeringar, att hålla sig ajour med vad som händer i omvärlden och analysera potentiella nya investeringar som kan vara intressanta för Kyrkans pensionskassa. Inget vanligt åtta till fem-jobb med andra ord.

– Det är svårt att helt koppla bort jobbet, det är väl lite av en yrkesskada efter många år i branschen. Varje kväll ser jag hur marknaden utvecklats i USA och hur inledningen ser ut för Asien. Jag vill hålla mig informerad ifall det har hänt något stort ute i världen som kan påverka våra investeringar. Pensionskassan har lyckligtvis en långsiktig investeringsstrategi som gör att vi inte påverkas av det kortsiktiga ”bruset” på marknaderna. Det

underlättar investeringsarbetet och gör att vi kan fatta bra beslut. Trots det är tillgång till information alltid viktigt. Jag upplever att det kan vara betydligt mer stressande att inte vara uppdaterad än tvärtom, säger Robert Johnsson.

SOM KAPITALFÖRVALTNINGSANSVARIG tar han fram finansiella analyser och beslutsunderlag för pensionskassans investeringar. Målet är att kontinuerligt förbättra sammansättningen på portföljen. Tillgångarna finns över hela världen i form av räntebärande värdepapper, noterade aktier, fastigheter och alternativa placeringar (hedgefonder och så kallade private equity investeringar, det vill säga onoterade aktier).

– Att träffa våra externa förvaltare och säkerställa att de gör ett bra jobb är en

”

Vi vill vara en aktiv kapitalägare och vet att hållbarhetsfrågan är viktig för våra medlemmar.

viktig del av mitt arbete. Vi har medvetet valt att ha en koncentrerad portfölj eftersom vi vill ha ett nära samarbete med förvaltarna. Det gör att vi känner dem väl och förstår hur de jobbar. Om en investering skulle utvecklas mindre bra under en period är det viktigt att ha god insikt i varför, och om det kan förklaras av förvaltarens investeringsfilosofi, säger Robert.

I ALLA PENSIONS-KASSANS investeringar väger hållbarhetsfaktorn tungt. Att ställa tuffa krav på förvaltarna när det gäller hållbara och etiska investeringar är ett effektivt sätt att vara med och påverka. Ställer vi omfattande krav på våra motparter kommer de i sin tur ställa hårda krav på de underliggande bolagen de investerar i.

ETISKA INVESTERINGAR

Med hänsyn till människor och miljö

Kyrkans pensionskassas fokus ligger på att investera i företag som på olika sätt medverkar till en hållbar utveckling. Det gör att till exempel bolag som producerar vapen, tobak, alkohol, spel eller pornografi går bort, liksom olje- och kolbolag. På detta sätt kombineras negativ (uteslutande) screening med positiv screening (där duktiga bolag väljs in).

FAKTA » ROBERT JOHNSON

Ålder: 46 år.

Familj: Gift med Susann, barnen Erik, 15, och Anna, 13.

Bor: Villa i Danderyd, sommarstuga på Öland.

Gör: Kapitalförvaltningsansvarig.

Utbildning: Civilekonom från Handelshögskolan i Stockholm.

Intressen: "Umgås med familj och vänner, träna, barnens aktiviteter, trädgården, gediget historie- och samhällsintresse".

"Utvecklingen när det gäller hållbarhet inom kapitalförvaltningssektorn har gått snabbt. För 10 år sedan var det några få fondbolag och förvaltare som utmärkte sig inom området, medan det idag är en självklarhet – och ofta ett införsäljningsargument – att arbeta med hållbarhetsfrågor", säger Robert Johnsson kapitalförvaltningsansvarig på Kyrkans pensionskassa.

– Vi vill vara en aktiv kapitalägare och vet att hållbarhetsfrågan är viktig för våra medlemmar. Därför är vi noga med att säkerställa att förvaltarna har den kompetens och de resurser som krävs och att de integrerar hållbarhetsarbetet i den löpande förvaltningen, säger Robert Johnsson.

Fokus ligger på investeringar i ansvarsfulla företag, som efterlever internationella normer för miljö, mänskliga rättigheter, arbetsrätt och antikorrup­tion, samt som bidrar till en hållbar utveckling genom sina produkter eller tjänster.

– Vi tror på att välja kapitalförvaltare som ligger långt framme när det gäller hållbarhetsfrågor och investerar i bolag som kan gynnas ekonomiskt av utvecklingen framöver. Exempelvis företag som

arbetar med vattenrening, luftfiltrering eller omställningen från fossil till förnyelsebar energi, säger Robert Johnsson och fortsätter:

– Ofta kan hållbarhetsaspekten addera en dimension till analysen och göra att förvaltaren får fram viktig information om ett bolag – både möjligheter och risker – som kanske inte hade identifierats enbart genom en traditionell finansiell analys.

Bolag som producerar vapen, tobak, alkohol, spel om pengar, pornografi och fossil energi väljs bort.

– Vår portfölj utvärderas regelbundet för att kontrollera att vi inte äger bolag inom de branscherna. Visar det sig att något företag inte lever upp till våra krav, så inleds en dialog med förvaltaren, för att komma till rätta med det, säger Robert. «

FAKTA » VÅRA NYA INVESTERINGAR

SPP GLOBAL PLUS

SPP Global Plus är en fossilfri, indexnära global aktiefond, som investerar brett i olika branscher på de utvecklade aktiemarknaderna. Fonden optimerar urvalet av bolag som rankas högt inom hållbarhet baserat på en modell för hållbarhetsranking. Fonden har en hög standard för hållbara investeringar och investerar inte i bolag som bryter mot internationella lagar och normer eller i så kallade kontroversiella sektorer.

SEB PRIVATE EQUITY OPPORTUNITY IV

Fonden är en så kallad private equity-fond, som investerar i onoterade bolag vilka förädlas och sedan säljs. Fokus för fonden ligger på medelstora bolag i de utvecklade ekonomierna. Det här är en typ av investering där man binder upp kapitalet över lång tid och har en investeringshorisont på mer än tio år. Fördelarna är bland annat att fonden kan ge bättre avkastning på lång sikt jämfört med noterade aktier och att placeringen har en relativt låg korrelation med andra tillgångslag.

ANSVAR & BESLUT

Pensionspengarna växer tryggt

Ansvar för att Kyrkans pensionskassa gör bra investeringar och att dina pensionspengar växer vilar på styrelsen, arbetsutskottet och vd. De tre organen har olika ansvarsuppgifter inom kapitalförvaltningen.

» STYRELSEN

svarar bland annat för att kapitalförvaltningen har en tillförlitlig finansiell rapportering, att verksamheten följer lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter, beslutar i strategiska frågor och fastställer placeringsriktlinjerna.

» ARBETSUTSKOTTET (AU)

förbereder ärenden inom placeringsverksamheten som styrelsen tar beslut i och följer utvecklingen av kapitalförvaltningen. I det fall en placering ska ske i en ny alternativ tillgång beslutar AU om de närmare detaljerna kring placeringen, och ska en placering ske i form av diskretionär förvaltning beslutar AU vilken förvaltare som ska anlitas och hur förvaltningsuppdraget ska utformas.

» VD

ansvarar för rapporteringen om placeringsverksamheten till arbetsutskottet och styrelsen. Vd verkställer beslut, håller löpande kontakt med externa förvaltare och depåbank och svarar för att överföring av kapital mellan skuldtäckningsportföljer och portföljer med fria tillgångar utförs. Vd beslutar om tillgångsfördelning i portföljerna med fria tillgångar samt om nivå för durationsmatchning och storlek på skuldtäckningsportföljerna inom ramen för placeringsriktlinjerna.

PLACERINGS-
TILLGÅNGAR

Fördelningen av tillgångar är viktig

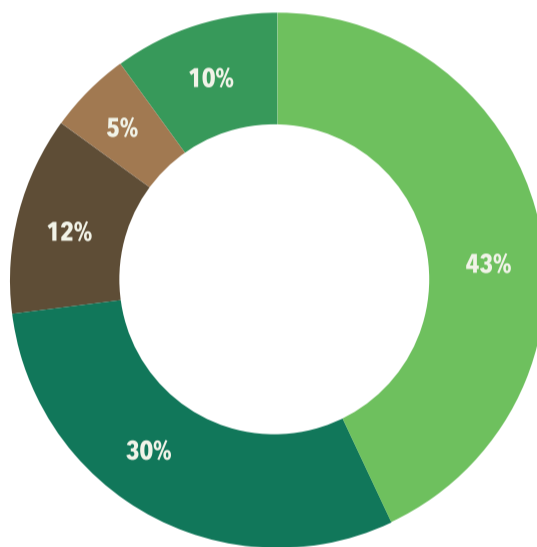
Kyrkans pensionskassa placerar pensionspengarna i fyra olika tillgångsslag. Fördelningen av tillgångar är viktigt eftersom pensionskassan ska leverera så bra avkastning som möjligt till begränsad risk. Störst är räntebärande värdepapper, därefter i storleksordningen aktier, fastigheter och alternativa placeringar.

ALLOKERING
TOTALA TILLGÅNGAR

Värdet på totala placeringstillgångar var per 31 december 2017 drygt 17,6 miljarder kronor med en fördelning enligt:

Se även totalavkastningstabell på sid 25.

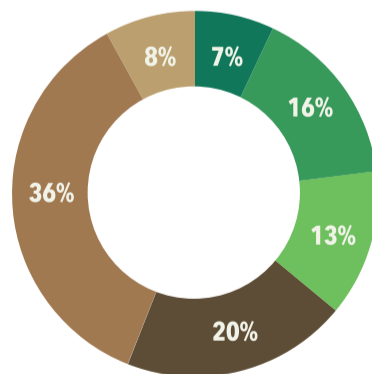
- Svenska aktiefonder
- Utländska aktiefonder
- Räntebärande placeringar
- Fastigheter
- Alternativa placeringar

AKTIER

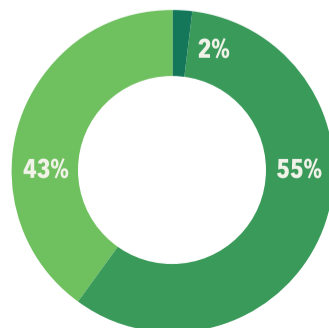
Aktier är vårt näst största tillgångsslag och ligger i portföljen med fria tillgångar. Aktieplaceringar görs endast i aktiefonder. Den 31 december 2017 bestod aktieportföljen av 12 procent svenska aktier och 30 procent utländska aktier. Aktiefonder som pensionskassan placerar i:

- SPP Global Plus
- Nordea Swedish Stars
- SEB Swedish Etical Beta Fund
- Generation Global Equity Fund
- SEB Etisk Global Indexfund
- Generation Asien Fund

RÄNTEBÄRANDE
VÄRDEPAPPER

Räntebärande värdepapper står för 43 procent av våra placeringar. Det är placeringar med låg risk, som ligger i skuldtäckningsportföljen. Pensionskapital som ska betalas ut inom kort placeras i obligationer med kortare löptid, och pensionskapital som ska betalas ut långt fram i tiden i obligationer med längre löptid.

- Svenska staten & kommuner
- Svenska bostadsinstitut
- Övriga emittenter

AVKASTNING
& SOLVENS

AVKASTNING

Hur stor avkastningen på dina pensionspengar blir beror på i vilka tillgångsslag vi placerat, fördelningen mellan räntebärande värdepapper, aktier, alternativa placeringar och fastigheter och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

9,0%

så stor var Kyrkans pensionskassas totalavkastning 2017. Totalavkastningen är summan av värdeförändring och direktavkastning (till exempel aktieutdelning och ränteutbetalningar) på tillgångarna. Den genomsnittliga totalavkastningen 2017 för övriga pensionsförvaltare var 6,3 procent*.

* Källa: Svensk Försäkringsbranschstatistik

SOLVENS

Solvensgraden är det viktigaste måttet på finansiell styrka hos en pensionsförvaltare. Den visar marknadsvärdet av pensionskassans tillgångar i förhållande till värdet av totalt garanterade pensioner.

185%

var pensionskassans solvensgrad vid årsskiftet 2017-2018. Det betyder att vi har ett kapital som är 85 procent större än värdet på våra garanterade åtaganden. Vid föregående årsskifte var solvensgraden 171 procent.

FÖRVALTAT KAPITAL

Pensionskassans förvaltade kapital uppgick till

17 691 MILJONER KRONOR

den 31 december 2017.

ALTERNATIVA PLACERINGAR

Även alternativa placeringar ligger i portföljen med fria tillgångar. Utgångspunkten för de här placeringarna är att ha en låg korrelation mot aktier och räntor och risken ska vara lägre än mot aktier.

Exempel på investeringar:

- » miljöteknikfonden Alder
- » räntehedgefonden Nordkinn
- » SEB Private Equity Opportunity IV

FASTIGHETER

Pensionskassans placeringar i fastigheter sker indirekt via bolag i Fastighets AB Stenvalvet och SPP Fastigheter AB. Tillgångarna utgör per 31 december 2017 nästan 10 % av totala portföljen.

ÅRSREDOVISNING

Årsredovisningen

Med över 17,5 miljarder i tillgångar och nästan 80.000 försäkrade är Kyrkans pensionskassa inte längre en liten pensionsförvaltare – men inte heller en stor. På kommande sidor finns alla detaljer och siffror för dig som är nyfiken på hur det gick för oss under 2017.

20 VD HAR ORDET

21 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

- 21 1. Beslutsorganisation
- 22 2. Viktiga händelser under året
- 23 3. Försäkringsrörelsen
- 24 4. Kapitalförvaltningen
- 30 5. Hållbarhetsredovisningen

34 FINANSIELLA RAPPORTER

- 34 Femårsöversikt
- 34 Resultaträkning
- 34 Resultatanalys
- 35 Balansräkning
- 35 Förändring i eget kapital
- 35 Kassaflödesanalys

36 NOTER

- 36 Not 1. Redovisningsprinciper
- 38 Not 2. Risker och riskhantering
- 41 Not 3. Premieinkomst
- 41 Not 4. Kapitalavkastning, intäkter
- 41 Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar
- 41 Not 6. Försäkringsersättningar
- 41 Not 7. Driftkostnader
- 41 Not 8. Kapitalavkastning, kostnader
- 41 Not 9. Orealiserade förluster på placeringstillgångar
- 41 Not 10. Skatt
- 41 Not 11. Immateriella anläggningstillgångar
- 41 Not 12. Aktier och andelar i intressebolag

- 42 Not 13. Kategorisering av finansiella instrument
- 42 Not 14. Värderingskategori för finansiella instrument värderade till verkligt värde
- 43 Not 15. Aktier och andelar
- 43 Not 16. Obligationer och andra räntebärande värdepapper
- 43 Not 17. Övriga lån
- 43 Not 18. Övriga finansiella placeringstillgångar
- 43 Not 19. Fodringar direktförsäkring
- 44 Not 20. Försäkringstekniska avsättningar
- 44 Not 21. Övriga skulder
- 44 Not 22. Ställda säkerheter
- 44 Not 23. Ansvarförbindelser
- 44 Not 24. Åtaganden

- 44 Not 25. Medelantal anställda samt löner och ersättningar

- 44 Not 26. Upplysning om revisorers arvode

- 45 Not 27. Närstående

- 45 Not 28. Förväntade återvinnings-tidpunkter för tillgångar och skulder

- 45 Not 29. Vinstdisposition

- 45 Not 30. Händelser efter bokslutsdagen

46 STYRELSEN

46 UNDERSKRIFTER

47 REVISIONSBERÄTTELSE

Den finansiella styrkan förbättras för tredje året i rad

VD HAR ORDET

EKONOMISKA LÅGET

Vi kan nu sammanfatta 2017 med att svensk ekonomi fortsatt har hög tillväxt. Samtliga tillgångsslag som Kyrkans pensionskassa är investerad i har avkastat positivt under året. 2017 har, liksom de senaste fem åren, varit fantastiskt för aktieägare. Generellt har vi haft en lång period där mer tillväxtkänsliga placeringstillgångar, som till exempel aktier och företagsobligationer, utvecklats mycket väl. Förenklat kan man säga att aktier långsiktigt styrs av långsiktig tillväxt, framtida utdelningar och genomsnittlig kapitalkostnad. För närvarande ser situationen gynnsam ut vad beträffar tillväxten både i Europa och USA. Trendmässigt fallande räntor har inneburit att företagens genomsnittliga kapitalkostnad har fallit vilket har inneburit mycket goda förutsättningar för aktiemarknaden. En nyckelfaktor blir vad som händer med konjunkturen år 2019. En annan viktig fråga att ställa sig är hur snabbt och hur mycket kommer räntorna att stiga i framtiden?

Den politiska risken i Europa ser ut att ha minskat. Däremot ser vi tecken på en tvekan kring vart konjunkturen är på väg. Centralbankerna runt om i världen har också ändrat retoriken och vi ser en begynnande reversering av den väldigt stimulerande räntepolitiken.

Det är mer och mer uppenbart att vi såg den absoluta räntebotten sensommaren år 2016 och att marknadsräntorna är i en svagt uppåtgående trend efter dryga 25 år. Den frågan som vi ställer oss är hur det här kommer att påverka olika tillgångsslag. Än en gång hur snabbt och "varför" stiger räntorna? Sveriges riksbank signalerar i nuläget att någon räntehöjning inte är i nära förestående. Även om konjunkturen är god bedöms det inte vara något rejält inflationstryck. Riksbanken är orolig för att den goda utvecklingen snabbt

kan vika om politiken stramas åt. Den amerikanska centralbanken Fed förväntas höja styrräntan 2-3 gånger under 2018 givet att konjunkturen fortsätter att utvecklas väl. Sammantaget torde detta innebära svagt stigande räntor framöver men knappast så pass kraftiga att det oroar aktiemarknaden.

Vår bedömning för år 2018 är att den globala tillväxten kommer vara hygglig, kanske något högre än förväntad, (men lägre än historiskt snitt), som inte ger en ökad inflation

och fortsätter att hålla styrräntorna på låga nivåer om än något högre än nuläget. Nyckelfrågan att ställa sig är, (som sagt), vad som händer med konjunkturen år 2019? Det finns en möjlighet trots allt att det blir en mer utdragen process och att konjunkturen överraskar på uppsidan även år 2019.

I valet mellan tillgångsslag blir en nyckelfråga hur snabbt och varför räntorna stiger och till vilken nivå marknadsräntorna kan stiga?

KAPITALET FORTSÄTTER ATT VÄXA

Kapitalet har ökat med ytterligare 1,5 miljarder kronor och uppgår nu till 17,7 miljarder kronor. Återbäringsräntan har legat stabilt på 7 procent sedan 1 januari år 2016 vilket får anses vara mycket konkurrenskraftigt. Solvensgraden har stärkts ytterligare under året och uppgår nu till 185 %, vilket är en av branschens absolut starkaste. Vi har under året fortsatt att diversifiera våra tillgångar och våra alternativa placeringar, främst i form av fastigheter uppgår nu till 15 %.

NY HÅLLBARHETSSTRATEGI

Kyrkans pensionskassa har tagit fram en helt ny hållbarhetspolicy som tydligt visar våra ambitioner på området. Den nya strategin innebär att vi ska vara en aktiv ägare och att hållbarhet utgör en integrerad del av kapitalförvaltningen. Vi redovisar tydligt vilka krav vi

har på våra externa kapitalförvaltare. Vi ska eftersträva att investera i bolag som bidrar till en hållbar utveckling genom sina produkter och tjänster. Vi ska även undvika att investera i företag som arbetar inom följande områden: alkohol, fossil energi, pornografi, spel om pengar, tobak samt vapen.

TANKAR INFÖR FRAMTIDEN

Kyrkans pensionskassa har under året slutfört sin planerade omorganisation. Verksamheten är nu mer fokuserad gentemot våra två huvudprocesser försäkringsadministration och kapitalförvaltning.

Inom försäkringsadministrationen har vi nu ett helt nytt modernt försäkringssystem som kommer ge våra medlemmar en konkurrenskraftig service i framtiden. Vår kundservice har fortsatt anpassats till en allt mer digitaliserad framtid.

De fortsatt relativt låga räntorna innebär att det sannolikt kommer bli betydligt svårare att uppnå avkastning som i tillräcklig utsträckning matchar pensionskassans åtaganden. Vår starka finansiella ställning ökar förutsättningarna för Kyrkans pensionskassa att skapa en väldiversifierad tillgångsportfölj som ökar våra möjligheter att klara vårt avkastningsmål även i framtiden.

Kan Kyrkans pensionskassa kombinera att ha en konkurrenskraftig avkastning samt låga driftskostnader och samtidigt bidra till en bättre värld för kommande generationer så bidrar pensionskassan till fortsatt medlemsnytta.

/CARL CEDERBERG,
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

1. Beslutsorganisation

Styrelse och vd för Svenska kyrkans pensionskassa, försäkringsförening (816400-4155), i fortsättningen Kyrkans pensionskassa eller pensionskassan, avger härmed sin årsredovisning för verksamhetsåret 2017.

1.1 FULLMÄKTIGE

FULLMÄKTIGE ÄR PENSIONS KASSANS högsta beslutande organ. Fullmäktige utser styrelse och beslutar bland annat om stadgar, budget och årsredovisning. Fullmäktige är partssammansatt och består av 15 ledamöter som väljs för en mandatperiod på två år. Sju ledamöter utses

av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och sju ledamöter av de fackliga organisationerna. Ordföranden, Christina Rogestam, är gemensamt tillsatt av parterna. Under året hölls 2 (1) sammanträde varav ett per capsulam.

1.2 STYRELSEN OCH DESS ARBETE

STYRELSEN BESTÅR AV sex ledamöter och lika många ersättare. Styrelsens mandatperiod är två år. Tre av ledamöterna utses av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, varav en är ordförande. Övriga tre ledamöter utses av de fackliga organisationerna, varav en är vice ordförande. Ordförande är Dag Klackenbergs och vice ordförande är Inger Hjærtström.

Styrelsen ska se till att pensionskassans verksamhet organiseras och drivs på ett sätt som bäst tillgodoser medlemmarnas och övriga förmånsberättigades intressen. Det är styrelsen som har det yttersta ansvaret för att pensionskassans verksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med gällande lagar och regler. Styrelsen har fastställt en arbetsordning för sitt arbete. Av arbetsordningen framgår bland annat att styrelsen ska sammanträda minst fem gånger per år. Under 2017 hölls 6 (6) protokollförda sammanträden. I not till årsredovisningen finns en redogörelse för ersättning till styrelsen. Styrelsen har utsett ett arbetsutskott.

Arbetsutskott

Arbetsutskottet består av tre ledamöter. Dessa är styrelsens ordförande, vice ordförande och ytterligare en ordinarie

ledamot av styrelsen. Under året har 5 (6) sammanträden hållits.

Arbetsutskottet:

- bereder samtliga ärenden till styrelsen,
- förbereder de ärenden om placementsverksamheten som styrelsen beslutar i, följer utvecklingen av placeringstillgångarna i relation till pensionsåtaganden och vid behov föreslår åtgärder,
- utgör Överprövningsnämnd. Överprövningsnämnden har till uppgift att som sista instans inom pensionskassan pröva de ärenden där en försäkrad, förmånstagare eller arbetsgivare inte är nöjd med pensionskassans hantering eller beslut i ett ärende.

Inom kapitalförvaltningsområdet har styrelsen delegerat vissa frågor till arbetsutskottet. Delegationen innebär att arbetsutskottet:

- Följer de externa förvaltningsuppdragen och vid behov vidtar åtgärder.
- Beslutar om vilka externa förvaltare som ska anlitas och om utformning av förvaltningsuppdragen.

STYRELSEN HAR DET YTTERSTA ANSVARET FÖR ATT PENSIONS KASSANS VERKSAMHET BEDRIVS PÅ ETT ÄNDAMÅLSENLIGT SÄTT.

1.3 ORGANISATION

PENSIONS KASSAN HADE VID utgången av året 6 (6) anställda. Den dagliga verksamheten leds av vd Carl Cederberg. Försäkringsadministrationen och kapitalförvaltningen styrs av en ansvarig för respektive område. Ekonomi- och finansredovisning hanteras internt av två personer. Pensionskassan bedriver en hög grad av operativ verksamhet via underleverantörer vilket ställer höga krav på uppföljning och utvärdering av utlagd verksamhet.

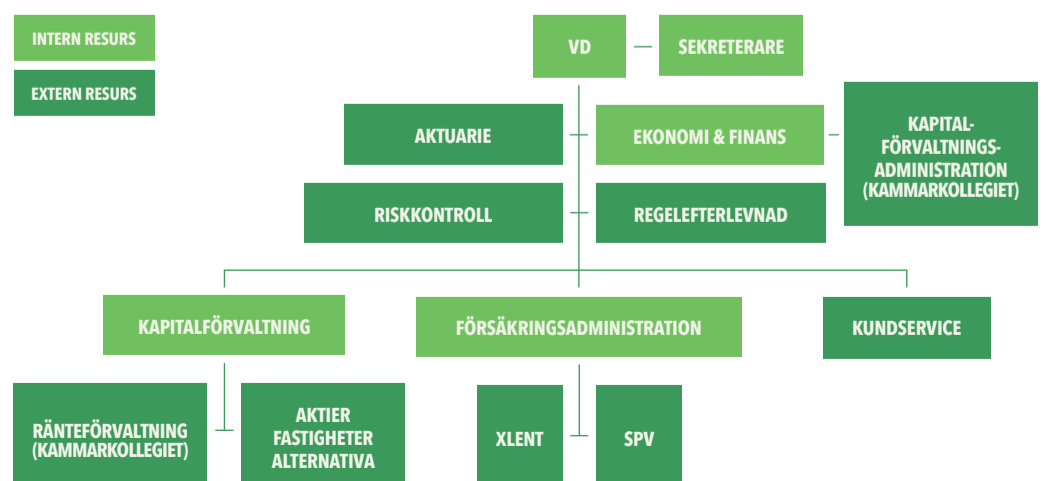
Försäkringsadministrationen utförs operativt av Statens tjänstepensionsverk (SPV) och Xlent, på uppdrag av pensionskassan. SPV administrerar de statliga pensionsavtalen som primärt gällde för präster fram till och med 1999. Xlent har ansvaret för aktuellt pensionsavtal och tidigare gällande kyrkokommunala avtal. Uppdraget omfattar all handläggning från beräkning till utbetalning samt systemutveckling och systemdrift.

Kundservice bedrivs av Xlent men helt under pensionskassans varumärke.

Kapitalförvaltningsadministrationen utförs av Kammarkollegiet.

Övriga stabsfunktioner, aktuarie, riskcontroller och regelansvarig hanteras av underleverantörer.

I not 2 finns en fördjupad beskrivning av pensionskassans riskorganisation och riskarbete.

2. Viktiga händelser under året

Pensionskassans avkastning uppgick under 2017 till 9,0 % (9,8). Solvensgraden uppgick vid årets utgång till 185 % (171).

2.1 VIKTIGA HÄNDELSER UNDER ÅRET

Ny policy för hållbara investeringar. Kyrkans pensionskassas styrelse har beslutat om en ny policy för hållbara investeringar som ingår i Placeringsriktlinjerna. Hållbarhetspolicyn är ett integrerat inslag i pensionskassans dagliga arbete.

Ny fastighetsinvestering – SEB Domestica IV. Avtal har tecknats med SEB om investering i Domestica IV på 125 mkr. Domestica IV kommer i huvudsak fokusera på hyresrättsfastigheter i tillväxtorter i Sverige. Investeringen kommer att ske löpande och ligga i tillgångslaget alternativa investeringar.

Ny aktieinvestering – SPP Global Plus. Avtal har tecknats med SPP Fonder om en investering på 500 mkr i SPP Global Plus. Fonden är en fossilfri, indexnära global aktiefond, som investerar brett i olika branscher på de utvecklade aktiemarknaderna. Fonden optimerar urvalet av bolag som rankas högt inom hållbarhet baserat på en modell för hållbarhetsranking. Fonden har en hög standard för hållbara investeringar och investerar inte i bolag som bryter mot internationella lagar och normer eller i så kallade kontroversiella sektorer.

Ny Private Equity-investering – SEB Private Equity Opportunity IV. Avtal har tecknats med SEB om en investering på 500 mkr. Fonden är en så kallad private equityfond, som investerar i onoterade bolag vilka förädlas och sedan säljs. Fokus för fonden ligger på medelstora bolag i de utvecklade ekonomierna. Investeringen kommer att ske löpande och ligga i tillgångslaget alternativa investeringar.

Oförändrad återbäringsränta sedan 1 januari år 2016. Styrelsen beslutade, på ordinarie styrelsemöte den 17 november, att lämna återbäringsräntan oförändrad på 7 procent. Återbäringsräntan har varit oförändrad sedan 1 januari år 2016. Konsolideringen har under året stigit från 117 procent till 118 procent.

Ny lagstiftning – Pensionskassan får tillämpa lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL, till och med 30 juni 2019. Vidare är det nu beslutat att tjänstepensionsdirektivet (IORP 2) ska implementeras i svensk lag senast 13/1 2019.

Ny Riskcontroller – Kyrkans pensionskassa har utsett Martin Persson som ny Riskcontroller. Martin arbetar på FCG. I och

med detta är Kyrkans pensionskassas nya organisation helt på plats.

Nytt pensionsavtal – Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (SKAO) har tecknat ett nytt premiebaserat pensionsavtal för Svenska kyrkan. Det nya avtalet träder i kraft 1 januari 2018 och gäller då för alla medarbetare som är födda 1959 eller senare. Avtalet är helt premiebestämt och avsättningen följer den gängse nivån 4,5 % respektive 30 %. För övriga gäller det gamla avtalet som tidigare. För de med inkomster över 7,5 inkomstbasbelopp, födda mellan 1959 och 1978, har en garantibestämmelse införts som ska garantera en viss nivå av den tidigare pensionslösningen.

Nytt försäkringssystem – Kyrkans pensionskassa lanserade i september ett nytt administrationsverktyg SKAPA som ersatte det tidigare systemet PAUS. SKAPA är ett modernt verktyg som är byggt för att det ska vara både effektivt och enkelt att jobba i.

Ny hemsida – Kyrkans pensionskassa lanserade en ny hemsida i början av september.

2.2 NYA REGLERINGAR SOLVENS II OCH IORP II

KYRKANS PENSIONS KASSA MÅSTE se till att anpassa sin verksamhet inför kommande förändringar av lagstiftningen inom tjänstepensionsområdet. EU har i praktiken två parallella regelverk för livförsäkringsprodukter som har anknytning till anställning nämligen Solvens II-direktivet och Tjänstepensionsdirektivet IORP II, (Institutions for Occupational Retirement Provision). Syftet med de båda regelverken är att skapa en tydligare koppling mellan kapitalkrav och faktisk risknivå. De nya kraven kommer även att innebära skärpta krav på bolagsstyrning.

Svenska försäkringsföretag kommer att kunna utnyttja den nuvarande optionen i artikel 4 i tjänstepensionsdirektivet fram till utgången av 2019 och optionen kommer sannolikt att förlängas. Optionen innebär att tjänstepensionskassor kan följa de lägre kapitalkraven i tjänstepensionsdirektivet, IORP II, jämfört med de högre kapitalkraven som införs i Solvens II. Kapitalkravet verkar som det ser ut nu utgå från det av Finansinspektionen utformade trafikljussystemet. Klart är att Kyrkans pensionskassa får tillämpa lagen (1972:262) om understödsföreningar, UFL, till och med 30 juni 2019. Vidare är det nu beslutat att tjänstepensionsdirektivet ("IORP II") ska implementeras i svensk lag senast 13 januari 2019.

Det kommer att införas en möjlighet att bilda nya svenska tjänstepensionsinstitut som står för åtaganden som avser risker kopplade till dödsfall, långlevnad, invaliditet etc., men även en möjlighet att ansöka om omvandling till tjänstepensionsföretag.

– Alla nuvarande försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet och tjänstepensionskassor kommer ges möjlighet att fortsätta att bedriva tjänstepensionsrörelse enligt den nya lagen.

Ambitionen är att nå en balanserad lösning som innebär ett fullgott skydd för konsumenterna samtidigt som den möjliggör en effektiv förvaltning av tjänstepensioner.

Inriktning av det kommande förslaget: Regeringen anser att det bör införas en modern och självständig sektorreglering för svenska tjänstepensionsföretag som enbart bedriver tjänstepensionsverksamhet samt en särskild övergångs- och omvandlingsreglering

Försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet och tjänstepensionskassor lyder idag under övergångsregler som innebär att de kan tillämpa EU-rättsliga tjänstepensionsregler på denna verksamhet. Denna möjlighet upphör dock den 31 december 2022 för försäkringsbolagen och den 31 december 2017 för tjänstepensionskassorna.

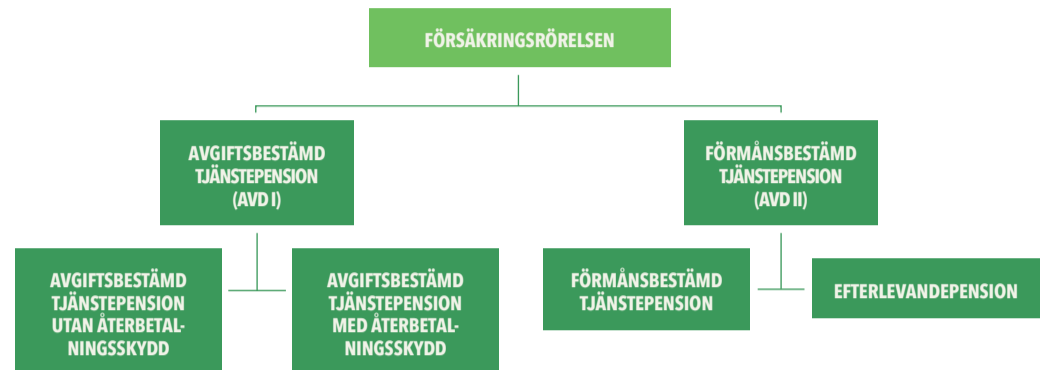
Både försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet och tjänstepensionskassor har som alternativ möjlighet att tillämpa försäkringsrörelselagen (Solvens II-regelverket) på hela verksamheten. I avvaktan på införandet av den nya tjänstepensionsregleringen kommer den övergångsreglering som gäller för tjänstepensionskassor att förlängas. Det lagförslag som bereds gäller regler som i svensk rätt genomför det reviderade tjänstepensionsdirektivet (IORP II-direktivet), men även nationella bestämmelser som tar sin utgångspunkt i förslagen i betänkandet En ny reglering för tjänstepensionsföretag (SOU 2014:57). Dessutom föreslås en förstärkt solvensreglering att införas. I regeringskansliet pågår även ett arbete för att ta fram nya regler för pensionsstiftelser med anledning av IORP II-direktivet.

3. Försäkringsrörelsen

3.1 ÖVERSIKT

KYRKANS PENSIONSKASSA tillhandahåller flera olika typer av försäkringar. Verksamheten är uppdelad i två avdelningar. Försäkringar för avgiftsbestämd tjänstepension finns i avdelning I och försäkringar för förmånsbestämd tjänstepension finns i avdelning II.

3.2 MEDLEMMAR

ITABELLEN FRAMGÅR totalt antal försäkrade (medlemmar). I antalet medlemmar ingår även förmånstagare som uppbär efterlevandepension. Som medlem räknas anställd som uppnått 21 års ålder.

TOTALT FÖRSÄKRADE MEDLEMMAR

	2017	2016	2015	2014	2013
Totalt vid årets utgång	79 452	77 102	73 786	71 323	69 297
Varav under utbetalning	18 567	18 164	17 116	16 211	15 380

3.3 AVGIFTSBESTÄMD FÖRSÄKRING

AVGIFTSBESTÄMD FÖRSÄKRING utgörs av ålderspensionsförsäkring i enlighet med kyrkans tjänstepensionsavtal. Nuvarande pensionsavtal är KAP-KL Svenska kyrkan. Avgiftsbestämd tjänstepension inom Svenska kyrkan innebär bland annat följande:

- Infördes år 1998 och gäller primärt för dem som är födda 1940 och senare. De som är födda 1939 och tidigare omfattas enbart av förmånsbestämda lösningar.
- Avgift (premie) betalas från 21 års ålder. Inbetalas med 4,5 % av pensionsgrundande lön.
- Kan väljas med eller utan återbetalningsskydd.
- Möjligt att välja utbetalningstid.
- Traditionell försäkring.

- Garantiränta för premier: 1 januari 2013 och senare: 0,5 %
1 januari 2010 – 31 december 2012: 1,65 %
31 december 2009 och tidigare: 2,5 %
- Pensionskassans premieinkomster påverkas i huvudsak av tre förhållanden:
- Tjänstepensionsavtalets bestämmelser om premienivå
  - lönenivån hos de försäkrade
  - antal försäkrade – det vill säga antal anställda inom Svenska kyrkan.

Att uppmärksamma under perioden

Under 2017 har återbäringsräntan varit 7 %. Premieinkomsterna är 385 mkr under 2017, en ökning med 2,9 %. Mot bakgrund av att de som går i pension idag har ett allt större avgiftsbestämt ka-

pital ökar utbetalningarna för denna försäkringstyp, utbetalningarna påverkas även av att allt fler väljer kortare utbetalningstid än livsvarig utbetalning. Utbetalda ersättningar är 123 mkr vilket motsvarar en ökning med 21%. Försäkringstekniska avsättningar har under 2017 ökat med nästan 190 mkr.

AVGIFTSBESTÄMD FÖRSÄKRING

	2017	2016
Premieinkomst, mkr	385	374
Försäkringsersättningar, mkr	123	102
Försäkringsteknisk avsättning, mkr	4 058	3 868
Solvensgrad, %	172	161

3.4 FÖRMÅNSBESTÄMD FÖRSÄKRING

FÖRMÅNSBESTÄMDA FÖRSÄKRINGAR innebär förenklat att arbetsgivaren utlovar en förmån i förhållande till lön och arbetad tid. För individer födda 1939 och tidigare är tjänstepensionen i normalfallet helt förmånsbestämd. Idag innehåller tjänstepensionsavtalet förmånsbestämd tjänstepension för arbetstagare med lön över 7,5 inkomstbasbelopp (motsvarar cirka 38 400 kr/månad för år 2017). Efterlevandepensionen är förmånsbestämd.

Pensionskassans premieinkomster påverkas i huvudsak av följande:

- tjänstepensionsavtalets bestämmelser om förmånsnivå och utvecklingen av inkomstbasbeloppet
- lönenivå och pensionsgrundande anställningstid hos våra försäkrade
- antal försäkrade – det vill säga antal anställda inom Svenska kyrkan
- försäkringstekniska antaganden som styr premiesättningen.

Efterlevnadspension

De senaste åren har försäkringen för efterlevandepension visat ett underskott, pensionskassan har beslutat att höja premien för 2018 från 0,2 % till 0,25 % för efterlevandepension.

Värdesäkringsfond

Pensionskassan har enligt stadgarna rätt att fakturera arbetsgivarna en värdesäkringsavgift. Värdesäkringsfondens syfte är att minska risken för att pensionskassan skulle behöva tilläggsfakturera arbetsgivarna. Avgiften bestäms av styrelsen med ledning av bedömt konsolideringsbehov och förväntade kostnader för värdesäkring. Mot bakgrund av fortsatt stark konsolidering och lägre inflationsförväntningar har pensionskassan beslutat att värdesäkringsavgiften 2018 sänks från 0,5 % till 0,2 % för värdesäkringsfonden.

Premiekapning

För att minska risken för höga premier för den förmånsbestämda försäkringen finns ett premiekapningssystem. Maximal premie per försäkrad är 250 000 kr. Premiekapningen finansieras genom en premiekapningsavgift och den beslutas årligen av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Avgiften är 0,25 % för 2017. På grund av ett upparbetat underskott höjs avgiften till 0,5 % för 2018.

Att uppmärksamma under perioden

Av tabellen nedan framgår information om de förmånsbestämda försäkringarna.

Premieinkomsterna är 210 mkr. Utbetalningarna har ökat med 5 % mellan 2017 och 2016.

Försäkringstekniska avsättningar har minskat med 33 mkr, främst beroende på något stigande marknadsräntor under året.

Solvensgraden har ökat från 178 till 194 %. Under året har tillgångarna vuxit något snabbare än motsvarande avsättningar. God solvensgrad minskar risken för tilläggsfakturering till kyrkans arbetsgivare avseende inflationsuppräkning av pensionerna.

FÖRMÅNSBESTÄMD FÖRSÄKRING

	2017	2016
Premieinkomst, mkr	210	187
Försäkringsersättningar, mkr	294	280
Försäkringsteknisk avsättning, mkr	5 487	5 520
Solvensgrad, %	194	178

4. Kapitalförvaltningen

4.1 ORGANISATION OCH FÖRVALTNINGSFORMER

MARKNADSVÄRDET PÅ placeringstillgångarna uppgick vid utgången av 2017 till 17 326 mkr (15 857). Styrande för kapitalförvaltningen är placeringsriktlinjerna. Placeringsriktlinjerna fastställs av styrelsen och ses över årligen. Som framgår under rubriken ”Styrelsen och dess arbete” har styrelsen delegerat ett antal kapitalförvaltningsfrågor till arbets-

utskottet och vd. Pensionskassans hållbarhetsstrategi ingår i placeringsriktlinjerna och är en integrerad del i pensionskassans dagliga arbete, den redovisar pensionskassans ambitioner och är lika transparent som pensionskassans övriga riktlinjer.

4.2 MÅL

KYRKANS PENSIONS KASSA HAR olika kapitalförvaltningsstrategier för avgiftsbestämd respektive förmånsbestämd försäkring. Detta beror på att de båda försäkringstyperna har olika grundförutsättningar och därmed olika målsättningar för kapitalförvaltningen.

- Förvaltningen av det *avgiftsbestämda pensionskapitalet* har ett övergripande mål att skapa en konkurrenskraftig avkastning. Med detta menas att anställda inom Svenska kyrkan över tiden ska få en minst lika bra avkastning och därmed återbäring som om pensionskapitalet förvaltats hos ett annat jämförbart försäkringsbolag. Målnivån för konsolideringen ligger på 107 %, med ett intervall på 95-130 %. I de fall styrelsen bedömer att konsolideringsnivån uthålligt avviker från målnivån

görs en korrigering genom en höjning eller sänkning av återbäringräntan. Om konsolideringsnivån ligger utanför det tillåtna intervallet under en period av 36 månader ska en engångshöjning/-sänkning av det individuella försäkringskapitalet göras.

- Förvaltningen av det *förmånsbestämda pensionskapitalet* har ett övergripande mål att avkastningen ska finansiera tjänstepensionsavtalets förmånsnivåer. Med detta menas i första hand den garanterade förmånsnivån och i andra hand det inflationskydd som normalt följer av Svenska kyrkans tjänstepensionsavtal. Målnivån för konsolideringen ligger på 110 %, med ett intervall på 100-160 %. I de fall styrelsen bedömer att konsolideringen uthålligt avviker från målnivån görs en korri-

gering genom beslut om pensionstilllägg, ökning eller sänkning av värdesäkringsavgift eller premiebefrielse (vid överkonsolidering). Målet kan även uttryckas som att Kyrkans pensionskassa ska minimera risken för att Svenska kyrkans arbetsgivare ska tvingas tillskjuta ytterligare pensionskapital för att finansiera kollektivavtalets förmåner. Kyrkans pensionskassa har en så kallad uttaxeringsrätt, där Svenska kyrkans arbetsgivare i avtal garanterar att fylla på med pengar om den förmånsbestämda försäkringen hamnar under tillåtet konsolideringsintervall. Uttaxeringsrätt är även möjligt för de försäkringar som avser intjänande före år 2000.

4.3 FÖRVALTNINGSSTRATEGI

I PLACERINGSRIKTLINJERNA definieras mål och strategi för hur kapitalet ska förvaltas. Inriktningen innebär att varje försäkringstyp har två separata tillgångsportföljer:

- Portfölj med skuldteckningstillgångar: Tillgångar som utgör buffert för försäkringstekniska avsättningar.
- Portfölj med fria tillgångar: Tillgångar som motsvarar övriga tillgångar som placeras i mer riskfyllda placeringar.

Av figuren framgår en principskiss över hur balansräkningens tillgångs- och skuldsida sammanlänkas genom dessa två tillgångsportföljer.

Genom att dela in varje försäkringstyp i två delar skapas i praktiken fyra delportföljer. Skuldteckningsportföljerna kan variera i relation till de försäkringstekniska avsättningarna (FTA) beroende på solvensgrad vilket leder till en dynamisk modell.

TILLGÅNGAR INOM SKULDTECKNINGS-PORTFÖLJERNA

Skuldteckningsportföljerna består av tillgångsslaget räntebärande placeringar och obelånade fastigheter. Tillgångarna ska vara emitterade i svenska kronor. Av tillgångarna i varje ränteportfölj ska:

- minst 10 % vara emitterade eller garanterade av svenska staten eller ett aktiebolag i vilket svenska staten, själv eller tillsammans med danska, norska

eller finska staten, äger majoriteten av aktierna och det finns en återköpsklausul för det fall att det statliga ägandet minskas till under 50 % av aktierna,

- minst 50 % vara emitterade eller garanterade av en svensk, dansk, norsk eller finsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, eller vara utgivna enligt lagen (2003: 1223) om säkerställda obligationer eller motsvarande dansk, norsk eller finsk lagstiftning, och
- högst 40 % vara emitterade av aktiebolag (med undantag för sådana statligt ägda bolag som nämns i första punktsatsen) eller motsvarande utländskt bolag.
- var och en av skuldteckningsportföljerna ska till minst 80 % bestå av räntebärande finansiella instrument.
- vidare så finns det en modell med olika intervall för durationsmatchning som är kopplad till reporäntan.

Verkställande direktören beslutar om nivån för durationsmatchning och storleken på skuldteckningsportföljerna inom ramen för placeringsriktlinjerna.

För detaljerad beskrivning hänvisas till placeringsriktlinjerna som finns publicerade på pensionskassans webbplats.

Mer om pensionskassans risker framgår av not 2.

BALANSRÄKNINGENS TILLGÅNGS- OCH SKULDSIDA

TILLGÅNGAR	SKULDER
FRIA TILLGÅNGAR	EGET KAPITAL
SKULDTECKNINGS-TILLGÅNGAR	FÖRSÄKRINGS-TEKNISK AVSÄTTNING

TILLGÅNGAR INOM PORTFÖLJERNA FÖR FRIA TILLGÅNGAR

Portföljen för fria tillgångar består av tre tillgångsslag: aktier, fastigheter och alternativa placeringar.

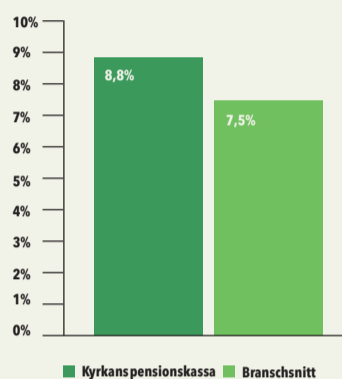
Verkställande direktören beslutar om tillgångsfördelningen inom fria tillgångar inom ramen för placeringsriktlinjerna.

För detaljerad beskrivning hänvisas till placeringsriktlinjerna som finns publicerade på pensionskassans webbplats.

4.4 AVKASTNING OCH ALLOKERING

AVKASTNING 5 ÅRSSNITT

TOTALAVKASTNINGEN FÖR helåret uppgick till 9,0 % (9,8). I totalavkastningstabellen nedan framgår avkastning och allokering per tillgångsslag.

Tillgångsslagen i totalavkastningstabellen följer den uppdelning av tillgångar som finns i placeringsriktlinjerna. Denna fördelning skiljer sig till viss del från resultat- och balansräkningens uppdelning. Detta gäller primärt för fastigheter och alternativa placeringar. Se mer under respektive avsnitt nedan.

Aktier

Aktier uppvisade en avkastning på 15,9 % (14,0). Svenska aktier avkastade 15,1 % och utländska 16,1 %. Resultatet för utländska aktier har påverkats negativt med 137,4 mkr, (föregående år positivt med 134) på grund av valutakursförluster. Marknadsvärdet på aktieportföljen var vid utgången av räkenskapsåret 7 422 mkr (6 308). Investeringar sker inom ramen för fria tillgångar.

Räntebärande placeringar

Räntebärande tillgångar genererade under året en avkastning på 2,4 % (6,0).

Den positiva avkastningen beror främst på sjunkande räntor under 2017. Marknadsvärdet på räntebärande värdepapper inklusive kassa och bank uppgår vid utgången av 2017 till 7 540 mkr (8 007). Räntebärande tillgångar finns vid utgången av året endast inom ramen för skuldtäckningsportföljerna. Dessa portföljer förvaltas i sin helhet av Kammarkollegiet.

Fastigheter

Pensionskassans fastighetsinvesteringar genererade under året en avkastning på 14,8 % (14,6). Investeringarna är gjorda i Fastighets AB Stenvalvet och i SPP fastigheter AB och redovisas i totalavkastningstabellen som en fastighetsinvestering. Mot bakgrund av att investeringarna i fastigheter sker indirekt genom bolag finns ingen motsvarande post i balansräkningen. Investeringarna redovisas i balansräkningen som aktier (se not 12), som lån (se not 17) och som Övriga finansiella placeringstillgångar (se not 18). Den samlade investeringen uppgick vid utgången av året till 1 685 mkr (1 027). Fastighetsinvesteringar sker inom ramen för fria tillgångar.

Alternativa placeringar

Avkastningen uppgick under året till 4,3 % (10). Vid utgången av året uppgick marknadsvärdet på alternativa placeringar till 907 mkr (667). Utgångspunkten för investeringar inom detta tillgångsslag är primärt att ha en låg korrelation mot aktier och att risken ska vara lägre. Inom tillgångsslaget har investering bland annat skett i miljöteknikfonden Alder och i Thule Real Estate Fund.

Alternativa placeringar utgör inte ett separat tillgångsslag i balansräkningen. I balansräkningen redovisas investeringen baserat på om investeringen skett i form av aktier, räntebärande placeringar eller fastighetsfonder som redovisas som övriga finansiella placeringstillgångar. Alternativa placeringar sker inom ramen för fria tillgångar.

TOTALAVKASTNINGSTABELL

MKR TILLGÅNGSSLAG	2017-12-31		Jan - dec 2017	2016-12-31		Jan - dec 2016
	Marknadsvärde	Andel %	Avkastning, %	Marknadsvärde	Andel %	Avkastning, %
AKTIER						
Svenska aktiefonder	2 171	12,4	15,1	2 085	13,0	11,7
Utländska aktiefonder	5 251	29,9	16,1	4 223	26,4	15,3
SUMMA AKTIER	7 422	42,3	15,9	6 308	39,4	14,0
RÄNTEBÄRANDE						
Räntebärande placeringar	7 540	43,0	2,4	8 007	50,0	6,0
FASTIGHETER						
Fastigheter	1 685	9,6	14,8	1 027	6,4	14,6
ALTERNATIVA PLACERINGAR						
Alternativa placeringar	907	5,1	4,3	667	4,2	10,0
TOTALPORTFÖLJEN	17 554	100,0	9,0	16 009	100,0	9,8

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

4.5 ÅRET SOM GÅTT: KOMMENTARER TILL ÅRETS RESULTAT

Pensionskassan redovisar en vinst för året. Av tabellen nedan framgår att resultatet uppgick till 909 mkr (-177) för årets första 6 månader. Vinsten ökade sedan under andra halvan av 2017 med 524 mkr (1 099) till totalt 1 433 mkr (922).

RESULTAT MKR	2017 jan-jun	2017 jul-dec	2017 helår
Premieinkomst	562	34	596
Kapitalavkastning, netto	763	695	1 458
Försäkringsersättningar	-202	-215	-417
Förändring försäkrings- tekniska avsättningar	-190	34	-156
Driftskostnader	-17	-21	-38
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	916	525	1 441
Skatt	-7	-1	-8
Årets resultat	909	524	1 433

PREMIEINKOMST

Premieinkomsterna uppgår till 596 mkr (561).

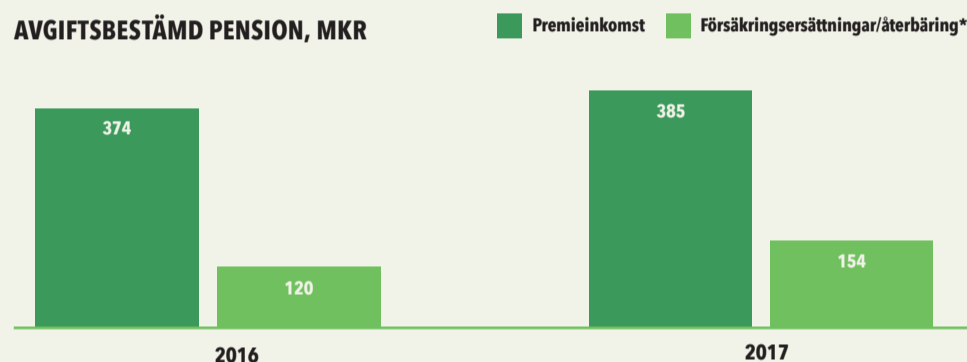
FÖRSÄKRINGSERSÄTTNINGAR

Försäkringsersättningarna uppgår till 417 mkr (382).

Försäkringsersättningen för avgiftsbestämd pension ökade från 120 till 154 mkr (inklusive återbäring) och för förmånsbestämd pension ökade ersättningarna från 325 till 345 mkr (inklusive pensionstillägg).

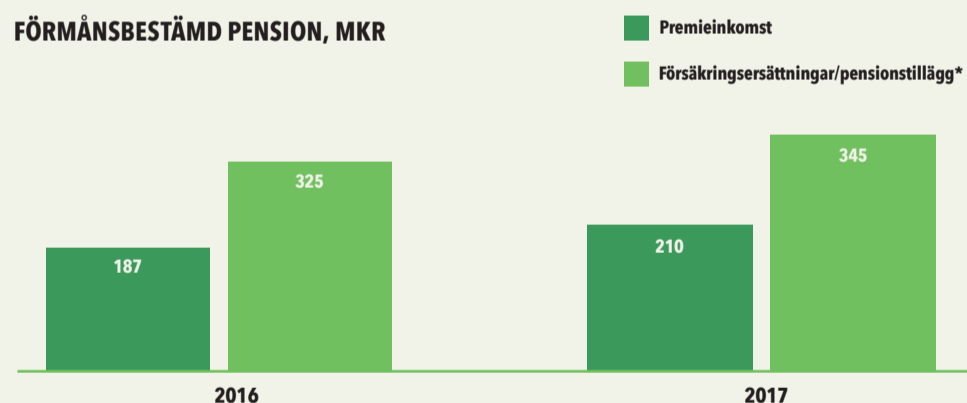
Se avsnittet Försäkringsrörelsen avgiftsbestämd försäkring respektive förmånsbestämd försäkring för mer information, sid 23.

AVGIFTSBESTÄMD PENSION, MKR

*varav återbäring 2016 18 mkr, 2017 31 mkr

FÖRMÅNSBESTÄMD PENSION, MKR

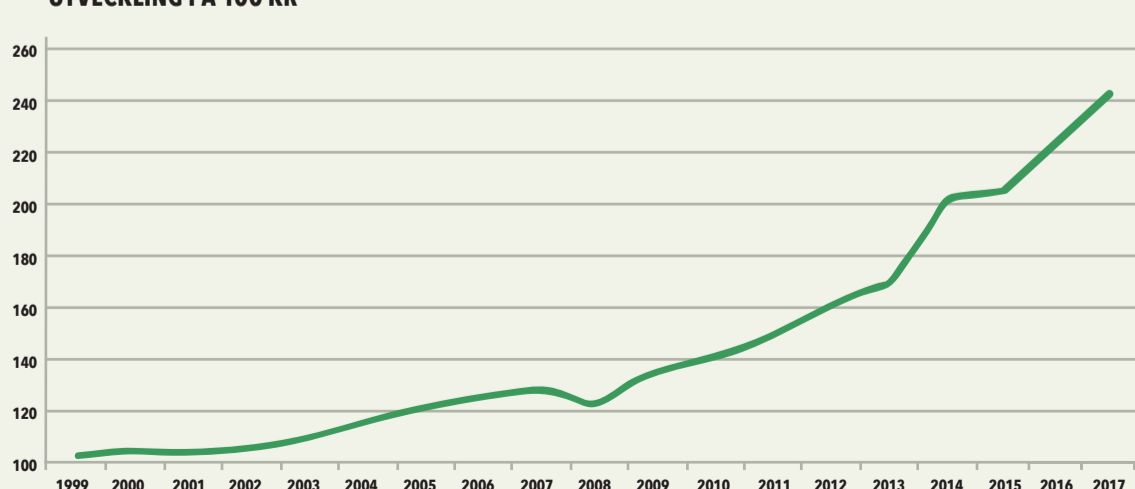

*varav pensionstillägg 2016 45 mkr, 2017 51 mkr

KAPITALAVKASTNING

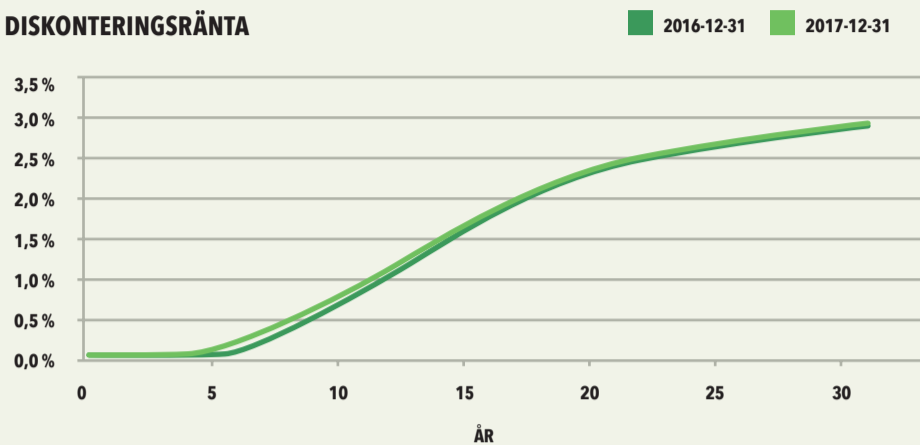
Kapitalavkastningen uppgår netto till 1 458 mkr (1 418). För ytterligare information se totalavkastningstabellen i avsnittet "Kapitalförvaltning" samt not 4,5,8 och 9. Sedan 1999 är avkastningen på 100 inbetalda kronor 143 %.

UTVECKLING PÅ 100 KR

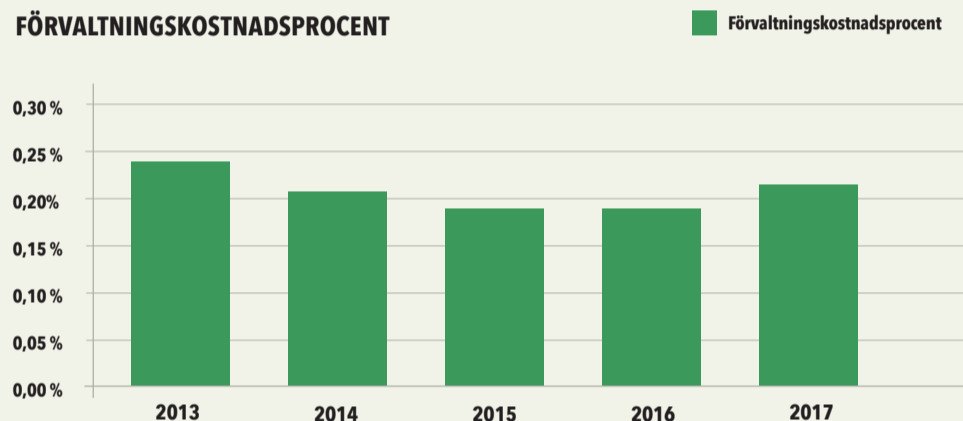

FÖRSÄKRINGSTEKNISK AVSÄTTNING

De försäkringstekniska avsättningarna har ökat under året, totalt med 156 mkr (632). En ökning påverkar resultatet negativt med samma belopp. Räntekurvan ligger marginellt något över föregående års kurva.

DISKONTERINGSRÄNTA**DRIFTSKOSTNADER**

Driftskostnaderna, exklusive kostnader för kapitalförvaltningen, uppgår till 38 mkr (31). Förvaltningskostnadsprocenten är 0,22 % (0,19).

FÖRVALTNINGSKOSTNADSPROCENT**KOLLEKTIV KONSOLIDERINGSNIVÅ**

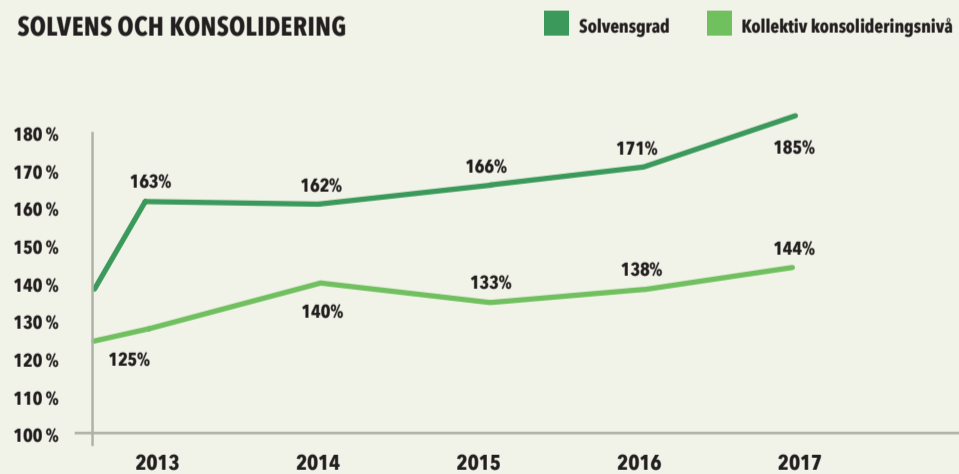
Pensionskassan har en god konsolidering. Den samlade kollektiva konsolideringsnivån den 31 december 2017 var 144 % (138). Ökningen av konsolideringsnivån beror främst på en god avkastning under året.

- För avgiftsbestämda försäkringar uppgår kollektiv konsolideringsnivå till 118 % (117).
- För förmånsbestämda försäkringar uppgår kollektiv konsolideringsnivå till 168 % (156).

En kollektiv konsolideringsnivå över 100 % visar att värdet på samlade fördelningsbara tillgångar är högre än värdet på samtliga åtaganden (både garanterade åtaganden och preliminärt fördelad återbäring).

SOLVENSGRAD

Pensionskassans solvens uppgår till 185 % (171) vid årets utgång. Under de senaste fem åren har solvensgraden varierat mellan 162 % och 185 %. En hög solvensgrad innebär att pensionskassan har en bra buffert.

SOLVENS OCH KONSOLIDERING

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

4.6 FRAMTIDSUTSIKTER

KYRKANS PENSIONSKASSA HAR under året slutfört sin planerade omorganisation. Verksamheten är nu mer fokuserad gentemot våra två huvudprocesser försäkringsadministration och kapitalförvaltning.

Inom försäkringsadministrationen har vi nu ett helt nytt modernt försäkrings-system som kommer ge våra medlemmar en konkurrenskraftig service i framtiden. Vår kundservice har fortsatt att anpassats till en allt mer digitaliserad framtid.

Vidare så har Kyrkans pensionskassa tagit fram en helt ny hållbarhetspolicy som tydligt visar våra ambitioner på om-

rådet. Den nya strategin innebär att vi ska vara en aktiv ägare och att hållbarhet utgör en integrerad del av kapitalförvaltningen. Vi redovisar tydligt vilka krav vi har på våra externa kapitalförvaltare. Vi ska eftersträva att investera i bolag som bidrar till en hållbar utveckling genom sina produkter och tjänster. Vi ska även undvika att investera i företag som arbetar inom följande områden; alkohol, fossil energi, pornografi, spel om pengar, tobak samt vapen.

De fortsatt relativt låga räntorna innebär att det sannolikt kommer bli betyd-

ligt svårare att uppnå avkastning som i tillräcklig utsträckning matchar pensionskassans åtaganden. Vår starka finansiella ställning ökar förutsättningarna för Kyrkans pensionskassa att skapa en väldiversifierad tillgångsportfölj som ökar våra möjligheter att klara vårt avkastningsmål även i framtiden.

Vår ambition för framtiden är att Kyrkans pensionskassa ska kunna kombinera att ha en konkurrenskraftig avkastning samt låga driftskostnader och samtidigt bidra till en bättre värld för kommande generationer.

4.7 RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

TRAFIKLJUSTEST

Ett sätt att mäta den samlade risken i en försäkringsverksamhet är genom det så kallade trafikljustestet. Detta test har utvecklats av Finansinspektionen.

Institutet utsätts för ett antal fiktiva stressscenarier avseende både placerings-tillgångar och försäkringsrisker. Om institutets kapitalbuffert inte räcker till enligt Finansinspektionens stresstester visar trafikljusmodellen ”rött ljus”. I trafikljustestet beräknas först den kapitalbuffert pensionskassan förfogar över givet de aktuella marknadsvärdena för pensionskassans tillgångar och skulder. Därefter utsätts tillgångarna och skulderna för ett antal fiktiva stressscenarier som har definierats av Finansinspektionen. Scenarierna ger upphov till ett sammanlagt kapitalkrav. Resultatet av stresstestet för pensionskassan redovisas i tabellen. Resultatet visar att pensionskassan har en väsentligt större kapitalbuffert än vad som krävs enligt trafikljustestet.

Nedan kommenteras de olika riskerna som utgör testet.

- **Ränterisk:** stressas för tillgångar och försäkringsåtagande. Tillgångarnas känslighet för förändringar beräknas som värdeförändringen i dessa tillgångar vid ett parallellskifte av marknadsräntorna där dessa antas stiga

eller falla med 1 %. Åtagandenas känslighet för förändringar beräknas som den bästa skattningen av dessa åtaganden vid ett parallellskifte av marknadsnoteringar för ränteswappar där dessa antas stiga eller falla med 1 %. Den diskonteringsräntekurva som används vid värderingen av åtaganden bestäms i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om försäkringsföretagets val av räntesats för att beräkna försäkringstekniska avsättningar (FFFS 2013:23).

- **Aktierisk:** testas genom ett antaget kursfall på svenska aktier med 40 % och utländska aktier med 35 %.

- **Fastighetsrisk:** testas genom ett antaget fall på 35 % i marknadsvärdet på fastighetsportföljen.

- **Kreditrisk:** testas genom att mäta den maximala effekten av antingen en fördubbling av den riskpremie som finns på andra obligationer än statsobligationer eller att öka denna riskpremie med 0,25 procentenheter.

- **Valutarisk:** testas genom att mäta risken för ökad valutaexponering i tillgångar till följd av förändringar i valutakurser. Risken mäts med en valutakursförändring om +/- 10 %.

- **Försäkringsrisk:** dessa tester omfattar risken att försäkringsutfallet under det kommande året blir ovanligt ogynn-

samt med avseende på slumprisk och avsättningar. I trafikljustet stresstestas försäkringsavsättningarnas känslighet för en sänkning av den ettåriga döds-sannolikheten med 20 %.

För mer information om pensionskassans risker och osäkerhetsfaktorer se not 2.

KAPITALKRAV ENLIGT TRAFIKLJUSMODELLEN (MKR)	2017-12-31	2016-12-31
RISKOMRÅDE		
Ränterisk	-183	-131
Aktierisk	-1 573	-1323
Fastighetsrisk	-403	-249
Kreditrisk	-266	-333
Valutarisk	-304	-240
Försäkringsrisk	-344	-337
Övriga risker	-2	-2
TOTALT KAPITALKRAV	-3 075	-2 615
Aktuell kapitalbuffert	7 642	6 198
Kapital överstigande kapitalkrav	4 567	3 583

5. Hållbarhetsredovisningen

5.1 HÅLLBARHETS- RAPPORTERING

ENLIGT ÅRFL 6:1 ska större företag från och med 31 december 2016 hållbarhetsrapportera. Bestämmelserna har sin grund i en ändring av EU:s redovisningsdirektiv, Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/95/EU om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller vissa stora företags och koncerners tillhandahållande av icke-

finansiell information och upplysningar om mångfaldspolicy. Kyrkans pensionskassa ska hållbarhetsrapportera på grund av följande två kriterier:

- Balansomslutningen uppgår till mer än 175 miljoner kronor.
- Nettoomsättningen uppgår till mer än 350 miljoner kronor.

Kyrkans pensionskassas hållbarhetsrapport omfattar följande frågor rörande:

- Miljö
- Sociala förhållanden
- Personal
- Respekt för mänskliga rättigheter
- Motverkande av korruption

5.2 AFFÄRSMODELL

KYRKANS PENSIONS KASSAS VERKSAMHET främjar och utvecklar ett hållbart pensionssystem. Hållbarhet är därmed en naturlig del av vår verksamhet. Uppgiften är att trygga medlemmarnas pensionskapital både på kort och lång sikt. Kyrkans pensionskassa arbetar därför med hållbarhet som en integrerad del av den dagliga verksamheten. Hållbarhetsarbetet utgår från pensions-

kassans uppdrag från medlemmarna, stadgar samt styrelsens beslut och policydokument.

Kyrkans pensionskassa har antagit riktlinjer för etiska frågeställningar vars syfte är att lyfta upp områden där vägledning krävs för att agera på ett ur etisk synpunkt lämpligt sätt.

Pensionskassan ska behandla alla öppet,

ärligt och med respekt. Diskriminering på grund av t.ex. kön, ålder, etnisk bakgrund, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet, funktionshinder eller sexuell läggning får inte förekomma. Pensionskassans verksamhet ska vara så inriktad att intressekonflikter undviks.

5.3 POLICY FÖR HÅLL- BARA INVESTERINGAR

MILJÖ, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH
ANTIKORRUPTION

KYRKANS PENSIONS KASSA HAR antagit en hållbarhetsstrategi för sina placeringar som:

- Ingår i placeringsriktlinjerna för Kyrkans pensionskassa.
- Är ett integrerat inslag i pensionskassans dagliga arbete.
- Redovisar pensionskassans ambitioner.

Hållbarhetsstrategin består av fyra styrdokument som bildar strukturen för pensionskassans hållbarhetsarbete:

- 1 Placeringsriktlinjer för Kyrkans pensionskassa
- 2 Instruktion för hållbara investeringar
- 3 Kriterier vid nya investeringar
- 4 Kontroll och uppföljning av hållbarhetsarbetet

Placeringsriktlinjer för Kyrkans pensionskassa belyser bland annat att:

- Pensionskassan har en egen instruktion för hållbara investeringar
- Hållbarhetsfrågorna är en integrerad del av kapitalförvaltningen

Instruktion för hållbara

investeringar belyser bland annat:

- Kyrkans pensionskassa är en aktiv och ansvarsfull ägare
- Hållbarhet är en integrerad del av kapitalförvaltningen
- Specifika kriterier för vissa typer av produkter och branscher
- Förväntningar på externa kapitalförvaltare

Kyrkans pensionskassa vill i rollen som aktiv och ansvarsfull ägare också påverka marknaden till ökad hållbarhet och bidra till tydlighet och transparens gällande integrering av hållbarhet i kapitalförvaltning, och samverkar därför gärna med andra aktörer för att uppnå detta.

Kyrkans pensionskassas uppfattning är att hållbarhet och ansvar ska vara en integrerad del av kapitalförvaltningen. Enligt placeringsriktlinjerna ska pensionskassan, förutom överväganden mellan risk och avkastning, ta hänsyn till principer för miljö, socialt ansvar och affärsetik i samband med samtliga investeringsbeslut.

Pensionskassan strävar efter att investera i bolag eller investeringsfonder som:

- Bidrar till en hållbar utveckling genom sina produkter och tjänster.
- Efterlever internationella normer för miljö, mänskliga rättigheter, arbete och anti-korruption.
- Minimerar den negativa miljö- eller sociala påverkan dess produkter eller tjänster har.

Det innebär att Kyrkans pensionskassa:

- I valet av externa kapitalförvaltare, beaktar – inom ramen för kvalitet och kostnad – förvaltarens förmåga och villighet att ta hänsyn till olika risker eller möjligheter kopplade till hållbarhet, ansvar samt specifika kriterier.
- I en årlig process, granskar totalportföljen utifrån uppställda principer och kriterier.
- Utifrån granskning och från tid till annan, för en aktiv dialog med kapitalförvaltare kring olika risker eller möjligheter kopplade till hållbarhet och ansvar samt specifika kriterier.

Nedanstående tabell beskriver dessa specifika kriterier för respektive produkt/bransch som pensionskassan strävar efter att undvika.

PRODUKT/BRANSCH	BESKRIVNING AV SPECIFIKA KRITERIER
ALKOHOL	Produktion av alkoholhaltiga drycker. Med alkoholhaltiga drycker menas drycker som har en högre alkoholhalt än 2,25 volymprocent.
FOSSIL ENERGI	Produktion (utvinning, bearbetning och elproduktion) av fossila bränslen. Distribution av och tjänster kopplade till fossila bränslen som överstiger femtio procent av den totala omsättningen.
PORNOGRAFI	Produktion av pornografi samt distribution av pornografi inom kabel-TV och satellit-TV (GICS-kod 25401025).
SPEL OM PENGAR	Spelverksamhet om pengar, inklusive företag vars huvudsakliga affärsidé är produkter för design eller utveckling av mjukvara eller plattformar för spel om pengar.
TOBAK	Produktion av tobak eller tobaksprodukter.
VAPEN OCH KRIGSMATERIEL	Produktion och distribution av, samt tjänster kopplade till, vapen eller krigsmateriel.
KONTROVERSIELLA VAPEN	Nolltolerans för utveckling, produktion, underhåll eller försäljning av antipersonella minor, biologiska vapen, kemiska vapen, klustervapen och kärnvapen.

FÖRVÄNTNINGAR PÅ EXTERNA KAPITALFÖRVALTARE

Kyrkans pensionskassa har som mål att alltid välja bästa möjliga externa kapitalförvaltare för uppdraget att förvalta medlen utifrån pensionskassans placeringsriktlinjer. I valet av förvaltare – och under tiden för ett förvaltaruppdrag – förväntas kapitalförvaltaren ge pensionskassan tillgång till tydlig, utförlig och korrekt information om dess investeringsprocess, metoder, policys och arbetssätt så att

pensionskassans förväntan på förvaltaren kan infrias, vad gäller förvaltarens placeringsinriktning och pensionskassans hållbarhetsstrategi.

Detta innebär att Kyrkans pensionskassa:

- Utvärderar och väljer externa förvaltare som bedöms ha tillfredsställande processer och kompetens för att integrera hållbarhet och hantera specifika kriterier i investeringsprocessen.

- För en aktiv dialog med valda kapitalförvaltare kring olika risker eller möjligheter kopplade till hållbarhet och ansvar som uppkommer från tid till annan.
- Samarbetar med andra kapitalägare i olika frågor eller initiativ som pensionskassan bedömer som relevanta för sitt uppdrag.
- Rapporterar och redovisar sitt arbete utifrån målet om tydlighet och transparens.

5.4 RESEPOLICY

MILJÖ

KYRKANS PENSIONS KASSAS HAR som ett litet tjänstepensionsföretag med få anställda inga direkta utsläpp av betydande storlek. Pensionskassans största klimatrelaterade utsläpp sker via tjänsteresor. Kyrkans pensionskassas resepolicy reglerar resandet för de anställda.

Tjänsteresor ska präglas av saklig bedömning av behovet att resa och ett kostnadsmedvetet genomförande av nödvändiga resor.

Resor ska endast godkännas om de är direkt förbundna med utövande av Kyrkans pensionskassas verksamhet. Alla resor oavsett längd ska på förhand godkännas av närmaste chef.

Kyrkans pensionskassa ska fullt ut klimatkompensera för allt sitt resande.

Färdsätt ska väljas med beaktande av lägsta totala kostnad med rimlig bekvämlighet och god säkerhet. Viktiga "affärs-mål" får dock aldrig äventyras genom att billigaste alternativ väljs.

För resa med allmänna färdmedel medges nedanstående klass och standard:

- Flyg, i ekonomiklass när så är möjligt. Business Class eller liknande ska i förväg godkännas av närmaste chef
- Tåg i första klass, ej ombokningsbara biljetter ska väljas i första hand

- Båt, med övernattning i dubbelhytt
- Hyrbil, storlekskategori "mellan" ska väljas om inte resans längd och/eller antal passagerare motiverar en större bil
- Privat bil, milersättning enligt Skatteverkets riktlinjer betalas ut för användandet av egen bil i tjänsten

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

5.5 ERSÄTTNINGSRIKTLINJER OCH ERSÄTTNINGSREGLAMENTE

SOCIALA FÖRHÅLLANDEN PERSONAL

ERSÄTTNINGSRIKTLINJERNA BESKRIVER de principer Pensionskassan ska arbeta efter i samband med lönesättning, anställningsförmåner och andra ersättningar som utgår till anställda som kan påverka företagets risknivå. Ersättningsriktlinjerna beskriver även hur ersättning ska bestämmas och följas upp.

Samtliga anställda ska erhålla en fast

ersättning. Ersättningen ska vara marknadsmässig. Ingen resultatärsättning eller annan typ av rörlig ersättning får således beslutas.

Styrelsen beslutar om ersättning till vd. Vd beslutar om ersättning till övriga anställda efter samråd med styrelsens ordförande.

Samtliga anställda omfattas av kollektivavtal mellan FAO och FTF respektive SACO-förbunden.

För att stärka personalens hälsa och säkerhet erbjuds samtliga anställda friskvårdsbidrag och sjukvårdsförsäkring. Beslut om förmåner till anställda fattas av vd och ska årligen anmälas till ordföranden.

5.6 RIKTLINJER FÖR IDENTIFIERING OCH HANTERING AV INTRESSEKONFLIKTER

PERSONAL

Syftet med dessa riktlinjer är att:

- Se till att jäv och intressekonflikter inom Kyrkans pensionskassa identifieras, värderas, hanteras och förebyggs så att pensionskassans kunder får en korrekt och rättvis behandling när försäkringstjänster tillhandahålls, samt
- Se till att pensionskassan inte drabbas av renomméskador.

En intressekonflikt kan uppkomma i varje situation där två eller flera parter har existerande eller potentiellt motstående intressen. Det finns en mängd naturliga och nyttiga intressekonflikter i samhället och det är bara intressekonflikter som bedöms kunna orsaka ekonomisk eller annan skada som är relevanta i detta sammanhang.

I Kyrkans pensionskassas verksamhet kan det uppstå flera olika slag av intressekonflikter och potentiella intressekonflikter, exempelvis konflikter inom försäkringskollektivet mellan olika grupper eller kunder, mellan kunderna som grupp och andra intressenter samt jävsituationer,

som föreligger när någon som agerar för pensionskassans räkning samtidigt har ett personligt och/eller ekonomiskt egenintresse i saken.

Kyrkans pensionskassa har fastställt en intressekonfliktsprocess för att nya och befintliga intressekonflikter ska identifieras, mätas, dokumenteras och hanteras. Pensionskassan har rutiner för att undvika och hantera intressekonflikter.

Kyrkans pensionskassa ska hantera intressekonflikter genom en eskaleringsprocess, vilken genomförs i följande steg:

- Identifiering
- Rapportering
- Hantering
- Information
- Dokumentation, samt uppföljning och kontroll

Pensionskassan ska alltid göra en bedömning av vad som är bäst för kunden för att säkerställa att kunden behandlas korrekt.

Kyrkans pensionskassas verksamhet ska präglas av integritet och hederlighet och

pensionskassan ska behandla sina kunder korrekt och säkerställa att medarbetarna upprätthåller en hög etisk standard när de utför sina arbetsuppgifter.

Varken styrelsen eller någon annan ställföreträdare för pensionskassan får företa rättshandlingar eller andra åtgärder som är ägnade att bereda otillbörliga fördelar åt anställda i pensionskassan, kunder eller andra till nackdel för pensionskassan eller andra intressentgrupper i pensionskassan.

Vid beslut om ersättning till medarbetare ska också beaktas att ersättningen inte äventyrar medarbetarens objektivitet när denne utför sina arbetsuppgifter och inte heller står i strid med kundernas bästa, samt att ersättning följer vid var tid gällande ersättningsriktlinjer för Pensionskassan.

Vid utbildning av Kyrkans pensionskassas medarbetare ska stor vikt läggas vid etiskt agerande och hantering av intressekonflikter.

5.7 RIKTLINJER FÖR ETISKA FRÅGESTÄLLNINGAR

PERSONAL OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

SYFTET ÄR ATT lyfta upp områden där vägledning krävs för att agera på ett ur etisk synpunkt lämpligt sätt.

Pensionskassan har fått förtroendet av sina kunder att förvalta inbetalda premier. Med anledning av denna förvaltning är det viktigt att pensionskassan alltid bedriver sin verksamhet på ett sådant sätt att kunderna känner stort förtroende för att pensionskassan fullgör sitt uppdrag. Det är även viktigt att kunderna känner stort förtroende för pensionskassans kapitalförvaltning.

Nutida och framtida pensionärer ska vara säkra på att pensionskassan följer de regelverk som är tillämpliga inom pensions- och försäkringsmarknaden och att pensionskassan bedriver sin verksamhet på ett sätt som är etiskt godtagbart. Pensionskassan ska vidare vårda sitt goda varumärke och alltid leva upp till sina kärnvärden.

Mot bakgrund av ovanstående men även pensionskassans koppling till Svenska kyrkan är det viktigt att verksamheten präglas av hög etisk standard, konsekvent

agerande, ärlighet och rättvis behandling i frågor där t.ex. intressekonflikter kan föreligga.

Pensionskassan har även en särskild roll på så sätt att vi inte är utsatta för konkurrens. Det ställer extra höga krav på att vi hanterar verksamheten med hög kvalitet och kostnadseffektivitet.

5.8 RIKTLINJER VID UTLÄGGNING AV VERKSAMHET

MILJÖ SOCIALA FÖRHÅLLANDEN, PERSONAL, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH ANTIKORRUPTION

KYRKANS PENSIONS KASSA ARBETAR med en hög grad av outsourcing genom att såväl försäkringsadministration, (främst XLENT), kapitalförvaltning samt vissa stödprocesser, (främst Kammarkollegiet), utförs av utomstående leverantörer. Frågan om vilken verksamhet som ska utföras i egen regi och vilken verksamhet som ska läggas ut på uppdragstagare är av stor strategisk betydelse.

Med outsourcing menas att Pensionskassan lägger ut en del av sin verksamhet till en uppdragstagare/underleverantör utanför Pensionskassan. Outsourcing innebär inte att ansvaret för verksamheten gentemot myndigheter, kunder och leverantörer övergår till underleverantören. Styrelsen och vd ansvarar alltid ytterst för verksamheten som lagts ut.

Pensionskassans ledning ska säkerställa att pensionskassan har kompetens och resurser för att kunna genomföra en professionell upphandling av beslutad outsourcing. Vid den tidpunkt då pensionskassans verksamhet har lagts ut på en extern uppdragstagare ska pensionskassan upprätthålla kompetens och resurser internt för övervakning och kontroll av uppdragstagarna för att kunna bedöma deras förmåga att fullgöra uppdraget. Pensionskassan ska vidare upprätthålla kompetens och resurser för att upphandla alternativa resurser.

Outsourcing får ske för att effektivisera verksamheten, minska risken i verksam-

heten eller för att uppnå ökad nytta. Pensionskassans ansvar gällande förpliktelser gentemot Finansinspektionen och kunder kvarstår vid outsourcing.

Vid utläggning av verksamhet ska följande vara uppfyllt:

- Det ska så långt som möjligt undvikas att det uppstår ett alltför stort beroende av en enda uppdragstagare. Även frågor om jäv och intressekonflikter ska uppmärksammas vid utläggning av verksamheter.
- Det ska vara säkerställt att uppdragstagaren för den utlagda verksamheten har nödvändiga tillstånd samt tillräckliga resurser, kompetens och kunskap för att tillhandahålla avtalade tjänster. Den utlagda verksamheten ska alltid bedrivas med minst samma kvalitetskrav som om den bedrivits i egen regi. Pensionskassan ska vidare fastställa att uppdragstagaren har en tillfredställande kontroll och kvalitet och att uppdragstagaren har möjligheter att kunna fullgöra det aktuella uppdraget på lång sikt.
- Det ska säkerställas att uppdrag ska kunna avslutas och verksamheten återtas (eller överförs på nya uppdragstagare) utan betydande störningar i verksamheten.
- Skriftliga avtal ska upprättas.
- Avtalet ska säkerställa Pensionskassans rätt till insyn i verksamheten. Samt att

revision och Finansinspektion har samma rätt till insyn som om verksamheten bedrivits i egen regi.

- Avtalet ska reglera servicenivå, parternas rättigheter och skyldigheter samt övriga frågor i enlighet med bl a Finansinspektionens allmänna råd.
- Det ska säkerställas att uppdragstagaren har ett ändamålsenligt försäkringsskydd.
- Det ska säkerställas att uppdragstagaren skyddar konfidentiell information gällande Pensionskassan och dess kunder.
- Avtalet ska innehålla krav på att leverantören upprättar kontinuitetsplan vid oförutsedda händelser. Leverantören ska svara för underhåll, testning och uppföljning.
- Pensionskassan och uppdragstagaren ska upprätta och vidmakthålla beredskapsplaner för oförutsedda händelser, inklusive en kris- och katastrofplanering som löpande ska testas.
- Uppdragstagare ska ha kollektivavtal.
- Uppdragstagaren ska ha en dokumenterad hållbarhetsstrategi för sin verksamhet som inte i väsentliga delar avviker från Pensionskassans hållbarhetsstrategi.
- För varje outsourcinguppdrag ska vd utse en beställningsansvarig. Vd ska upprätta en särskild instruktion till beställningsansvarig.

5.9 FÖRSLAG TILL RESULTATDISPOSITION

STYRELSEN OCH VERKSTÄLLANDE DIREKTÖREN föreslår fullmäktige att 2017 års överskott om 1 432 742 740 kr överförs till konsolideringsfond enligt följande:

	(KR)
Konsolideringsfond, avgiftsbestämd försäkring	592 396 546
Konsolideringsfond, förmånsbestämd försäkring	840 346 194
	1 432 742 740

Bild: Gustaf Hellsing/Ikon

FINANSIELLA RAPPORTER

FEMÅRSÖVERSIKT

RESULTAT	2017	2016	2015	2014	2013
MKR					
Premieinkomst	596	561	572	185	522
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	1 458	1 418	215	2 178	514
Försäkringsersättningar	-417	-382	-351	-336	-311
Förändring försäkringstekniska avsättningar	-156	-632	-31	-1340	693
Driftskostnader	-38	-31	-27	-30	-29
FÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT	1 441	935	377	657	1 390
Skatt	-8	-13	-34	-36	-26
ÅRETS RESULTAT	1 433	922	343	620	1 364
EKONOMISK STÄLLNING	2017	2016	2015	2014	2013
MKR					
Balansomslutning	17 691	16 074	14 542	14 154	12 164
Placeringsstillgångar	17 326	15 857	14 253	13 912	11 903
Försäkringstekniska avsättningar	9 545	9 389	8 757	8 726	7 386
Konsolideringskapital	8 119	6 668	5 769	5 413	4 762
Kapitalbas	8 119	6 668	5 769	5 413	4 762
Erforderlig solvensmarginal ¹⁾	382	376	350	349	295
NYCKELTAL	2017	2016	2015	2014	2013
Förvaltningskostnadsprocent totalt ²⁾	0,22	0,19	0,19	0,21	0,24
förmånsbestämd försäkring	0,22	0,21	0,20	0,24	0,25
avgiftsbestämd försäkring	0,21	0,17	0,17	0,17	0,22
Kapitalförvaltningskostnadsprocent ³⁾	0,04	0,04	0,04	0,04	0,03
Totalavkastning, procent ⁴⁾	9,0	9,8	1,8	19,2	4,4
Direktavkastning, procent ⁵⁾	2,4	2,8	3,1	3,1	3,7
Kollektiv konsolideringsnivå, procent ⁶⁾	144	138	132	140	125
Solvensgrad, procent ⁷⁾	185	171	166	162	163

ORDLISTA FEMÅRSÖVERSIKT

- ¹⁾ Enligt Försäkringsrörelselagen (FRL 1982:713) måste tillgångarna inte bara täcka de försäkringstekniska avsättningarna utan också erforderlig solvens. Solvensen kan ses som en säkerhetsmarginal för att försäkringsåtagandena verkligen kan uppfyllas. Erforderlig solvensmarginal beräknas enligt 7 kap. 22-25 §§ FRL.
- ²⁾ Beräknad utifrån driftskostnader avseende försäkringsrörelsen i förhållande till balansomslutning med avdrag för skulder och upplupna kostnader.
- ³⁾ Beräknad utifrån kapitalförvaltningskostnader i förhållande till balansomslutning med avdrag för skulder och upplupna kostnader.
- ⁴⁾ Beräknad enligt Försäkringsförbundets rekommendation avseende totalavkastningstabell.
- ⁵⁾ Beräknad enligt Finansinspektionens rekommendation FFFS 2008:26.
- ⁶⁾ Beräknas som kvoten mellan tillgångarnas marknadsvärden och preliminärt fördelade tillgångsvärden (garanterade åtaganden och preliminärt fördelad återbäring).
- ⁷⁾ Beräknas utifrån totala marknadsvärderade tillgångar minskade med immateriella tillgångar och finansiella skulder i förhållande till de garanterade åtagandena.

RESULTATRÄKNING

TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN	Not	2017	2016
TKR			
Premieinkomst *	3	595 608	560 614
Kapitalavkastning, intäkter	4	903 291	800 745
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	5	799 054	624 051
Försäkringsersättningar *	6	-417 387	-381 818
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar			
Förändring av livförsäkringsavsättningar		-156 487	-631 767
Driftskostnader	7	-38 411	-30 818
Kapitalavkastning, kostnader	8	-144 682	-6 482
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	9	-100 054	-
LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		1 440 932	934 525
ICKE-TEKNISK REDOVISNING			
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		1 440 932	934 525
Årets resultat före skatt		1 440 932	934 525
Skatt	10	-8 189	-12 945
ÅRETS RESULTAT		1 432 743	921 580
RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT			
Årets resultat		1 432 743	921 580
Övrigt totalresultat		-	-
SUMMA TOTALRESULTAT		1 432 743	921 580

* Ingen återförsäkring förekommer.

RESULTATANALYS

TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN	Not	Avgiftsbestämd försäkring		Förmånsbestämd försäkring	
		2017	2016	2017	2016
TKR					
Premieinkomst *	3	385 294	373 513	210 313	187 100
Kapitalavkastning, intäkter		333 314	284 264	569 976	516 480
Orealiserade vinster på placeringstillgångar		294 851	221 538	504 203	402 513
Försäkringsersättningar *	6	-123 353	-101 564	-294 033	-280 255
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar					
Förändring av livförsäkringsavsättningar		-189 447	-442 968	32 960	-188 799
Driftskostnader		-14 655	-10 466	-23 757	-20 351
Kapitalavkastning, kostnader		-53 388	-2 301	-91 294	-4 181
Orealiserade förluster på placeringstillgångar		-36 920	-	-63 134	-
LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS TEKNISKA RESULTAT		595 697	322 018	845 234	612 508
Skatt		-3 301	-5 087	-4 888	-7 858
ÅRETS RESULTAT		592 397	316 930	840 346	604 650
		2017-12-31	2016-12-31	2017-12-31	2016-12-31
Försäkringstekniska avsättningar		4 057 937	3 868 491	5 487 210	5 520 169
Konsolideringsfond		2 338 445	2 056 297	3 719 181	3 119 072

* Ingen återförsäkring förekommer.

BALANSRÄKNING

TILLGÅNGAR	Not	2017-12-31	2016-12-31
TKR			
IMMATERIELLA TILLGÅNGAR			
Immateriella tillgångar	11	34 624	30 292
		34 624	30 292
PLACERINGSTILLGÅNGAR			
Placeringar i intressebolag			
Aktier och andelar i intressebolag	12	474 065	360 832
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	13, 14, 15	7 698 376	6 479 725
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	13, 14, 16	7 566 757	8 095 831
Övriga lån	13, 17	568 377	483 125
Övriga finansiella placeringstillgångar	13, 14, 18	1 018 279	437 847
		17 325 854	15 857 360
FORDRINGAR			
Fordringar avseende direkt försäkring	19	87 358	7 462
Aktuell skattefordran		0	25 786
Övriga fordringar	13	12 821	10 468
		100 179	43 716
ANDRA TILLGÅNGAR			
Kassa och bank	13	101 382	7 964
Övriga tillgångar	13	178	178
		101 561	8 142
FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER			
Upplupna ränteutgifter	13	106 748	118 352
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	13	22 348	15 941
		129 096	134 294
SUMMA TILLGÅNGAR		17 691 314	16 073 804
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	Not	2017-12-31	2016-12-31
TKR			
EGET KAPITAL			
Konsolideringsfond			
Avgiftsbestämd försäkring (avd I)		2 338 445	2 056 297
Förmånsbestämd försäkring (avd II)		3 719 181	3 119 072
Andra fonder			
Fond för utvecklingsutgifter		16 560	8 007
Övriga fonder, Förmånsbestämd försäkring (avd II)		611 793	563 088
Årets resultat		1 432 743	921 580
		8 118 722	6 668 044
FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR	20		
Livförsäkringsavsättning, avgiftsbestämd försäkring (avd I)		4 057 937	3 868 491
Livförsäkringsavsättning, förmånsbestämd försäkring (avd II)		5 487 210	5 520 169
		9 545 147	9 388 660
SKULDER			
Skulder avseende direkt försäkring		13 604	10 897
Aktuell skatteskuld		111	-
Övriga skulder	13, 21	8 303	4 636
		22 018	15 534
UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13	5 427	1 566
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		17 691 314	16 073 804

FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL

FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL UNDER PERIODEN	Avgiftsbestämd försäkring		Förmånsbestämd försäkring		Fond för utvecklingsutgifter	Årets resultat	Summa eget kapital
	Konsolideringsfond	Konsolideringsfond	Övrig fond *				
TKR							
INGÅENDE EGET KAPITAL 1 JANUARI 2016	1 962 814	2 940 467	522 393			343 040	5 768 714
Föregående års vinstdisposition	114 628	228 412				-343 040	0
Avsättning till värdesäkringsfond			40 695				40 695
Avsättning till fond för utvecklingsutgifter	-3 035	-4 972			8 007		
Utbetald återbäring/pensionstillägg	-18 111	-44 834					-62 945
Årets resultat/tillika totalresultat						921 580	921 580
EGET KAPITAL DEN 31 DECEMBER 2016	2 056 297	3 119 072	563 088		8 007	921 580	6 668 044
INGÅENDE EGET KAPITAL 1 JANUARI 2017	2 056 297	3 119 072	563 088		8 007	921 580	6 668 044
Föregående års vinstdisposition	316 930	604 650				-921 580	0
Retroaktiv justering av utfall premiekapning		51 571	6 402				57 973
Avsättning till värdesäkringsfond			42 303				42 303
Avsättning till fond för utvecklingsutgifter	-3 327	-5 226			16 560		0
Utbetald återbäring/pensionstillägg	-31 455	-50 886					-82 340
Årets resultat/tillika totalresultat						1 432 743	1 432 743
EGET KAPITAL DEN 31 DECEMBER 2017	2 338 445	3 719 181	611 793		16 560	1 432 743	8 118 722

* Värdesäkringsfond.

KASSAFLÖDESANALYS

DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	2017	2016
TKR		
Resultat före skatt	1 440 932	934 525
Justeringar av poster som inte ingår i kassaflödet	-542 513	7 715
Betald avkastningsskatt	-8 189	-12 945
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN FÖRE FÖRÄNDRINGAR I TILLGÅNGAR OCH SKULDER	890 229	929 295
Förändring netto placeringstillgångar	-769 495	-980 313
Förändring rörelsefordringar	6 707	-14 249
Förändring rörelseskulder	10 345	1 097
Insättning värdesäkringsavgift	42 303	40 695
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	-710 140	-952 770
INVESTERINGSVERKSAMHETEN		
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	-4 332	-4 903
FINANSIERINGSVERKSAMHET		
Utbetald återbäring	-82 340	-62 946
ÅRETS KASSAFLÖDE	93 418	-91 324
LIKVIDA MEDEL VID ÅRETS BÖRJAN	7 964	99 288
LIKVIDA MEDEL VID ÅRETS SLUT	101 382	7 964
NOTER TILL KASSAFLÖDESANALYSEN		
Värdeförändring finansiella placeringstillgångar	-699 000	-624 051
Förändring i livförsäkringsavsättningar	156 487	631 767
	-542 513	7 715

NOT 1 REDOVISNINGSPRINCIPER

ALLMÄN INFORMATION

Årsredovisningen avges för räkenskapsåret 1 januari – 31 december 2017 och avser Svenska kyrkans pensionskassa, nedan benämnd Kyrkans pensionskassa eller pensionskassan, som är en försäkringsförening med säte i Stockholm. Adress är Box 501, 101 30 Stockholm och organisationsnummer är 816400-4155.

Årsredovisningen kommer att föreläggas fullmäktige för fastställande den 1 juni 2018.

BELOPP, DATUM OCH VALUTA

Kyrkans pensionskassas funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp redovisas i tusental kronor (tkr), om inte annat anges.

Belopp inom parentes anger föregående års värde. Resultaträkningsrelaterade poster avser perioden 1 januari – 31 december och balansräkningsrelaterade poster avser den 31 december.

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till svenska kronor till den valutakurs som gäller på transaktionsdagen. Vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser.

GRUND FÖR RAPPORTERNAS UPPRÄTTANDE

Årsredovisningen för Kyrkans pensionskassa är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag, FFFS 2008:26, samt Rådet för finansiell rapportering rekommendationer RFR 2 – Redovisning för juridiska personer. Kyrkans pensionskassa tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses antagna internationella redovisningsstandarder med begränsningar som följer av FFFS och RFR 2. Det innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag gällande understödsföreningar.

NYA OCH ÄNDRADE STANDARDER FÖR RÄKENSKAPSÅR 2017

Enligt ÅRFL ska numera hållbarhetsredovisning upprättas, antingen som en del av förvaltningsberättelsen, eller som en separat rapport.

Kyrkans pensionskassas hållbarhetsredovisning redovisas som en del av förvaltningsberättelsen.

NYA STANDARDER SOM TRÄDER IKRAFT EFTER BOKSLUTSDAGEN

IFRS 9 – Finansiella instrument ska tillämpas från och med 1 januari 2018. Den nya standarden ersätter IAS 39 och berör främst tre områden klassificering och värdering, nedskrivning och säkringsredovisning. Pensionskassan berörs inte eftersom de tillämpar äldre regler i ÅRFL samt äldre regler i finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd.

IFRS 15 – Intäkter ska tillämpas från och med 1 januari 2018. Standarden kommer inte att beröra pensionskassan eftersom alla intäkter till pensionskassan är i form av premier från försäkringsavtal.

IFRS 17 – Försäkringsavtal är en ny standard om redovisning och värdering av försäkringsavtal, den har publicerats i maj 2017 och träder i kraft den 1 januari 2021. Standarden är inte godkänd av EU än och det är osäkert om den blir tillämplig på juridiska personer som tillämpar ÅRFL samt för tjänstepensionsföretag. Pensionskassan följer noga hur arbetet med detta fortskrider för att bedöma hur det kommer att påverka oss.

VÄRDERINGSGRUNDER TILL LÄMPADE VID UPPRÄTTANDET AV DE FINANSIELLA RAPPORTERNA

Tillgångar och skulder är redovisade till historiska anskaffningsvärden, förutom finansiella tillgångar som värderas till verkligt värde, exempelvis aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper samt lån med säkerhet i fast egendom. Övriga lån värderas dock till upplupet anskaffningsvärde.

BEDÖMNINGAR OCH UPPSKATTNINGAR I DE FINANSIELLA RAPPORTERNA

Inför upprättandet av de finansiella rapporterna gör pensionskassans styrelse och vd bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. De mest väsentliga antagandena berör marknadsvärdering av placeringstillgångar och försäkringstekniska avsättningar.

I not 13 redovisas olika värderingskategorier för finan-

siella instrument som värderas till verkligt värde. I not 20 redovisas antaganden som ligger till grund för försäkringstekniska avsättningar.

Uppskattningarna och antagandena är baserade på legala krav, historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Resultatet av dessa uppskattningar och antaganden används sedan för att bedöma de redovisade värdena på tillgångar och skulder som inte annars framgår tydligt från andra källor. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar. Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna, om inte annat framgår nedan.

FÖRSÄKRINGSAVTAL

Kyrkans pensionskassa tillhandahåller i egenskap av försäkringsgivare ett antal försäkringsprodukter. Definition och redovisning av försäkringsavtal sker enligt IFRS 4. Pensionskassan skiljer på avgiftsbestämda och förmånsbestämda försäkringar. Avgiftsbestämda försäkringar avser ålderspensionsförsäkring med eller utan återbetalningsskydd. Förmånsbestämda försäkringar avser dels ålderspensionsförsäkring dels efterlevandepensionsförsäkring. Gemensamt för samtliga försäkringar är att de redovisningsmässigt klassificeras som försäkringsavtal. Ett försäkringsavtal karaktäriseras av att en betydande försäkringsrisk av något slag ingår.

Beräkning av premier

En pensionsförsäkring kan antingen vara förmånsbestämd eller avgiftsbestämd. Vid förmånsbestämd försäkring är förmånen givna enligt försäkringsavtalet och premien fastställs utifrån försäkringstekniska antaganden. Vid avgiftsbestämd försäkring är premien givna enligt försäkringsavtalet och förmånen bestäms utifrån försäkringstekniska antaganden. Premien fastställs individuellt för varje försäkrad. Premier avser att täcka pensionskassans åtaganden för försäkringarna. Bestämning av premier grundas på försäkringstekniska antaganden om ränta, dödlighet och driftskostnader. Antaganden baseras på erfarenheter och observationer och är uppde-

lad på försäkringsbestånd.

Även premien för efterlevandepension beräknas individuellt med utgångspunkt från varje försäkrads pensionsgrundande lön.

Värdering av försäkringstekniska avsättningar

De försäkringstekniska avsättningarna utgörs av kapitalvärdet av pensionskassans garanterade åtaganden för gällande försäkringsavtal och består av livförsäkringsavsättning. Avsättningarna är beräknade enligt vedertagna aktuariella principer. Det innebär att avsättningarna nuvärdesberäknas och att beräkningarna baseras på försäkringstekniska antaganden om bland annat ränta, dödlighet och driftskostnader. Känslighetsanalys redovisas i not 2.

Livförsäkringsavsättningar utgör värdet av intjänad pensionsrätt. Livförsäkringsavsättningen ska täcka framtida kostnader för försäkringsersättningar som uppstår på grund av livsfall och/eller dödsfall.

Avsättningen redovisas i balansräkningen som "Livförsäkringsavsättning". I not 20 framgår ytterligare upplysningar.

FÖRSÄKRINGSERSÄTTNINGAR

En ersättning kan antingen vara garanterad enligt det ingångna avtalet eller villkorad i form av till exempel pensionstillägg. Den garanterade ersättningen redovisas i resultaträkningen som en kostnad och minskar den försäkringstekniska avsättningen med motsvarande belopp. En villkorad ersättning påverkar inte resultatet utan tas direkt mot eget kapital.

Fördelning av överskott/underskott

Pensionskassans överskott/underskott förs till/från konsolideringsfonderna. Beroende på försäkringsbestånd så finns två separata konsolideringsfonder, en för förmånsbestämda försäkringar och en för avgiftsbestämda försäkringar. Konsolideringsfonderna används som buffert. Bufferten byggs upp när pensionskassans resultat redovisar ett överskott och minskar när resultatet visar ett underskott. I första hand används konsolideringsfonderna för att säkerställa pensionskassans förmåga att fullfölja sina försäkringsåtaganden, i andra hand för fördelning till försäkringstagare och försäkrade.

Överskott från konsolideringsfonderna kan fördelas till försäkringstagare och försäk-

rade i form av pensionstillägg för pensioner under utbetalning, höjning av intjänad pensionsrätt eller reduktion av försäkringspremie. Pensionsstillägg blir garanterade i anslutning till utbetalning och i samband med det förs kapital från konsolideringsfonden. Höjning av intjänad pensionsrätt blir garanterad i anslutning till höjningen och leder till en försäkringsteknisk avsättning.

RESULTATRÄKNINGENS POSTER

Intäktsredovisning av premieinkomster

Som premieinkomst för ålders, efterlevande- och premiekapning redovisas de belopp som är fakturerade under räkenskapsåret, oavsett om dessa helt eller delvis avser tidigare räkenskapsår. Utfallet av premiekapningen bokförs i balansräkningen som en fordran eller skuld avseende direktförsäkring på arbetsgivare. För mer info om premiekapning se sid 23.

Redovisning av premier avseende förmedlingspension redovisas som utlägg för arbetsgivarens räkning inom ramen för balansräkningen.

Redovisning av kapitalavkastning

Kapitalavkastning, intäkter
Denna post omfattar avkastning på placeringstillgångar och avser utdelning på aktier och andelar, räntetäckningar, valutakursvinster (netto) samt realisationsvinster (netto).

Kapitalavkastning, kostnader

Denna post omfattar kapitalförvaltningskostnader, valutakursförluster (netto) samt realisationsförluster (netto).

Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Realiserade och orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag. Vinst/förluster som förklaras av realiserade såväl som orealiserade förändringar i valutakursen redovisas netto som valutakursvinst eller valutakursförlust under posten Kapitalavkastning, intäkter alternativt kapitalavkastning, kostnader.

Försäkringsersättning

Posten avser utbetald avtalad ålders- och efterlevandepension. Pensionstillägg och återbäring redovisas via balansräkningen som uttag ur eget kapital (konsolideringsfond).

Avsättning

En avsättning är en skuld som är ovisst vad gäller förfallotidpunkt eller belopp. En avsättning ska redovisas när en befintlig förpliktelse uppstått till följd av en inträffad händelse (legal eller informell), det är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Om dessa villkor inte är uppfyllda ska ingen avsättning redovisas.

Försäkringstekniska avsättningar

I resultaträkningen redovisas periodens förändring av livförsäkringsavsättningen.

Driftskostnader

Med driftskostnader avses kostnader för anställda, lokal-kostnader, IT-kostnader, avskrivningar på immateriella och materiella tillgångar samt andra verksamhetsrelaterade kostnader. Kostnaderna redovisas som kostnader när de uppstår.

Driftskostnader redovisas funktionsindelade som kostnader för administration och kapitalförvaltning.

Kostnad för skadereglering (t.ex. utredning inför utbetalning av försäkringsersättning) redovisas inom ramen för administrationskostnaden då den med svårighet kan urskiljas från övrig administration.

Pensionskassan har inga anskaffningskostnader.

Detta mot bakgrund av att kollektivavtalet stadgar att pensionskassan är ensam förvaltare av tjänstepension inom Svenska kyrkan. Driftskostnader för kapitalförvaltningen redovisas som Kapitalavkastning, kostnader.

Nedan kommenteras några kostnader inom ramen för driftskostnaderna:

Skatt

Skattekostnaden för pensionskassan utgörs av avkastningsskatt. Avkastningsskatten är inte en skatt på pensionskassans resultat, utan betalas av pensionskassan för de försäkrades räkning. Värdet på de nettotillgångar som förvaltas för de försäkrades räkning belastas med avkastningsskatt som beräknas och betalas varje år.

RESULTATANALYS

Kyrkans pensionskassa försäkrar avgiftsbestämd försäkring inom det som i pensionskassans stadgar benämns avdelning I och förmänsbestämd försäkring inom det som i stadgarna benämns som avdelning II. Av resultatanalysen framgår resultatet för respektive typ av försäkring.

Fördelning av intäkter och kostnader:

- Premieinkomster fördelas mellan avdelningarna baserat på verkliga premier för varje försäkringstyp.
- Kapitalavkastning och realiserat resultat på placeringstillgångar. Intäkter och kostnader från finansiella instrument har fördelats mellan försäkringstyperna med utgångspunkt i varje försäkringstyps andel av avkastningen och med beaktande av att varje försäkringstyp har en egen strategisk tillgångsfördelning.
- Driftskostnader har fördelats mellan försäkringstyperna med utgångspunkt i vilken försäkringstyp som genererat kostnaden.

BALANSRÄKNINGENS POSTER: TILLGÅNGAR
Immateriella anläggnings-tillgångar

Immateriella tillgångar utgörs av direkta utgifter för egenutvecklade programvaror. Upparbetade immateriella tillgångar värderas till anskaffningsvärde. De beräknas ge ekonomiska fördelar i framtiden. Alla upparbetade immateriella tillgångar som avser pensionskassans egenutvecklade programvaror redovisas endast om samtliga av följande kriterier uppfyllts: Att det finns en identifierbar tillgång

Att det är troligt att den upparbetade tillgången kommer generera framtida ekonomiska fördelar

Att pensionskassan har kontroll över tillgången och att anskaffningsvärdet kan beräknas på tillförlitligt sätt

Aktiverade utvecklingskostnader skrivs av linjärt enligt plan från tidpunkten för tillgångens produktionssättning. Avskrivningsplaner upprättas utifrån uppskattad nyttjandeperiod. Avskrivningstid för försäkringssystemets kärnsystem uppgår till tio år och för försäkringssystemets kringliggande övriga funktioner till fem år. Försäkringssystemets kärnsystem har funktionalitet för pensionskassans långsiktiga försäkringsåtagande. Avskrivningstid och nyttjandeperiod provas vid varje bokslutstillfälle. En individuell prövning

görs för varje tillgång. Avskrivningar redovisas som driftskostnad.

Finansiella instrument

I enlighet med IAS 39 är ett finansiellt instrument varje form av avtal som ger upphov till en finansiell tillgång, skuld eller ett egetkapitalinstrument. Finansiella tillgångar och skulder delas in i följande kategorier efter det första redovisningstillfället:

- Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.
- Lånefordringar och kundfordringar.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Pensionskassan identifierar och kategoriserar sina finansiella placeringstillgångar vid första redovisningstillfället som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde över resultaträkningen. Kategoriseringen grundar sig i att pensionskassan förvaltar och utvärderar samtliga placeringstillgångar till verkligt värde i enlighet med de placeringssriktlinjer som är fastställda av pensionskassans styrelse.

Kategoriseringen av finansiella instrument framgår av not 13.

Värdering till verkligt värde minskar den redovisningsmässiga inkonsekvensen och volatiliteten som annars uppstår när livförsäkringsavsättningar löpande omräknas genom en diskontering till aktuell marknadsränta. I not 14 lämnas upplysning om verkligt värde för varje klass av finansiellt instrument utifrån en hierarki med tre olika nivåer av verkligt värde.

Lånefordringar och kundfordringar

Kyrkans pensionskassa värderar låne- och kundfordringar till verkligt värde vid första redovisningstillfället. Vid andra redovisningstillfället värderas posterna till upplupet anskaffningsvärde.

Värdering**Finansiella instrument**

noterade på en aktiv marknad
Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad, om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs och dess pris representerar faktisk och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor.

Verkligt värde på finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad är köpkursen på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv används en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter medan företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Pensionskassan kalibrerar med regelbundna intervall värderingstekniken och prövar dess giltighet genom att jämföra utfallen från värderingstekniken med priser från observerbara aktuella marknadstransaktioner i samma instrument.

Aktier och andelar i intressebolag

Som intressebolag redovisas företag i vilka pensionskassan har ett betydande inflytande över finansiella och operativa strategier. Aktierna redovisas till verkligt värde. Ackumulerade värdeförändringar utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde via resultaträkningen. För onoterade aktier och andelar fastställs det verkliga värdet med de etablerade värderingsteknikerna EVCA (European Private Equity & Venture Capital Association) och INREV (European Association for Investors in Non-listed Real Estate Vehicles). Ackumulerade värdeförändringar utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde. Utdelningar redovisas som erhållna utdelningar i posten kapitalavkastning, intäkter.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde via resultaträkningen. För onoterade räntebärande värdepapper används värderingstekniker som baseras på marknadsuppgifter i så stor utsträckning som möjligt. Värderingen baseras på bedömda framtida kassaflöden vilka diskonteras till nuvärde. Ackumulerade värdeförändringar för räntebärande instrument utgörs av skillnaden mellan upplupet anskaffningsvärde och verkligt värde. Med upplupet anskaffningsvärde avses det med hjälp av den effektiva anskaffningsräntan (den ränta som periodiseras över det finansiella instrumentets löptid) diskonterade nuvärdet av framtida betalningar. Därmed beaktas

eventuella över- eller underkurser vid förvärvet som periodiseras över instrumentets återstående löptid.

Periodisering av över- och underkurser, upplupna ränteintäkter samt erhållna kupongbetalningar redovisas som ränteintäkt i posten kapitalavkastning, intäkter.

Lån med säkerhet i fast egendom

Lån med säkerhet i fast egendom värderas som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen. Upplupna ränteintäkter och räntebetalningar redovisas som ränteintäkt i posten kapitalavkastning intäkter.

Övriga lån

Övriga lån avser lån utgivna till intressebolag. Lån redovisas till upplupet anskaffningsvärde. Ränteintäkter redovisas i posten kapitalavkastning, intäkter.

Övriga finansiella placeringstillgångar

Övriga finansiella placeringstillgångar avser fastighetsfonder och de värderas till verkligt värde över resultaträkningen. Värderingen bestäms av värdet av underliggande fastigheter och en marknadsanpassad flerårig avkastningsanalys av förväntade framtida betalningsströmmar där all indata ges värden som överensstämmer med de bedömningar marknaden kan antas göra under rådande marknadssituation. Ackumulerade värdeförändringar utgörs av skillnaden mellan anskaffningsvärde och verkligt värde.

Fordringar

Fordringar redovisas till det belopp som beräknas inflyta.

Fordringar avseende direkt försäkring

Denna post avser utestående fordringar på arbetsgivare avseende försäkringspremier.

Aktuell skattefordran

Posten avser fordran på avkastningsskatt.

Övriga fordringar

Posten avser räntefordran.

Andra tillgångar**Materiella tillgångar**

Materiella tillgångar värderas till det historiska anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade avskrivningar. I anskaffningsvärdet inräknas utöver inköpspriset även utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet. Pensionskassans materiella tillgångar utgörs av inventarier. Med inventarier

avses kontorsmöbler, datorer med mera. Avskrivningar baseras på historiska anskaffningsvärden och beräknad nyttjandeperiod. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Avskrivningstid är mellan tre och fem år. Avskrivningsmetod och nyttjandeperiod provas vid varje bokslutstillfälle, bedömningar görs om det föreligger någon indikation på att någon anläggningstillgång har minskat i värde. Om så är fallet beräknas tillgångens återvinningsvärde. Avskrivningar redovisas i resultaträkningen som driftskostnader. Vinst eller förlust vid avyttring eller utrangering av en tillgång fastställs som skillnaden mellan försäljningsintäkterna och tillgångens redovisade värde och redovisas i resultaträkningen.

Kassa och bank

Posten omfattar betalningsmedel som kan disponeras fritt.

Övriga tillgångar

Posten avser erlagd deposition.

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

I denna post ingår upplupna ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper samt övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter.

BALANSRÄKNINGENS POSTER: EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

Eget kapital

Allt eget kapital är knutet till de olika försäkringstyperna avgiftsbestämd respektive förmänsbestämd försäkring. Inom ramen för eget kapital redovisas följande fonder:

- Konsolideringsfond: Konsolideringsfonderna utgör pensionskassans riskkapital.
- Fond för utvecklingsutgifter: Fond för utvecklingsutgifter utgör aktiverade utgifter för egenutvecklade programvaror. Aktiverade belopp omförs från konsolideringsfond till fond för utvecklingsutgifter, när aktiverade tillgångar tas i bruk och börjar skrivas av förs belopp tillbaks från fond för utvecklingsutgifter till konsolideringsfonden.
- Värdesäkringsfond: Värdesäkringsfonden syftar till att säkerställa att pensionskassan har möjlighet att värdesäkra utgående förmänsbestämda pensioner.

Livförsäkringsavsättningar

Livförsäkringsavsättningar motsvarar det förväntade

kapitalvärdet av pensionskassans garanterade förpliktelser enligt löpande försäkringsavtal. Livförsäkringsavsättningen är beräknad enligt vedertagna aktuariella principer baserade på antaganden om ränta, dödlighet, sjuklighet och omkostnader. Se även not 20.

Skulder

Skuld avseende direkt försäkring

Posten avser skuld för förmänsstagarnas preliminärskatt.

Aktuell skatteskuld

Posten avser skuld för avkastningsskatt.

Övriga skulder

I de övriga skulderna redovisas leverantörsskulder.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Posten avser främst periodisering av driftskostnader.

Eventualförpliktelser

Eventualförpliktelser utgörs av befintliga förpliktelser som hänför sig till inträffade händelser, vilka ej har redovisats som skuld eller avsättning. Anledningen är att det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen eller att förpliktelsens storlek inte kan beräknas med tillräcklig säkerhet.

Åtaganden

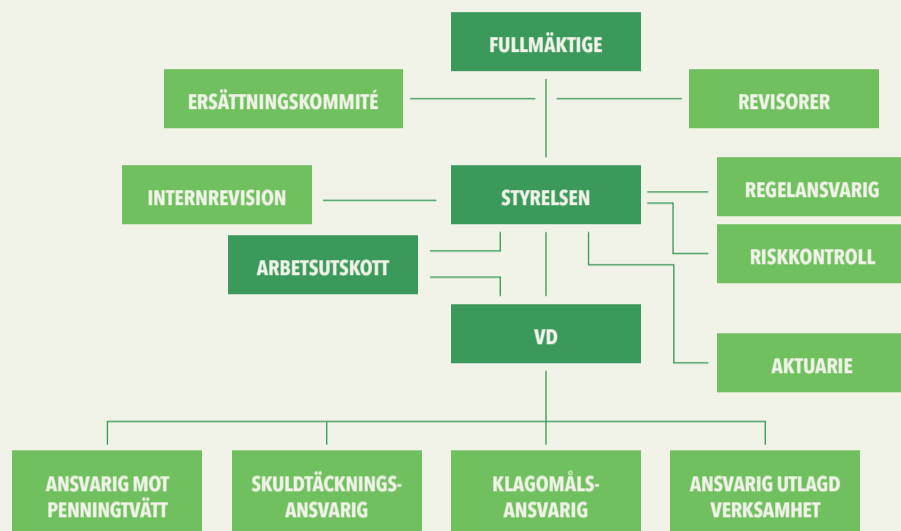
Åtaganden avser kvarstående investering i placeringstillgång enligt avtal.

KASSAFLÖDESANALYS

Kassaflödesanalysen beskriver in- och utbetalningar under perioden uppdelat på löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamheten. Kassaflödet åskådliggör pensionskassans förmåga att generera likvida medel. Kassaflödesanalysen redovisas enligt den indirekta metoden och är upprättad med utgångspunkt i IAS 7, vilket innebär att in- och utbetalningar i den löpande verksamheten justeras för:

- Periodens förändringar i rörelsetillgångar och skulder.
- Icke kassaflödespåverkande poster som livförsäkringsavsättningar och realiserade vinster och förluster på placeringstillgångar.
- Alla övriga poster vars kassaflödeseffekt hänförs till investerings- eller finansieringsverksamheten.

ORGANISATIONSSCHEMA KYRKANS PENSIONS KASSA

NOT 2 RISKER OCH RISKHANTERING

I organisationer som bedriver försäkringsverksamhet finns olika typer av risker som måste hanteras. Inom försäkringsverksamhet och kapitalförvaltning finns naturliga riskmoment i form av försäkringsrisker och finansiella risker. Dessutom finns det operativa risker och övriga risker i verksamheten.

Syftet med pensionskassans riskhantering är att identifiera, mäta och styra de risker som pensionskassan är exponerad för. Pensionskassans riskhantering bygger på definierade ansvarsområden och väl fungerande processer. Vidare finns en modell för systematisk genomgång av risker inom olika områden.

ORGANISATION

Ansvaret för en fungerande riskorganisation ligger ytterst hos styrelsen. Styrelsen fastställer årligen övergripande styrdokument i form av exempelvis placeringsriktlinjer och riktlinjer för riskhantering och regelefterlevnad (compliance). Styrelsen har även en internrevisionsfunktion till sitt förfogande.

Pensionskassan arbetar enligt principen att varje funktion, exempelvis kapitalförvaltning, IT-förvaltning och kundservice, bär ansvaret i första ledet för den interna kontrollen. Ansvaret finns

således där risken har sitt ursprung. Som ett andra led har pensionskassans funktion för övergripande riskkontroll ansvar för att verifiera att de olika funktionerna sköter riskkontrollen på ett kompetent och tillfredsställande sätt.

Internrevision ansvarar i tredje ledet för att granska den interna kontrollen.

Av figuren ovan framgår den övergripande riskorganisation som styrelsen fastställt. Som framgår av figuren finns olika organ/funktioner/roller med särskilt ansvar inom riskområdet. Nedan beskrivs dessa roller:

- **Ersättningskommitté**; bereder frågor om ersättning till fullmäktige och styrelse.

- **Aktuarie**; har till uppgift att säkerställa att försäkringstekniska avsättningar och beräkningsunderlag ger en så rättvisande bild som möjligt av pensionskassans åtagande.

- **Regelansvarig**; stödjer verksamheten i arbetet med regelefterlevnad. Samtliga funktioners arbete rapporteras till styrelsen och vd i enlighet med fastställda riktlinjer.

- **Riskkontrollfunktionen**; stödjer arbetet med omvärldsbevakning, kontroller och analyser av pensionskassans verksamhet. Riskkontrollen utgör ett stöd och råd till verksamhet, ledning och styrelse. Riskkontrollfunktionen rapporterar till styrelse och vd.

- **Skuldtäckningsansvarig**; ansvarar för att skuldtäckningsregister upprättas.

- **Klagomålsansvarig**; bemö-

ter och följer upp klagomål-särenden från försäkrade, förmånstagare och arbetsgivare samt rapporterar och in-formerar pensionskassans styrelse och externa uppdragstagare i frågor om klagomål.

- **Ansvarig för utlagd verksamhet**; säkerställer att utlagd verksamhet hanteras i enlighet med upprättade avtal.

- **Funktionsansvarig för åtgärder mot penningtvätt**; tar sin utgångspunkt i pensionskassans mål och strategier. Arbetsprocessen innebär en genomgripande riskanalys av hela verksamheten som utvärderas och rapporteras årligen till styrelse och vd.

RISKSTYRNINGSPROCESS OCH RAPPORTERING

För varje övergripande riskkategori finns en process för att fastställa ramarna för riskhanteringen. Pensionskassans övergripande riskkategorier är:

- finansiella risker
- försäkringsrisker
- operativa risker

Nedan beskrivs styrningen av dessa risker.

FINANSIELLA RISKER

Målet för kapitalförvaltningen är att uppnå en långsiktigt god avkastning med begränsningen att risken inte får vara högre än att pensionskassan på ett tryggsätt kan uppfylla sitt åtagande. Varje år fastställer pensionskassans styrelse placeringsriktlinjer som bestämmer ramarna för placeringsverksamheten. Placeringsriktlinjerna innebär att kapitalförvaltningen ska

vara väl diversifierad och att innehavet i enskilda placeringar inte får vara för stort. Placeringsriktlinjerna innehåller även bestämmelser om kreditriskexponering. Vd ansvarar för att riktlinjerna följs och att behov av eventuella ändringar kontinuerligt prövas. Styrelsens arbetsutskott bereder ärenden som ska behandlas av styrelsen samt beslutar i placeringsärenden som ligger utanför vd:s befogenheter. Styrelsen får regelbundet information om utvecklingen av placeringsverksamheten och om verksamheten bedrivs inom de begränsningar som framgår av placeringsriktlinjerna. Styrelse och vd följer kontinuerligt placeringsverksamhetens resultat såväl totalt för samtliga tillgångar som för delpportföljer.

Kapitalförvaltningen påverkas i hög grad av omvärldsfaktorer som härrör från de finansiella marknaderna. Finansiella risker utgörs av marknads-, kredit- och likviditetsrisk.

Marknadsrisk

Marknadsrisk är risken för att värdet på placeringar påverkas negativt vid förändringar i exempelvis räntenivåer, aktie- eller valutakurser. För att begränsa marknadsrisken och undvika koncentrationer i portföljer fördelas placeringarna mellan olika tillgångsslag och marknader. I förvaltningsberättelsens ”Total-avkastningstabell” framgår allokering per 31 december 2017 respektive 31 december 2016.

EMITTENTRATING

	Marknadsvärde (mkr)	
	2017-12-31	2016-12-31
AAA	4 299	4 755
AA	1 161	1 251
A	567	532
BBB	374	354
Saknar rating *	942	986
SUMMA	7 342	7 878

* Innehav som saknar rating är stats- eller kommunägda aktiebolag där svenska, danska, norska eller finska staten eller en kommun äger majoriteten av aktierna eller där det finns en återköpsklausul eller ett borgensåtagande.

Nedan framgår en känslighetsanalys vid olika förändringar i marknadspriser.

Särskilt om olika marknadsrisker:

Ränterisk

Ränterisken innebär att marknadsvärdet på tillgångar och skulder förändras vid förändrad räntenivå. Ränterisken hanteras genom matchning av löptid (duration) mellan tillgångar och skulder.

Aktierisk

Aktierisk avser risken för förlust till följd av förändringar i aktiepriser. Pensionskassans aktieportfölj förvaltas med en långsiktig placeringshorisont. Aktieportföljen består

av svenska och globala aktiefonder, vilket innebär att aktierisken är spridd på många företag på olika marknader. Placeringsmandaten regleras i placeringsriktlinjerna.

Fastighetsrisk

Fastighetsrisk avser risken för förlust till följd av förändringar i fastighetspriser. Pensionskassans fastighetsportfölj förvaltas med en långsiktig placeringshorisont.

Valutarisk

Valutarisk avser risk för förlust i samband med att kronans värde förändras i förhållande till andra valutor. Normalt får valutarisk endast finnas vid placeringar i globala aktier eller aktiefonder.

MARKNADSRISKER

	Förändring	Resultateffekt (mkr)	
		2017	2016
RÄNTERISK, NETTO	1 procentenhet	-693	-635
Förändring försäkringsteknisk avsättning		-1 146	-1 136
Förändring tillgångsvärden		452	501
AKTIEKURSNEDGÅNG	10%	-770	-648
VALUTAKURSNEDGÅNG	10%	-544	-433
FASTIGHETSPRISNEDGÅNG	10%	-206	-128
KREDITSPREADRISK			
- Aktuell genomsnittlig kreditspread		105	119
- Kreditspread	Dubblering av kreditspread	-477	-599
- Kreditspread	Ökning av kreditspread 25 baspunkter	-113	-125

KÄNSLIGHETSANALYS VID FÖRÄNDRADE ANTAGANDEN

	Förändring	Resultateffekt (mkr)	
		2017	2016
Dödlighet – minskning med	20 %	-615	-589
Dödlighet – minskning med	10 %	-288	-275
Driftkostnader – ökning med	10 %	-48	-47
Avkastningsskatt – ökning med	10 %	-40	-41
FÖRÄNDRING AV FÖRSÄKRINGSTEKNISK AVSÄTTNING			
Räntenedgång, bruttoränta (ränta före skatt och avgifter)	1 %	-1 146	-1 136
Räntenedgång, nettoränta (ränta efter skatt och avgifter)	1 %	-1 348	-1 337

För obligationer och andra räntebärande värdepapper ska valutasäkring ske.

Kreditspreadrisk

Med kreditspreadrisk avses skillnaden i marknadsränta mellan en obligation med kreditrisk och en statsobligation med motsvarande duration. Placeringsriktlinjerna innehåller bestämmelser om motparter.

Kreditrisk

Kreditrisk i placeringsverksamheten avser risken att en avtalspart (ett land, en kommun eller ett företag) inte fullgör sina förpliktelser. För obligationer och andra räntebärande värdepapper består kreditrisken av emittentrisk. Vid emittentrisk riskeras hela det nominella värdet. Riskkoncentrationer uppstår i placeringsverksamheten genom att placeringar görs i ett flertal värdepapper utgivna av samma emittent.

Av placeringsriktlinjerna följer att placeringar får göras i obligationer och andra skuldförbindelser som svenska staten eller en svensk kommun svarar för liksom ett kreditinstitut, värdepappersbolag, publikt aktiebolag eller motsvarande utländskt bolag svarar för. För andra emittenter än svenska staten och en svensk kommun gäller att alla emittenter ska ha en rating på lägst BBB enligt Standard & Poor eller motsvarande enligt Moodys.

Likviditetsrisk

Likviditetsrisk är risken att pensionskassan inte har möjlighet att realisera placeringar och andra tillgångar för att fullgöra finansiella förpliktelser då de förfaller till betalning. Likviditetsrisken är relaterad till likviditeten i de tillgångar som ingår i pensionskassans placeringar. Placeringsriktlinjerna innehåller begränsningar av likviditets-

risken genom att begränsa tillåtna placeringar till likvida värdepapper inom likvida marknader. Likviditetsrisken bevakas löpande med kassaflödesprognoser och begränsas genom att pensionskassan gör en stor del av sina placeringar i tillgångar med god likviditet.

FÖRSÄKRINGSRISKER

Försäkringsrisker består av bland annat teckningsrisk, reservsättningsrisk, avvecklingsrisk och durationsrisk. Pensionskassan återförsäkrar inte försäkringsåtaganden. I pensionskassans stadgar anges principer och antaganden för beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Aktuarien informerar årligen styrelsen om sitt arbete och olika aspekter på försäkringsriskerna. I tabellen ovan beskrivs resultateffekten om vissa väsentliga antaganden ändras. Effekten avser den momentana ökningen av försäkringsteknisk avsättning under antagandet att förändringen blir bestående under försäkringarnas återstående löptid.

Teckningsrisk

Teckningsrisken är risken för att framtida utbetalnings- och driftkostnader för försäkrade individer inte täcks av premieinkomster. Pensionskassans verksamhet utgörs till största delen av ålderspensionsförsäkring, i huvudsak med livsvariga utbetalningar. Den risk som kan föreligga för dessa försäkringar är att pensionskassan inte skulle kunna fullfölja livsvariga utbetalningar av garanterade pensionsbelopp. För att minimera denna risk sätts de antaganden som ligger till grund för premieberäkningarna med säkerhetsmarginaler.

Genom att pensionskassan hanterar kollektivavtalade pensioner som kräver gene-

rell anslutning elimineras urvalsrisken (koncentrationsrisken). Premien för försäkringen bestäms med utgångspunkt i den bedömda försäkringsrisken och den i stadgarna fastställda garanti-räntan. Pensionskassans aktuarie analyserar och kontrollerar löpande teckningsrisken i verksamheten.

Reservsättningsrisk

Reservsättningsrisk är risken för att livförsäkringsavsättningarna värderas för lågt så att de inte räcker för att betala framtida pensioner. Den hanteras främst genom aktuariell analys och en noggrann kontinuerlig uppföljning av betalningsflöden. Aktuarien följer upp värderingen löpande.

Avvecklingsrisk

Avvecklingsrisk är risken för att försäkrade personer uppvisar lägre dödlighet än vad pensionskassan antagit i sina beräkningar. En minskning av dödligheten resulterar i längre utbetalningstider och

därmed större utbetalningar för pensionskassan. Aktuarien bevakar löpande de antaganden som ligger till grund för beräkningar av försäkringstekniska avsättningar.

Durationsrisk (löptidsrisk)

Durationsrisk innebär att ju längre genomsnittlig återstående tid för utbetalning av försäkringsersättningar desto mer påverkar ränteförändringar värderingen av den försäkringstekniska avsättningen. Pensionskassan har av Finansinspektionen beviljats dispens om ny diskonteringsränta vid beräkning av FTA fram till 30 juni 2019. Nedanstående bild beskriver avdelning 1 (avgiftsbestämd försäkring) samt avdelning 2 (förmånsbestämd försäkring) kassaflöden och duration.

Se även marknadsrisker.

OPERATIVA RISKER

Med operativa risker menas brister i intern kontroll, mänskliga fel, fel i arbetsprocesser med mera. De mest betydande riskerna är förändringar i verksamhetsmiljön, att IT-system föråldras, allvarliga avbrott i tjänster köpta av tredje part, informationssäkerhet, externa attacker mot IT-system, inkorrekt information till försäkrade och arbetsgivare, manuella processer, störningar i system, förlust av nyckelpersoner, skador i fysiska tillgångar, förstörelse av dataförvaringsställen samt risker som hänför sig till internt respektive externt bedrägeri.

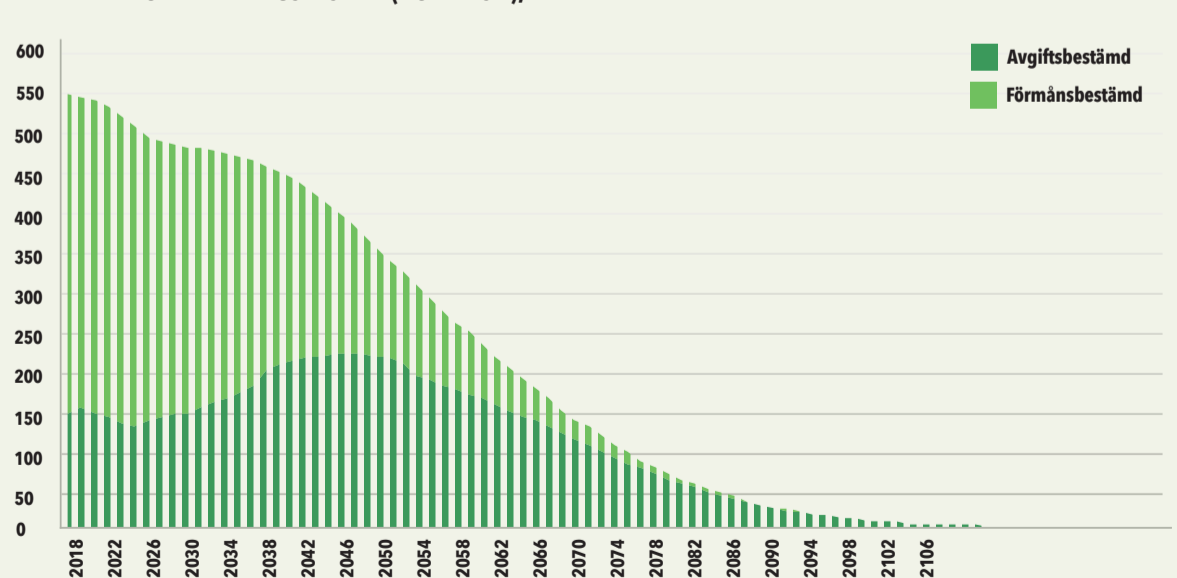
Styrelsen fastställer övergripande riktlinjer för hantering av risker. Riktlinjerna

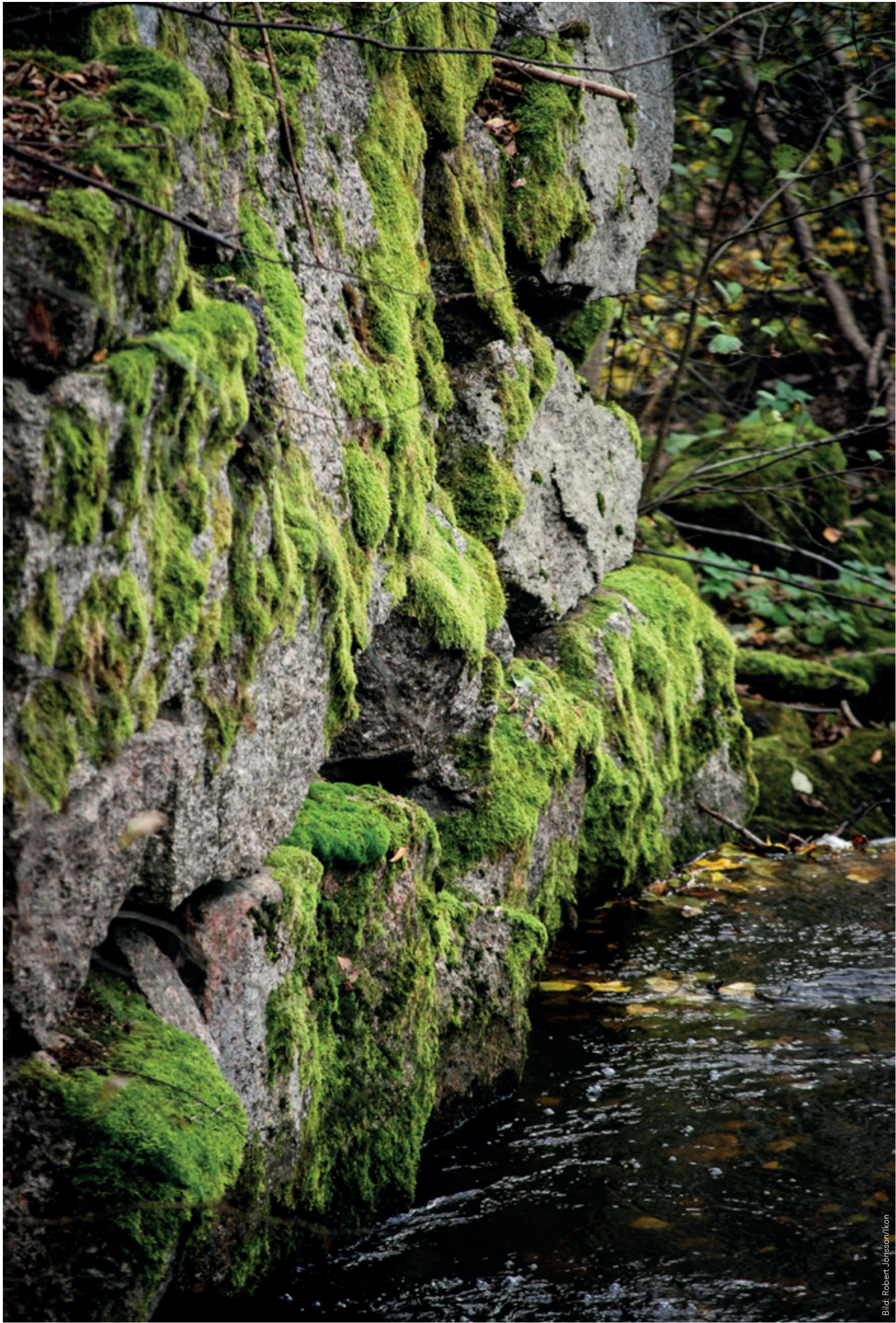
innefattar till exempel riktlinjer för utlagda verksamheter samt ett antal andra riktlinjer relaterade till den operativa verksamheten. Vd har ansvar för att utveckla och förvalta riskrutinerna. Styrelsen får löpande information om riskarbetet med särskilt fokus på inträffade incidenter. Incidenthanteringen är en väsentlig funktion för att hantera och analysera uppkomna risker.

Styrelsen analyserar årligen samtliga väsentliga riktlinjer och andra väsentliga styrande dokument. Funktionen för regelutvärdering analyserar löpande förändringar i regelverk som kan påverka fastställda riktlinjer eller ge upphov till behov av nya riktlinjer. Riskansvarig analyserar löpande behov av förtydligande eller kompletteringar av riktlinjer.

En viktig del av pensionskassans riskhantering är processarbetet. En väl styrd process tydliggör för medarbetare på alla nivåer inom vilka ramar som verksamheten skall bedrivas. Processerna är även utgångspunkten för pensionskassans riskanalys, vilket återspeglas i organisation och handlingsplaner. En central del i processutvecklingen är att arbeta med ständiga förbättringar där både medarbetares, försäkrades, försäkringstagares och förmånstagares synpunkter tas tillvara. Operativa risker kan ge upphov till kostnader, intäktsbortfall och ett skadat varumärke.

FRAMTIDA UTBETALNINGSFLÖDEN (DURATION), MKR

NOTER

NOT 3 PREMIEINKOMST

	2017	2016
AVGIFTSBESTÄMD FÖRSÄKRING (AVD I)		
Ålderspension	385 294	373 514
FÖRMÅNSBESTÄMD FÖRSÄKRING (AVD II)		
Ålderspension	193 392	170 822
Efterlevandepension	16 921	16 278
Summa	210 313	187 100
SUMMA PREMIEINKOMST	595 608	560 614

NOT 4 KAPITALAVKASTNING, INTÄKTER

	2017	2016
ERHÅLLNA UTDELNINGAR PÅ AKTIER OCH ANDELAR	164 101	180 206
RÄNTEINTÄKTER		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	207 678	220 501
Ränteintäkter övriga lån	47 978	41 480
Övriga ränteintäkter	33	60
Summa	255 689	262 041
VALUTAKURSVINST, NETTO	-	133 783
REALISATIONSVINSTER, NETTO		
Aktier och andelar	399 698	167 590
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	83 803	57 124
Summa	483 501	224 714
SUMMA KAPITALAVKASTNING, INTÄKTER	903 291	800 745

NOT 5 OREALISERADE VINSTER PÅ PLACERINGSTILLGÅNGAR

	2017	2016
Aktier och andelar i intressebolag	113 233	80 572
Aktier och andelar	634 641	333 105
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	193 396
Övriga finansiella placeringstillgångar	51 181	16 978
SUMMA	799 054	624 051

NOT 6 FÖRSÄKRINGSERSÄTTNINGAR

	2017	2016
AVGIFTSBESTÄMD FÖRSÄKRING (AVD I)		
Utbetald ålderspension*	-123 353	-101 564
FÖRMÅNSBESTÄMD FÖRSÄKRING (AVD II)		
Utbetald ålderspension*	-268 369	-261 124
Utbetald efterlevandepension*	-28 096	-21 726
Erhållna kostnadsbidrag	2 431	2 596
Summa	-294 033	-280 255
SUMMA UTBETALDA FÖRSÄKRINGSERSÄTTNINGAR	-417 387	-381 818

* Grundbelopp före pensionstillägg/återbäring, dessa redovisas direkt mot eget kapital.

NOT 7 DRIFTSKOSTNADER

	2017	2016
ADMINISTRATIONSKOSTNADER		
Extern försäkringsadministration	-25 714	-20 077
Personalkostnader	-5 599	-4 872
Lokalkostnader	-2 302	-1 588
Andra verksamhetsrelaterade kostnader	-4 796	-4 281
SUMMA DRIFTSKOSTNADER I FÖRSÄKRINGSRÖRELSEN *	-38 411	-30 818
KAPITALFÖRVALTNINGSKOSTNADER ***		
Personalkostnader	-3 918	-2 914
Övriga kapitalförvaltningskostnader	-3 106	-3 328
SUMMA KAPITALFÖRVALTNINGSKOSTNADER **	-7 024	-6 242
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	-45 435	-37 059

* Förvaltningskostnadsprocenten är 0,22 % (0,19).

** Kapitalförvaltningskostnadsprocenten är 0,04 % (0,04).

*** Redovisas under resultaträkningens post kapitalavkastning, kostnader.

NOT 8 KAPITALAVKASTNING, KOSTNADER

	2017	2016
VALUTAKURSFÖRLUSTER, NETTO	-137 414	-
Räntekostnader	-244	-240
Kapitalförvaltningskostnader	-7 024	-6 242
SUMMA KAPITALAVKASTNING, KOSTNADER	-144 682	-6 482

NOT 9 OREALISERADE FÖRLUSTER PÅ PLACERINGSTILLGÅNGAR

	2017	2016
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-100 054	-
SUMMA	-100 054	-

NOT 10 SKATT

	2017	2016
Avkastningsskatt	-8 189	-12 945

NOT 11 IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	2017-12-31 Immateriella tillgångar under utveckling	2016-12-31 Immateriella tillgångar under utveckling
ANSKAFNINGSVÄRDE		
Ingående balans	30 292	25 389
Årets investeringar	14 927	10 852
UTGÅENDE BALANS	45 219	36 241
ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR		
Ingående balans	-5 949	-2 327
Årets avskrivningar	-4 646	-3 622
Utgående balans avskrivningar	-10 595	-5 949
UTGÅENDE BALANS	34 624	30 292

NOT 12 AKTIER OCH ANDELAR I INTRESSEBOLAG

NAMN	2017-12-31 Verkligt värde	2017-12-31 Anskaffningsvärde	2016-12-31 Verkligt värde	2016-12-31 Anskaffningsvärde
Fastighets AB Stenvalvet (org. nr 556803-3111) Säte: Stockholm				
Aktier och andelar i intressebolag	474 065	38 180	360 832	38 180

SAMMANFATTANDE BALANSRÄKNING FÖR STENVALVET

	2017-12-31	2016-12-31
Förvaltningsfastigheter	9 951 117	8 545 093
Anläggningstillgångar	9 951 117	8 545 093
Omsättningstillgångar	365 759	183 806
SUMMA TILLGÅNGAR	10 316 876	8 728 899
SUMMA SKULDER	5 941 431	5 188 833
SUMMA NETTOTILLGÅNGAR	4 375 445	3 540 066
Andel Kyrkans pensionskassa	23,7%	23,7%
ANDEL AV NETTOTILLGÅNGAR*	1 036 980	838 328

SAMMANFATTANDE RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT

	2017	2016
Omsättning	736 364	689 951
Driftskostnader	-233 568	-222 124
Finansnetto	-285 781	-259 439
Värdeförändringar	394 746	305 692
Skattkostnad	-147 908	-114 372
ÅRETS TOTALRESULTAT	463 853	399 708

* Pensionskassans andelar av nettotillgångarna motsvaras av balansposterna "Aktier i intressebolag" och "Övriga lån"

Siffrorna för Stenvalvet är preliminära och ej reviderade av Stenvalvets revisorer. Mer information om Fastighets AB Stenvalvet finns på www.stenvalvet.se

NOTER

NOT 13 KATEGORISERING AV FINANSIELLA INSTRUMENT

KATEGORISERING 2017-12-31

	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Lånefordringar och kundfordringar/övriga finansiella skulder	Summa
FINANSIELLA TILLGÅNGAR			
Aktier och andelar i intressebolag	474 065	-	474 065
Aktier och andelar	7 698 376	-	7 698 376
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	7 566 757	-	7 566 757
Övriga lån	-	568 377	568 377
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 018 279	-	1 018 279
Övriga fordringar	-	12 821	12 821
Kassa och bank	-	101 382	101 382
Övriga tillgångar	-	178	178
Upplupna ränteintäkter	-	106 748	106 748
Förutbetalda kostnader och upplupna rabatter	-	22 348	22 348
SUMMA	16 757 477	811 855	17 569 332

FINANSIELLA SKULDER			
Övriga skulder	-	8 303	8 303
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	1 271	1 271
SUMMA	-	9 574	9 574

LÖPTIDANALYS AVSEENDE SKULDER 2017-12-31	Upp till 1 mån	1 mån - 1 år	Total
Övriga skulder	8 303	-	8 303
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	184	1 087	1 271
SUMMA	8 486	1 087	9 574

KATEGORISERING 2016-12-31

	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Lånefordringar och kundfordringar/övriga finansiella skulder	Summa
FINANSIELLA TILLGÅNGAR			
Aktier och andelar i intressebolag	360 832	-	360 832
Aktier och andelar	6 479 725	-	6 479 725
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 095 831	-	8 095 831
Övriga lån	-	483 125	483 125
Övriga finansiella placeringstillgångar	437 847	-	437 847
Övriga fordringar	-	10 468	10 468
Kassa och bank	-	7 964	7 964
Övriga tillgångar	-	178	178
Upplupna ränteintäkter	-	118 352	118 352
Förutbetalda kostnader och upplupna rabatter	-	15 941	15 941
SUMMA	15 374 235	636 028	16 010 264

FINANSIELLA SKULDER			
Övriga skulder	-	4 636	4 636
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	1 566	1 566
SUMMA	-	6 203	6 203

LÖPTIDANALYS AVSEENDE SKULDER 2016-12-31	Upp till 1 mån	1 mån - 1 år	Total
Övriga skulder	4 636	-	4 636
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	180	1 386	1 566
SUMMA	4 817	1 386	6 203

NOT 14 VÄRDERINGSKATEGORI FÖR FINANSIELLA INSTRUMENT VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE

Enligt IFRS 13 ska upplysning lämnas avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde. Upplysningskravet innebär att dessa finansiella instrument ska kategoriseras i tre nivåer utifrån underliggande värderingsteknik som används vid fastställande av verkligt värde. De tre nivåerna är:

NIVÅ 1 NOTERADE PRISER PÅ AKTIVA MARKNADER FÖR IDENTISKA TILLGÅNGAR OCH SKULDER

Verkligt värde på finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad baseras på noterade marknadspriser på balansdagen. En marknad betraktas som aktiv om noterade priser från en börs, prissättningstjänst finns lätt och regelbundet tillgänglig och dessa priser representerar verkliga och regelbundet förekommande marknadstransaktioner. Det marknadspris som används är den aktuella köpkursen.

NIVÅ 2 ANDRA OBSERVERBARA DATA FÖR TILLGÅNGAR ELLER SKULDER ÄN NOTERADE PRISER INKLUDERADE I NIVÅ 1, ANTINGEN DIREKT SOM PRISNOTERINGAR ELLER INDIREKT (HÄRLEDDA PRISNOTERINGAR)

Verkligt värde på finansiella instrument som inte handlas på en aktiv marknadsplats fastställs med hjälp av värderingstekniker. Marknadsinformation används i så stor utsträckning som möjligt då denna finns tillgänglig. Företagsspecifik information används i så liten utsträckning som möjligt. Om samtliga väsentliga indata som krävs för värderingen av ett instrument är observerbara återfinns instrumentet i nivå 2. Värderingstekniker som används för värderingar av finansiella instrument i nivå 2:

* Verkligt värde härleds med referens till likartade finansiella instrument där observerbar data finns.

* Verkligt värde baseras på nyligen genomförda transaktioner i samma instrument.

NIVÅ 3 DATA FÖR TILLGÅNGAR SOM INTE BASERAS PÅ OBSERVERBARA MARKNADSDATA

* Värdering för obligationer och lån med säkerhet i fast egendom erhålls från extern motpart och utgör därmed inte observerbar marknadsdata. För att säkerställa värderingen beräknas det verkliga värdet baserat på bedömda framtida kassaflöden vilka diskonteras till nuvärde med en swapkurva. Kyrkans pensionskassa använder det lägsta värdet av dessa värderingar.

* Värdering av aktier och andelar fastställs med EVCA:s och INREV:s principer och erhålls från externa motparter.

* Värdering av aktier och andelar i intressebolag bestäms av värdet på underliggande fastigheter. Fastighetsvärderingarna erhålls från extern part och marknadsvärdet bedöms med en marknadsanpassad flerårig avkastningsanalys dvs. en analys av förväntade framtida betalningsströmmar där alla indata ges värden som överensstämmer med de bedömningar marknaden kan antas göra under rådande marknadssituation. Som grund för gjorda bedömningar om marknadens direktavkastningskrav med mera ligger ortsprincipanalysen av gjorda jämförbara köp.

PRINCIPER FÖR ÖVERFÖRING MELLAN NIVÅER

Samtliga finansiella instrument klassificeras till respektive nivå i samband med anskaffningstillfället. Överföringar mellan nivåer sker om underliggande värderingstekniker förändras och därmed inte längre är aktuell för värderingsteknik av en tillgång. Vid överföring mellan nivåer ska berörda instrument visas och förklaras brutto.

ÖVERFÖRINGAR MELLAN NIVÅER UNDER 2017

Ett innehav i aktier och andelar med värderingskategori nivå 3 har under året blivit börsnoterat och är överförd till nivå 1.

Verkligt värde för finansiella instrument 2017-12-31

	Publicerade priser noterade på en aktiv marknad	Värderingstekniker baserade på observerbara marknadsdata	Värderingstekniker baserade på icke observerbara marknadsdata	Redovisat värde	
				NIVÅ 1	NIVÅ 2
TILLGÅNGAR					
Aktier och andelar i intressebolag	-	-	474 065	-	474 065
Aktier och andelar	7 539 644	-	158 731	-	7 698 376
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 094 828	3 340 288	131 642	-	7 566 757
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	1 018 279	-	1 018 279
SUMMA TILLGÅNGAR	11 634 472	3 340 288	1 782 717	-	16 757 477

UPPLYSNING OM FINANSIELLA INSTRUMENT VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE BASERADE PÅ NIVÅ 3

	Aktier och andelar i intressebolag	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Övriga finansiella placeringstillgångar	Summa
INGÅENDE BALANS 2017-01-01	360 832	81 231	120 239	437 847	1 000 148
Orealiserad vinst/förlust i resultaträkningen	113 233	20 786	1 149	51 181	186 349
Köp	-	56 714	10 254	529 251	596 219
UTGÅENDE BALANS 2017-12-31	474 065	158 731	131 642	1 018 279	1 782 717

Kuponger respektive utdelningar under perioden

Summa realiserade/orealiserade vinster och förluster redovisade i resultaträkningen som innehas vid utgången av perioden.

205 789

VINSTER OCH FÖRLUSTER REDOVISADE I RESULTATRÄKNINGEN SOM KAPITALAVKASTNING UNDER PERIODEN

Summa realiserade/orealiserade vinster och förluster redovisade i resultaträkningen

205 789

Verkligt värde för finansiella instrument 2016-12-31

	Publicerade priser noterade på en aktiv marknad	Värderingstekniker baserade på observerbara marknadsdata	Värderingstekniker baserade på icke observerbara marknadsdata	Redovisat värde
	NIVÅ 1	NIVÅ 2	NIVÅ 3	2016-12-31
TILLGÅNGAR				
Aktier och andelar i intressebolag	-	-	360 832	360 832
Aktier och andelar	6 398 494	-	81 231	6 479 725
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4 423 131	3 552 462	120 239	8 095 831
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	437 847	437 847
SUMMA TILLGÅNGAR	10 821 624	3 552 462	1 000 149	15 374 235

UPPLYSNING OM FINANSIELLA INSTRUMENT VÄRDERADE TILL VERKLIGT VÄRDE BASERADE PÅ NIVÅ 3

	Aktier och andelar i intressebolag	Aktier och andelar	Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Lån med säkerhet i fast egendom	Summa
INGÅENDE BALANS 2016-01-01	280 261	196 052	0	0	476 412
Orealiserad vinst/förlust i resultaträkningen	80 571	-4 800	239	16 978	92 889
Köp	-	12 481	120 000	420 869	553 349
Överföring till nivå 1	-	-122 502	-	-	-122 502
UTGÅENDE BALANS 2016-12-31	360 832	81 231	120 239	437 847	1 000 149
Kuponger respektive utdelningar under perioden	-	17 632	1 720	0	19 352
Summa realiserade/orealiserade vinster och förluster redovisade i resultaträkningen som innehas vid utgången av perioden.		112 341			
VINSTER OCH FÖRLUSTER REDOVISADE I RESULTAT- RÄKNINGEN SOM KAPITALAVKASTNING UNDER PERIODEN					
Summa realiserade/orealiserade vinster och förluster redovisade i resultaträkningen		112 341			

NOT 15 AKTIER OCH ANDELAR

	2017-12-31 Verkligt värde	2017-12-31 Anskaffningsvärde	2016-12-31 Verkligt värde	2016-12-31 Anskaffningsvärde
Svenska aktier och andelar	2 259 134	1 731 910	2 156 334	1 662 914
Utländska aktier och andelar	5 439 242	3 665 113	4 323 391	3 012 672
SUMMA	7 698 376	5 397 023	6 479 725	4 675 586

NOT 16 OBLIGATIONER OCH ANDRA RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER

OBLIGATIONER OCH ANDRA RÄNTEBÄRANDE VÄRDEPAPPER	2017-12-31 Verkligt värde	2017-12-31 Upplupet anskaffningsvärde	2016-12-31 Verkligt värde	2016-12-31 Upplupet anskaffningsvärde
Svenska staten och kommuner	148 489	136 604	196 072	172 552
Svenska bostadsinstitut	4 064 797	3 662 572	4 535 763	4 047 161
Svenska räntefonder	224 293	202 246	217 520	201 360
Övriga emittenter (SEK)	3 129 178	2 885 594	3 146 477	2 906 567
SUMMA	7 566 757	6 887 015	8 095 831	7 327 639

VERKLIGT VÄRDE I FÖRHÅLLANDE TILL NOMINELLT VÄRDE *

	2017-12-31	2016-12-31
Verkligt värde	7 342 465	7 878 312
Nominellt värde	6 599 300	7 023 800
NETTOSKILLNAD	743 165	854 512
Varav värdepapper där verkligt värde överstiger nominellt värde	743 804	864 207
Varav värdepapper där verkligt värde understiger nominellt värde	-640	-9 695

RÄNTEBINDNINGSTID *	2017-12-31	2016-12-31
0-1 år	600 436	434 248
1-5 år	3 901 937	4 204 444
5-10 år	846 197	1 185 931
mer än 10 år	1 993 894	2 053 689
	7 342 465	7 878 312

* Räntefonder är exkluderade från specifikationen eftersom räntefonder saknar nominellt värde och löptid.

NOT 17 ÖVRIGA LÅN

	2017-12-31 Verkligt värde	2017-12-31 Anskaffningsvärde	2016-12-31 Verkligt värde	2016-12-31 Anskaffningsvärde
Övriga lån (avser lån till intressebolag)	568 377	568 377	483 125	483 125

NOT 18 ÖVRIGA FINANSIELLA PLACERINGSTILLGÅNGAR

	2017-12-31 Verkligt värde	2017-12-31 Anskaffningsvärde	2016-12-31 Verkligt värde	2016-12-31 Anskaffningsvärde
Övriga finansiella placeringstillgångar	1 018 279	950 120	437 847	420 869

NOT 19 FODRINGAR DIREKTFÖRSÄKRING

	2017-12-31	2016-12-31
Fordringar hos försäkringstagare	587	755
Fordringar hos arbetsgivare *	86 771	6 707
SUMMA	87 358	7 462

* Kyrkans pensionskassa har träffat en överenskommelse med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation om att retroaktivt ersätta pensionskassan för för lågt debiterade premiekapningsavgifter. Reglering av fordran kommer att ske genom premiekapningsavgiften. Fordran uppgår till 74,5 mkr. För mer information om premiekapning se sid 23.

Bild: Gustaf Hellsing/Ikon

NOTER

NOT 20 FÖRSÄKRINGSTEKNISKA AVSÄTTNINGAR

	2017-12-31	2016-12-31
INGÅENDE BALANS	9 388 660	8 756 893
Effekt av förändrad diskonteringsränta under året	-42 246	413 820
Premier för perioden		
- inbetalda premier	578 687	544 336
- premie ej utnyttjad till pensionsrätter	-114 808	-111 382
Avstämningar mot redovisningen	-11 374	6 495
Tilldelad ränta	158 347	151 856
Avgifter	-38 973	-38 089
Utbetald avtalad pension	-417 387	-381 818
Riskresultat	7 555	23 802
Övrigt *	36 685	22 747
UTGÅENDE BALANS	9 545 147	9 388 660

*) Posten består huvudsakligen av korrigerings av tidigare preliminära förmånsvärden, nyttillkomna efterlevandepensioner, effekter av kollektivavtalad bruttosamordning i PA-KL, nyttillkomna i PA-91 samt retroaktivt höjda pensionsrätter, avgångna av annan orsak samt korrigerings och uppdateringar till följd av pågående systemprojekt.

Följande beräkningsantaganden har använts vid beräkning av livförsäkringsavsättning:

Ränteantagande: Ränta beräknad enligt aktsamma antaganden. Avgiftsbestämda försäkringar 2,34 % (2,33) och förmånsbestämda åtaganden 1,70 % (1,65) (värden avser vägda snitträntor).

Dödlighetsantaganden: Tryggandegrunderna DUS06.

Driftskostnadsantaganden: Driftskostnadsuttag sker genom reduktion av ränteantagandet med 0,35 % (0,35). Vidare tas kostnader i samband med premieinbetalning (förmånsbestämd försäkring) och vid pensionsutbetalning.

Avdrag för avkastningsskatt: Avdrag för skatt sker genom en minskning av räntefoten med 15 % (15).

NOT 21 ÖVRIGA SKULDER

	2017-12-31	2016-12-31
Leverantörsskulder	7 961	1 185
Övriga skulder	341	3 452
SUMMA	8 303	4 637

NOT 22 STÄLLDA SÄKERHETER

	2017-12-31	2016-12-31
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar	16 038 638	15 433 138
Utöver erforderlig pantsättning	6 493 491	6 044 479

I enlighet med 7 kap. 11 § Försäkringsrörelselagen har pensionskassan registerfört de placeringstillgångar som används för skuldtäckning. Registerföringen innebär att försäkringstagarna har en förmånsrätt i tillgångarna enligt förmånsrättslagen. Skuldtäckningsregistret upprättas i enlighet med Finansinspektionens föreskrift FFFS 2008:7.

NOT 23 EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	2017-12-31	2016-12-31
Eventualförpliktelser	-	-

Ansvarsförbindelser utgörs av befintliga förpliktelser som hänför sig till ej inträffade händelser, vilka ej har redovisats som skuld eller avsättning. Anledningen är att det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelserna eller att förpliktelsernas storlek inte kan beräknas med tillräcklig säkerhet.

NOT 24 ÅTAGANDEN

	2017-12-31	2016-12-31
Återstående belopp att investera i placeringstillgångar	794 350	748 466

NOT 25 MEDELANTAL ANSTÄLLDA SAMT LÖNER OCH ERSÄTTNINGAR

MEDELANTAL ANSTÄLLDA	2017	2016		
Styrelse och vd (varav kvinnor)	7 (2)	7 (2)		
Medelantalet anställda, exkl. vd (varav kvinnor)	5 (4)	5 (3)		
	Löner, arvoden och andra ersättningar *		Pensionskostnader	
LÖNER, ERSÄTTNINGAR OCH FÖRMÅNER	2017	2016	2017	2016
Verkställande direktör	1 345	1 338	678	687
Övriga anställda	3 388	1 806	927	461
Styrelse, ordinarie ledamöter				
Dag Klackenborg, ordf. (ord. ledamot från 29 maj 2013)	109	113	-	-
Inger Hjærtström, vice ordförande	73	77	-	-
Kai Bengtsson	65	72	-	-
Anders Blom (ord. ledamot till 1 jun 2017)	-	43	-	-
Henrik Tobin (ord. ledamot från 1 jun 2017)	17	-	-	-
Helén Ottosson Lovén (ord. ledamot från 29 maj 2013)	28	30	-	-
Kent Österdahl (ord. ledamot från 19 maj 2016)	36	16	-	-
Nils-Henrik Nilsson (ord. ledamot till 19 maj 2016)	-	11	-	-
SUMMA	328	362	-	-
Styrelse, suppleanter	173	140	-	-

Övriga sociala kostnader enligt lag och avtal uppgick 2017 till 2 018 kr (1 429 tkr).

* Inklusive förändring av semesterlöneskuld.

Beslutsprocess i ersättningsfrågor

Till styrelsens ledamöter och suppleanter utgår arvode enligt fullmäktigebeslut. Ersättningen består av dels grundarvode, dels sammanträdesarvode. Ersättning till vd beslutas av styrelsen. Ersättning till andra anställda beslutas av vd efter samråd med styrelsens ordförande.

Pensioner, avgångsvederlag och övriga förmåner till verkställande direktör

Vd omfattas av pensionsavtalet FTP 1, med tillägg i form av extra inbetalning till en premiebestämd pensionsförsäkring med 30 000 kronor per månad. FTP 1 beskrivs under separat rubrik nedan. Ersättning och förmåner i övrigt utgörs av fast månadslön och sjukvårdsförsäkring. Vd har en uppsägningstid på 6 månader. Vid uppsägning från pensionskassans sida är uppsägningstiden 12 månader.

Pensionsplaner

Samtliga anställda omfattas av tjänstepensionsplanen FTP. FTP består av två delar, FTP 1 och FTP 2.

FTP 1 består av premiebestämd ålderspension med eller utan efterlevandeskydd, sjukpension och premiebefrielseförsäkring. Premien för ålderspension är 4,5 % av bruttolönen på lönedelar upp till 7,5 inkomstbasbelopp och 30 % på lönedelar över 7,5 inkomstbasbelopp.

FTP 2 är en förmånsbestämd pensionsplan vilket innebär att den anställda garanteras en pension motsvarande en viss procentuell andel av slutlönen. Pensionsplanen omfattar ålderspension, sjukförsäkring, familjepension, familjeskydd, premiebefrielseförsäkring och särskild barnpension.

Pensionsförpliktelserna tryggs genom inbetalning av fastställd försäkringspremie under anställningstiden. FTP-planen redovisas som en premiebestämd plan. Detta innebär att kostnaden redovisas i samband med att förmånen intjänas. Pensionskostnaden för perioden ingår i resultaträkningen.

NOT 26 UPPLYSNING OM REVISORERS ARVODE

	2017	2016
Revisionsuppdrag - Deloitte	462	397
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdrag	-	-
Skatterådgivning - Deloitte	-	-
Andra uppdrag	-	-
LEKMANNAREVISORER		
Revisionsuppdrag	37	39
SUMMA	499	436

NOT 27 NÄRSTÅENDE

Kyrkans pensionskassa definierar följande juridiska och fysiska personer som närstående.

- Nyckelpersoner i ledande ställning samt styrelseledamöter.
- Svenska kyrkans nationella nivå och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation.
- Intressebolaget Fastighets AB Stenvalvet.

Inga transaktioner har skett med nyckelpersoner eller styrelseledamöter. Inga transaktioner med övriga närstående har till sin karaktär, villkor eller ekonomiska innebörd varit ovanliga eller på annat sätt inte varit affärsmässigt eller marknadsmässigt genomförda.

Transaktionerna mellan Kyrkans pensionskassa och intressebolaget avser utlåning, aktieinnehav, aktieägar-tillskott och räntebetalningar.

TRANSAKTIONER FASTIGHETS AB STENVALVET	Balanser	2017	2016
Ränteintäkt		47 978	41 480
	Aktier och andelar i intressebolag	-	-
	- varav aktieägartillskott	-	-
	Övriga lån	85 252	23 681
	Upplupna ränteintäkter	-	-

NOT 28 FÖRVÄNTADE ÅTERVINNINGSTIDPUNKTER FÖR TILLGÅNGAR OCH SKULDER

2017	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
TILLGÅNGAR			
Immateriella tillgångar	6 531	28 093	34 624
Aktier och andelar i intressebolag	-	474 065	474 065
Aktier och andelar	-	7 698 376	7 698 376
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	7 566 757	7 566 757
Övriga lån	-	568 377	568 377
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	1 018 279	1 018 279
Fordringar avseende direkt försäkring	12 883	74 475	87 358
Övriga fordringar	12 821	-	12 821
Kassa och bank	101 382	-	101 382
Övriga tillgångar	-	178	178
Upplupna ränteintäkter	106 748	-	106 748
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	22 348	-	22 348
SUMMA	262 713	17 428 600	17 691 314
SKULDER			
Försäkringstekniska avsättningar	439 379	9 105 768	9 545 147
Skulder avseende direkt försäkring	13 604	-	13 604
Aktuell skatteskuld	-	111	111
Övriga skulder	8 303	-	8 303
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	3 530	1 898	5 427
SUMMA	464 815	9 107 777	9 572 592

2016	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
TILLGÅNGAR			
Immateriella tillgångar	4 018	26 274	30 292
Aktier och andelar i intressebolag	-	360 832	360 832
Aktier och andelar	-	6 479 725	6 479 725
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	8 095 831	8 095 831
Övriga lån	-	483 125	483 125
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	437 847	437 847
Fordringar avseende direkt försäkring	7 462	-	7 462
Aktuell skattefordran	25 786	-	25 786
Övriga fordringar	10 468	-	10 468
Kassa och bank	7 964	-	7 964
Övriga tillgångar	-	178	178
Upplupna ränteintäkter	118 352	-	118 352
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	15 941	-	15 941
SUMMA	189 991	15 883 813	16 073 804
SKULDER			
Försäkringstekniska avsättningar	417 178	8 971 482	9 388 660
Skulder avseende direkt försäkring	10 897	-	10 897
Övriga skulder	4 636	-	4 636
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 566	-	1 566
SUMMA	434 278	8 971 482	9 405 760

NOT 29 VINSTDISPOSITION

	2017	2016
FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION		
Konsolideringsfond avgiftsbestämd försäkring	592 397	316 930
Konsolideringsfond förmånsbestämd försäkring	840 346	604 650
SUMMA	1 432 743	921 580

NOT 30 HÄNDELSER EFTER BOKSLUTSDAGEN

Inget att rapportera.

STYRELSE

Kyrkans pensionskassas styrelse 2017: Henrik Tobin, Inger Hjärtström, Dag Klackenbergh och Kent Österdahl (Kai Bengtsson och Helén Ottosson Lovén saknas på bilden).

UNDERSKRIFTER

Vi försäkrar härmed att, såvitt vi känner till, årsredovisningen är upprättad enligt god redovisningssed, lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållandena och att inget av väsentlig betydelse är utelämnat som skulle kunna påverka den bild av Kyrkans pensionskassa som skapats av årsredovisningen.

Stockholm, 6 april 2018.

Dag Klackenbergh

DAG KLACKENBERG
ORDFÖRANDE

Inger Hjärtström

INGER HJÄRTSTRÖM
VICE ORDFÖRANDE

Kai Bengtsson

KAI BENGTTSSON

Kent Österdahl

KENT ÖSTERDAHL

Henrik Tobin

HENRIK TOBIN

Helén Ottosson Lovén

HELÉN OTTOSSON LOVÉN

Carl Cederberg

CARL CEDERBERG
VD

Vår revisionsberättelse har avgivits den 9 april 2018.

ELISABETH WERNEMAN
AUKTORISERAD REVISOR

JEANETTE NORDSTRÖM
LEKMANNAREVISOR

BENGT STIGNER
LEKMANNAREVISOR

REVISIONSBERÄTTELSE

Revisionsberättelse

Till föreningsstämman i Svenska Kyrkans Pensionskassa, försäkringsförening organisationsnummer 816400-4155

RAPPORT OM ÅRSREDOVISNINGEN

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Svenska Kyrkans Pensionskassa, försäkringsförening för räkenskapsåret 2017-01-01 - 2017-12-31, med undantag för hållbarhetsrapporten på sidorna 30-34. Bolagets årsredovisning ingår på sidorna 19-48 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Svenska Kyrkans Pensionskassa, försäkringsförenings finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Våra uttalanden omfattar inte hållbarhetsrapporten på sidorna 30-34. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Svenska Kyrkans Pensionskassa, försäkringsförening enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för den andra informationen. Den andra informationen består av sidorna 2-18 men innefattar inte årsredovisningen och vår revisionsberättelse avseende denna.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen an-

svarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar vi oss en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

RAPPORT OM ANDRA KRAV ENLIGT LAGAR OCH ANDRA FÖRFATTNINGAR

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Svenska Kyrkans Pensionskassa, försäkringsförening för räkenskapsåret 2017-01-01 - 2017-12-31 samt av förslaget till dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att föreningsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Svenska Kyrkans Pensionskassa, försäkringsförening enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som föreningens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av föreningens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för föreningens organisation och förvaltningen av föreningens angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpa bedöma föreningens ekonomiska situation och att tillse att föreningens organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och föreningens ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett tryggt sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett tryggt sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda

ersättningsskyldighet mot föreningen, eller

- på något annat sätt handlat i strid med lagen om understödsföreningar, försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller föreningsstadgarna.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av föreningens vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med lagen om understödsföreningar.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot föreningen, eller att ett förslag till dispositioner av föreningens vinst eller förlust inte är förenligt med lagen om understödsföreningar, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller föreningsstadgarna.

Som en del av en revision enligt god revisionsssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av föreningens vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaper. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande föreningens vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med lagen om understödsföreningar.

REVISORNS YTTRANDE AVSEENDE DEN LAGSTADGADE HÅLLBARHETSRAPPORTEN

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 30-33 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FARs rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionsssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Stockholm den 9 april 2018
Deloitte AB

ELISABETH WERNEMAN
AUKTORISERAD REVISOR

JEANETTE NORDSTRÖM
LEKMANNAREVISOR

BENGT STIGNER
LEKMANNAREVISOR

A photograph of a church with a wheelbarrow full of autumn leaves in the foreground. The church has a white facade and a dark roof. The wheelbarrow is filled with brown and orange leaves. A rake and a shovel are leaning against the wall on the right. The ground is covered in fallen leaves.

HÄNDER UNDER 2018

NYA REGLER FÖR BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

Den 25 maj 2018 träder den nya dataskyddsförordningen i kraft, även kallad GDPR. Den ersätter den nuvarande personuppgiftslagen (PUL). Förordningen ställer krav på insamling och hantering av personuppgifter.

Kyrkans pensionskassa har under hösten 2017 gjort en analys av hur verksamheten och organisationen påverkas med anledning av den nya förordningen. Utifrån analysen vidtas åtgärder för att kunna leva upp till de krav som ställs.

Postadress
Kyrkans pensionskassa
Box 501, 101 30 Stockholm

Kundservice
Kyrkans pensionskassa
Universitetsallén 8
852 34 Sundsvall
Telefon: 020-55 45 35
Mejl: kundservicekyrkanspensionskassa.se

www.kyrkanspensionskassa.se
Organisationsnr: 816400-4155
Styrelsens säte: Stockholm